Leto V., štev. 221 Ljubljana, petek, 19. septembra 1924 Poštnina pavšalirana. Cena 2 Din

Izhaja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 20·— Din
za inozemstvo 30·— „
neobvezno

Oglasi po tarifu.

Uredništvo:
Miklošičeva cesta št. 16/I.
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo prosveto in politiko

Upravništvo:
Ljubljana, Prešernova ul. št. 54. Telef. št. 36.

Podružnici:
Maribor, Barvarska ul. 1.
Celje, Aleksandrova c.

Račun pri poštn. čekov. zavodu štev. 11.842.

Ljubljana, 18. septembra.

V Ženevi, na bregovih krasnega Lemanskega jezera, diplomatje celega sveta z vnemo in naporom iščejo čarobno formulo, ki naj bi po desetletnem strašnem klanju in kaosu zagotovila človeštvu zlato dobo večnega miru in prijateljskega sožitja. Istočasno pa se na mnogoštevilnih točkah zemeljske oble odigravajo dogodki, v katerih ni prav nič videti o kakem novem, spokorjenem človeškem rodu. Nemeč se za lepe razprave gospodov diplomatov, izrečene v ženevski «reformacijski dvorani», gredo vojne, upori, državljanske vojne, politični umori, požigi, zarote po stari uglajeni poti naprej.

Skoro na vseh kontinentih se preliva kri. V Maroku se čete španskega diktatorja Prime de Reviera obupno branijo pred zmagovitimi napadi upornih Rifancev, v Sudanu se še niso posušili krvavi sledovi zadnjega upora, okoli Meke v Arabiji se nadaljujejo srditi boji, v Gruziji na Kavkazu se je vnela krvava vojna med boljševiki in domačini, na Kitajskem imamo zopet državljansko vojno po vseh predpisih itd.

In v naši neposredni bližini ni boljše. V Albaniji vlada po zadnji državljanski vojni grozovit teror zmagovalcev, Italija je ravnokar pokopala najnovejšo žrtev ogorčene politične borbe. In Bolgarija postaja pravcata balkanska Mehika, kjer igrajo v političnem in strankarskem življenju najznamenitejšo ulogo puška, bomba in nož.

Tudi razorožitvena ideja se v praksi nič kaj ne izvaja, če izvzamemo Dansko, ki je reducirala svojo vojaško moč na 8000 policajev, ker njena armada v sili itak ne bi nič zalegla. Vsi drugi se pridno oborožujejo na suhem in na morju, v zraku in pod vodo. Japonski mornariški minister izjavlja, da mora na vsak način dogotoviti še nekaj bojnih ladij, pacifistična Macdonaldova vlada je brž po svojem nastopu dala graditi dve novi oklopnici, da se «zmanjša brezposelnost delavstva», zunanji minister Duca je izjavil v Ženevi, da Rumunija ne more odložiti najzanesljivejšega obrambnega sredstva, dokler se ne bo čutila varne. In zaenkrat se ne čuti varno. Celo «levičarska Davidović - Koroščeva vlada je zvišala za par tisoč milijonov naš vojni proračun. Premagane države, Nemčija, Madžarska, Bolgarska pa itak pri vsaki priliki tarnajo, da je število njihovih vojakov premajhno za «vzdrževanje reda», in stalno prosijo za zvišanje.

V taki svetovni atmosferi torej razpravlja peto zasedanje Zveze narodov. Ni čuda, da uspehi teh razprav še niso vidni in da se ni vdajati prelepim upom. Formula o rasodišču, ki jo bo tretja komisija predložila plenarni seji, nikakor ne bo vsebovala sredstev, ki bi v bodoče onemogočila vojne. Problem bo rešen le na zunaj, bistvena nasprotstva bodo pa ostala. To bistveno nasprotje se posebno jasno vidi iz tozadevnih stališč Francije in Anglije kot glavnih zastopnic ene in druge struje.

Francija si želi trajnega miru ravno tako iskreno kakor Anglija; tudi je pripravljena priznati kompetenco mirovnega razsodišča, zahteva pa, da se Zvezi narodov da na razpolago tudi f i z i č n a sila, ki bo zagotovila spoštovanje njenih pravdorekov. Francija je izpostavljena nemški revanži, zato zahteva, da Zveza narodov jamči integriteto njenih mej. Vsled tega naj se člani Zveze narodov obvežejo, da bodo v slučaju napada prihiteli z oboroženo silo napadenemu na pomoč. Dokler pa Zveza narodov ne more dati tega zagotovila, vidi Francija edino jamstvo za mir v ohranitvi lastne vojaške sile, v natančni kontroli nad razorožitvijo Nemčije in v obrambnih zvezah z državami enakih interesov.

Angleško stališče posebno drastično izraža «The Observer» od 7. t. m., ki pravi, da hoče garancijski pakt, kakršnega zahteva Francija, «pretvoriti Zvezo narodov v organizacijo zmagovalcev za posvetitev plena in za večno stereotipirati meje novega evropskega zemljevida... Če bi Zveza na tak način delala mir, bi napravila sama sebe za osrednjega organizatorja pravičnih vojn.» Zato Anglija odklanja garancijski pakt. Edino rešitev pa vidi v arbitraži, v obveznem mirovnem razsodišču in v vstopu Nemčije, Amerike in Rusije v Zvezo narodov. Če te tri velike države vstopijo v Ligo, se bodo dala vsa svetovna vprašanja res kompetentno reševati in bo tudi mirovno razsodišče razpolagalo z zadostno *moralno* silo, da onemogoči krvave konflikte. Kot sankcije proti eventualnemu napadalcu bodo v tem slučaju zadostovali koraki gospodarskega in finančnega značaja.

Angleški recept je torej jako meglen in nihče ne ve, če bo v bodočnosti napravil moralična avtoriteta «Društva narodov» v Ženevi na velesilo, ki si bo privoščila malega soseda, kaj večji vtis, kot ga je letos napravila na Mussolinija, ki je navzlic tej uvaženi instituciji nemoteno obstreljeval nezavarovani Krf. Za male države bo mirovno razsodišče Zveze narodov brškone ravnotako strog in tudi močan sodnik, kot so doslej bile razne veleposlaniške konference, velike sile bodo pa šle po svojih potih.

Radić ne odneha

NAVZLIC TEMU TRDI «HRVAT», DA MANJKA LE ŠE KRALJEV PODPIS NA UKAZU ZA RADIĆEVSKE MINISTRE. — BEOGRAJSKE VERZIJE.

Beograd, 18. septembra. p. Danes je bil dan razpravljanja o posledicah včerajšnjega sestanka. Optimistične verzije, ki so se širile o doseženem sporazumu, se niso mogle držati in danes se tudi v vladnih krogih priznava, da so se pojavile pri razgovorih z Radićevimi delegati težkoče, pristavlja pa se, da je do oktobra še časa dovolj za nadaljevanje razgovorov. Polnoticijelna napoved, da bodo novi ministri še ta teden imenovani, se je vsekakor izkazala za netočno.

Vlada skrbno prikriva, v čem je včeraj obstojalo glavno nasprotstvo. Iz neke izjave drja Mačka pa sledi, da so *radićevci odklonili vsako koncesijo na račun svojega programa.* Dr. Maček je povdarjal, da je bistvo sporazuma v tem, da vsaka stranka vladinega bloka ostane *pri svojem programu.* HRSS je sicer pripravljena vstopiti v vlado, toda ona ostane pri svoji zahtevi po posebni hrvatski državi in se tudi republikanstvu ne odreče.

Danes opoldne je dobil g. Davidović iz Zagreba poročilo, da je *predsedništvo HRSS odbilo stališče drja Mačka.*

O posledicah tega sklepa se ugiba različno. Eni so mišljenja, da bo vlada se umaknila ter nadaljevala pogajanja na podlagi, ki jo želi Radić, drugi sodijo, da je to nemogoče. Največ je takih, ki menijo, da bo skušal g. Davidović celo stvar odgoditi na poznejši čas in s tem tudi vprašanje imenovanja radićevskih ministrov.

Danes je bil v Belju vojni minister general Hadžič, ki je kralja informiral o položaju, jutri potuje tja baje notranji minister Petrović.

Nocoj je min. svet dalje časa razpravljal tudi o politični situaciji, a ni prišel do nobenih zaključkov.

Zagreb, 18. septembra. r. Današnji «Hrvat» navaja med svojimi beograjskimi brzojavkami, da radikalski poslanci doznavajo iz dvornih krogov, da se rekonstrukcija vlade, torej tudi vstop radićevcev ne izvrši prej, *dokler Radić ne pride v Narodno skupščino in dokler ne poda posebne izjave.* Vsekakor po njihovih informacijah rekonstrukcije ne bo pred 20. oktobrom.

Zagreb, 18. septembra. r. «Hrvat» poroča: Podpredsednika HRSS gg. dr. Maček in Predavec sta se vrnila danes zjutraj v Zagreb in podala svoja poročila predsedniku Radiću. Na konferenci strankinih šefov v Beogradu so bili sprejeti soglasno predlogi o vstopu HRSS v vlado in sicer tako, kakor sta to zaupnika HRSS predlagala. To pomeni, da dobi HRSS štiri portfelje. *Verzije o junktimu med vstopom HRSS v vlado in rešitvi hrvatskega vprašanja niso resnične. O tem se je razpravljalo samo v splošnih konturah. Vstop HRSS je posebna stvar, rešitev srbsko-hrvatskega problema pa druga stvar.*

Ministrske listnice bodo tako razdeljene, kakor se je javljalo. G. Vesenjak dobi ministrstvo ver, dr. Behmen pa ministrstvo narodnega zdravja. Dr. Maček in Predavec sta izjavila g. Davidoviću, *da se takoj vrneta v Beograd, kakor hitro nastane potreba za to.*

Predlog o vstopu HRSS v vlado, kakor tudi razdelitev ministrstev in osebe novih ministrov bo razpravljan še v ministrskem svetu, potem pa odnese minister Petrović ukaze na podpis kralju v Belje.

Nove kombinacije?

KONFERENCA MIN. PREDSEDNIKA DAVIDOVIĆA S PREDSEDNIKOM NAR. SKUPŠČINE JOVANOVIĆEM.

Beograd, 18. septembra. r. Danes dopoldne je obiskal min. predsednik Davidović predsednika Narodne skupščine Jovanovića s katerim je dalj časa konferiral. Oficijelno se razglaša, da je bil predmet razgovora sklicanje parlamenta, ki naj bi se sestal 10. oktobra.

Po drugi verziji pa je šlo za važen političen razgovor. G. Davidović je sondiral teren, kako si zamišlja opozicija nadaljni razvoj dogodkov za slučaj, da bi prišlo do preloma z Radićem. Koliko je resnice na tej verziji, ki se tudi še zvečer trdovratno vzdržuje v sicer dobro poučenih krogih, se ni dalo ugotoviti. Res je, da velik del Davidovićevega kluba pritiska naj bi se iskal drugačen izhod iz sedanje situacije.

Pred sestankom Davidovića z Jovanovićem je min. predsednik konferiral z drjem Koroščem in Nastasom Petrovićem.

SEJA MINISTRSKEGA SVETA.

Beograd, 18. septembra. p. Nocoj je bila od 18. do 20. seja ministrskega sveta, na kateri je zunanji minister dr. Marinković poročal o brzojavkah, ki jih je sprejel o položaju v Bolgarski. Po teh poročilih se vidi, da je položaj na Bolgarskem naravnost obupen. Četaši se med seboj nadalje koljejo. V krajih, v bližini naše meje se vrše srditi boji.

Ministrski predsednik Davidović je obvestil tovariše o svojih konferencah z dr. Mačkom in Predavcem, in povedal, da ni mogel z njimi doseči sporazuma. Zato se čaka, da se radićevci povrnejo iz Zagreba z novimi navodili od svojega šefa Radića, da bi se mogla nadaljevati pogajanja.

Vlada je razpravljala nadalje o ukazih notranjega in gradbenega ministrstva, s katerimi bo zopet odpuščenih ali upokojenih mnogo uradnikov. Pretresali so tudi ustavitev izvršitve razsodb v agrarnih tožbah v Dalmaciji, posebno pa pravno veljavnost odločitve ministrskega sveta iz meseca marca 1921., ki se nanaša na ta predmet. — Vršila se je kratka razprava o zakonskem projektu proti korupciji. Končna redakcija se bo izvršila na jutrišnji seji.

Dr. Marinković je sporočil, da dobi naša država kot prvi obrok vojne odškodnine s strani Nemčije po Dawesovem načrtu za mesec oktober 4 milijone zlatih mark v robi.

BEOGRAJSKI NUNCIJ PRI PAPEŽU.

Rim, 18. septembra, j. Nuncij Pelegrinetti je bil danes sprejet od papeža v avdijenci. Poročal mu je o verskih razmerah v Jugoslaviji.

NEUSPEH REVOLUCIJE V GEORGIJI.

Pariz, 18. septembra. j. Protisovjetsko georgijsko poslaništvo v Parizu priznava v komunikeju v listih, da so Rusi zopet gospodarji položaja. Ta komunike veli, da so se georgijski insurgenti in večina intelektualcev umaknili v gore. Gibanje pričenja zavzemati popoln značaj guerilske vojne.

ITALIJA IN MAROKO.

Rim, 18. septembra, j. S kritičnim položajem Špancev v Maroku se bavijo sedaj tudi tukajšnji listi. Zadeva je pričela interesirati tudi vlado. Večkrat se v političnih krogih izraža mnenje, da je Italija na ohranitvi status quo v Maroku najmanj tolliko interesirana kot Španija in ne sme tam pripustiti nobene izpremembe v korist kake druge evropske države.

Konec absolutizma v Španiji?

Pariz, 17. septembra. Iz Madrida poročajo, da se je včeraj vršil pod kraljevim predsedstvom kronski svet, ki so se ga udeležili vsi člani direktorija, ki se nahajajo v Madridu. Takoj po kronskem svetu je kralj pozval k sebi načelnika generalnega štaba generala Weylerja, katerega je že prej večkrat sprejel. V madridskih političnih krogih tolmačijo to tako, da namerava kralj takoj, ko se vrne general Primo de Rivera iz Maroka, vpeti se k konstitucionelnemu režimu in poveriti sestavo nove vlade generalu Weylerju, ki bo poklical v njo osebnosti iz starih političnih strank.

BOLJŠEVIKI ZASEDLI ANGLEŠKI OTOK.

London, 18. septembra, s. Reuterjev urad javlja iz Moskve: Po vesti ruske brzojavne agenture je ruska ladja dne 20 avgusta izobesila sovjetsko zastavo na otoku Vrangel, na katerem je 21. decembra preteklega leta polarski raziskovalec Stefansson razobesil angleško zastavo.

MADŽARSKI NOTRANJI MINISTER NAPADA ZUNANJEGA.

Budimpešta, 18. septembra, j. Notranji minister Ivan Rakovszky nastopa danes v listih proti komunikeju, ki ga je izdalo zunanje ministrstvo glede vzpostavitve diplomatskih odnošajev do sovjetske Rusije ter veli, da o taki vzpostavitvi sploh ne more biti govora, temveč le o obnovitvi gospodarskih odnošajev.

Benešov načrt za ohranitev miru

PREDLOGI PODKOMISIJE ZVEZE NARODOV. — KAKO NAJ SE ZAGOTOVI AVTORITETA RAZSODIŠČA.

Ženeva, 18. septembra, s. Načrt o razorožitvi, razsodišču in jamstvih, ki ga predlaga dr. Beneš zasedanju Zveze narodov v smislu posvetovanj podkomisije v končnoveljavno rešitev, obsega med drugim naslednje točke: V členu 1. se določa obligatorično sodstvo stalnega razsodišča, ki ga priznajo države brez posebnih konvencij kot obligatorično. V členu 2. so izrecno navedeni pridržki, ki so po členih 12., 13. in 15. potrebni v korist razsodišča ali Zveze narodov. Po tem členu more zasedanje Zveze narodov razpravljati o potrebi revizije obstoječih pogodb. Za slučaj spora vrši Svet Zveze narodov funkcije razsodišča, ki odloča z navadno večino glasov. Člen 3. veli, da ima edinole Svet Zveze narodov pravico izvesti postopanje, ako bi se kak spor predložil drugi instanci kakor razsodišču. Člen 4. predvideva kontrolne odredbe, ki jih more odrediti Svet proti vojaški ali gospodarski mobilizaciji v kakem konfliktu.

Člen 5. definira pojem «napadalca» ter veli: «Vsak podpisovalec mora pravilno predložiti svoja sporna vprašanja. Država, ki ne bi tega takoj storila, ki ne bi najavila v členu 2. predvidenih odredb ali ki ne respektira razsodišča, se smatra za nepokorno. Njeno postopanje se bo smatralo za nevarnost ali kršitev svetovnega miru, ona sama za napadalca in se bo postavila izven zakona».

V členu 6. se priporoča določitev demilitariziranih con sporazumno z udeleženimi državami kot prikladno sredstvo za ohranitev miru ter se določa kontrolna pravica Sveta Zveze narodov. Člen 7, ki natančno določa sankcije, obvezuje države, da odkrito in dejansko sodelujejo, da se izvede pakt Zveze narodov in da se uprejo vsakemu uporu proti temu. Podpisovalci se obvežejo, da bodo prišli na pomoč napadenim državam. Iz končnega odstavka člena izhaja, da se morela eventuelno tudi obe državi, ki sta v sporu, smatrati kot napadalca, ako obe odklanjata razsodišče. V tem primeru se uporabijo sankcije proti obema državama. Zveza narodov naj po svojem gospodarskem in finančnem komiteju, po razorožitveni komisiji in svoji stalni vojaški komisiji že naprej izdela načrte za izvedbo blokade za gospodarsko in finančno sodelovanje med napadeno državo in državami, ki jim bodo prišle na pomoč.

Po členu 8. morejo države v naprej določiti, katere vojaške sile se bodo dale na razpolago za izvedbo sankcij. Po členu 9. se obvežejo države čimprej potom Zveze narodov sklicati razorožitveno konferenco, čije program naj izdela Svet Zveze narodov. Ta konferenca se mora vršiti v roku, ki se bo določil, sicer dobijo države, ki sklenejo to pogodbo, zopet svojo akcijsko svobodo. V členu 10. in 11. se določa, da se morajo spori predložiti stalnemu mednarodnemu razsodišču in da stopi protokol za one države, ki so ga ratificirale, v veljavo z dnevom ratifikacije.

PLENARNA SEJA.

Ženeva, 18. septembra. j. Plenarna seja Zveze narodov se ne bo sestala jutri dopoldne, kakor je bilo prvotno nameravano, temveč šele v soboto dopoldne ob 10.30. Jutri dopoldne bodo zasedale še komisije.

SOVJETI PROTESTIRAJO PROTI — MIROVNIM PRIZADEVANJEM ZVEZE NARODOV.

Moskva, 18. septembra, s. Moskovsko časopisje daje duška ogorčenju nad sklepom Sveta Zveze narodov, po katerem naj bi ta poiskal sredstva in pota, da se v Georgiji povrne normalno razmerje. Listi pravijo, da je Zveza narodov ravnala tako na inicijativo Macdonalda in Herriota.

Konec kovinarske stavke v Avstriji

OBE STRANI NEZADOVOLJNI. — KOMUNISTI HUJSKAJO PROTI OBNOVITVI DELA. — SPOPADI S POLICIJO.

Dunaj, 18. septembra. s. Stavka kovinskih delavcev se je danes končala. Konferenca obratnih svetov je sklenila konec stavke ter odobrila včerajšnje dogovore z industrijalci. Tudi današnja plenarna seja industrijalcev je po ostri debati akceptirala te dogovore. Kljub temu hujskajo komunisti v nekaterih notranjih okrajih mesta dalje. Prišlo je tudi danes do manjših spopadov s policijo. V nekaterih obratih se je delo že danes zopet pričelo. Pričakuje se, da se bo jutri delo v celoti vzpostavilo.

Dunaj, 18. septembra. j. Zveza industrijalcev je na svoji današnji plenarni seji sprejela pogodbo, sklenjeno z mezdnim komitejem kovinskih delavcev, in sicer samo z večino glasov ter s pripombo, da se je to zgodilo le pod pritiskom razmer ter v spoznavanju položaja kovinske industrije v Avstriji. Tudi med delavstvom se opaža velika nezadovoljnost. Zlasti se komunistični elementi nočejo povrniti na delo.

Zmede v Bolgariji se nadaljujejo

NEMIRI SO BOLJŠEVIŠKO DELO? — NOVI POBOJI. — PRENEHANJE VPADOV V JUGOSLAVIJO.

Sofija, 18. septembra. r. Morilca Todora Aleksandrova, Vlahov in Vretenarov, sta se skrila v selih Limunovo in Sv. Vrač, odkoder vodita obrambo proti Protogerovu. Vlada je odposlala v ogrožene okraje številne čete. Bojev se udeležujejo vladne čete na strani Protogerova. **Sofijski tisk označa krvave nemire kot delo sovjetske Rusije** in tudi, da je pripravljal Aleksandrov krvav boj proti zemljedelcem. Z druge strani razglaša bolgarska vlada, da so se pri nekaterih umorjenih našli dokumenti, po katerih se ima v okrožju Petrič proglasiti sovjetska republika. Vojvoda Aleko Vasiljev, ki je bil v nedeljo tudi umorjen, se je baje dogovoril s sovjetskimi zastopniki, da se 15. t. m. proglasi v Petriču prva balkanska republika, ki bi obsegala oni del Macedonije, ki ima pripasti Bolgarski.

Beograd, 18. septembra. p. Po brzojavki iz Sofije je bilo tekom včerajšnjega dne ubitih v okolici Džumaje in Nekropola okrog 80 četašev.

Značilno je, da vse bolgarsko časopisje, posebno pa vladno, proslavlja Todora Aleksandrova in naglaša, da je njegova smrt za vso Bolgarsko velika nesreča. Listi ga slavijo kot junaka neodvisne Makedonije in poudarjajo, da je Bolgarska z njim izgubila svojega najboljšega sina.

Beograd, 18. septembra. p. Zunanji minister dr. Marinković je danes sprejel našega poslanika v Sofiji Rakiča, ki mu je poročal o poslednjem krvolitju na Bolgarskem. Potem je sprejel zunanji minister bolgarskega poslanika na našem dvoru Vakarevskega.

Caribrod, 18. septembra. p. Boji v okolici Džumaje trajalo dalje. Streljanje se čuje tudi na naši strani. Potrjuje se vest, da je bil umorjen poslanec Zankov. Ubitega poslanca Hadži Dimova so hoteli prijatelji svečano pokopati, pa vlada tega ni pustila. Zato so ga sorodniki in prijatelji pokopali popolnoma na tihem. V vseh bojih se postavljajo redne čete na stran Protogerova.

MIR NA NAŠEM OZEMLJU.

Beograd, 18. septembra. p. Ministrstvo za notranje posle je izdalo danes poročilo, ki pravi:

Medsebojno klanje voditeljev bolgarske četaške organizacije je nedvomno mnogo vplivalo na neuspeh komitske akcije. Prebivalstvo Južne Srbije se je uprlo večnemu vznemirjenju in hudodelskim činom četaških tolp in se je obrnilo proti njim, ki imajo za svoj glavni cilj plenjenje in izsiljevanje. Te tolpe so se zadnje čase omejile le na ropanje. Da je res tako, dokazuje slučaj s komitsko četo nekega Maksima Stregova, ki je prišel iz Albanije, kjer so bolgarski četaši uporabljali Korčo kot bazo za svoje vpade na desni breg Vardarja.

Med organizirano prebivalstvo je bilo razdeljeno orožje in kmetje se sedaj branijo sami, ako pride k njim v vas kaka četa ter podpirajo tudi orožnike pri zasledovanju teh tolp. Kjer so se pokazali banditi, so jih kmetje napadli, razbili in skoraj vse uničili.

Da bi se obnovila komitska akcija in zlomil odpor našega prebivalstva, je četaško vodstvo forsiralo okrog 20. avgusta prestop nekaterih tolp na jugoslovensko ozemlje. Toda prebivalstvo je hitro napadlo roparje, čim so bili naznanjeni in jih je skupaj z orožniki zasledovalo. Tolpe so bile obkoljene, razbite in skoraj vse uničene. Kar se jih je moglo rešiti, so zbežali v divjem begu. Morala roparjev in njihova bojazljivost je zelo padla. Mnogo se jih je predalo brez boja. Od 20. avgusta pa do danes je bilo od 19 roparjev v nekem kraju prijetih 11, 8 pa jih je padlo v boju.

Tako je četaška akcija propadla že pred smrtjo voditelja Todora Aleksandrova. Po nocojšnjih poročilih so prijeli orožniki in kmetje pri Carevskem Bunaru v srezu prilepskem še dva četaša in pregnali komite družine Petra - paše.

Klerikalna ofenziva na slovenske davkoplačevalce

NIKADR ŠE NI PEL DAVČNI VIJAK TAKO OSTRO, KAKOR SEDAJ!

Naša SLS je od julija sem absolutna gospodarica v vladi. Ima štiri ministre, tvori znaten del vladnega zastopstva. Njena situacija v vladi je bistveno drugačna nego je bila situacija JDS v prejšnji vladi, v kateri ni imela ministra - Slovenca. V parlamentu sedi le en zastopnik demokratov iz Slovenije. Klerikalci so obetali takojšnjo popolno premembo davčnega sistema, če pridejo na vlado. Minula sta dva meseca. **Niti priprav ni videti** za izenačenje davkov.

Finančni minister Spaho je odredil znižanje davkov v Bosni. Glede Slovenije pa je izšla začetkom avgusta odredba vlade, da naj se gleda, da priteče v njene blagajne več direktnega davka, češ, da je večja potreba vsled izvedbe uradniškega zakona tolika, da je nevarnost, da uradništvo ne dobi plač, ako davčni vijak ne zapoje še bolj. Odgoditve plačila so se začele preklicevati.

In tako je avgusta t. l. začela **klerikalna ofenziva na slovenske davkoplačevalce.**

Klerikalci argumentirajo, da močan del klerikalnih volilcev plačuje itak le indirektni davek, vsled tega naj se tudi ostalim **vijak nategne bolj tesno!**

Obenem so klerikalci svojim priganjačem izdali parolo, naj bi po novih zvezah v vladi vsaj glavne klerikalne **veljake zaščitili**, češ, ostali naj plačajo, kar se iz njih iztisniti da. Tako n. pr. tvrdka Hudovernik - Resman v Radovljici uživa kljub ogromnim dohodkom prednosti napram drugim.

Parola je torej: denar izžemati iz Slovenije, in sicer iz industrije, obrti, kmeta, nameščenca, samo da se zaščiti nekatere glavne veljake.

Vsled tega so **začeli deževati plačilni nalogi**, ki so večinoma sneti kar iz zraka in so v nasprotju z rezultati komisijonalnih poizvedb in ugotovitev.

Špicelji in konfidenti, to pot v tesni zvezi s farovži, delujejo na vso moč. Še nikdar, odkar obstoji naša država, se v davčnem oziru ni postopalo tako ostro in nepravično, kakor to pot.

Sedaj pritisnite! To je geslo finančnega ministra. Ljudstvo naj «občuduje» klerikalne ministre, ki se dnevno vozarijo po svetu ter «ogledujejo» svoje resorte, ono naj strmé poslušaj kako nameravajo gospodje preganjati korupcijo — medtem pa mu davčni sveder neusmiljeno vrta po žepu.

Kar se je avgusta in septembra zgodilo, je žal za celo leto merodajno in se najbrž **ne bo več dalo popraviti.** Ljudje se pridušajo in preklinjajo, a klerikalni poslanci, ki so prej hujskali na vso moč, zmigujejo z rameni . . .

Po vseh poizvedovanjih se more reči, da je naložene **osebne dohodnine dvakrat toliko kakor pod radikalno vlado!** Krivice se niso odpravile, pač pa **pomnožile**, ker so zdaj še strankarski nasveti stopili zraven in je farovško **špiceljstvo** igralo veliko ulogo.

Režim «avtonomnih» klerikalnih obljubkarjev, četudi bo kratkotrajen, bo stal Slovenijo težke milijone samo na direktnih davkih.

Persekucija nacijonalnega učiteljstva

Po kom so najprvo lopnili klerikalci, ko jim je oblast in vlada padla z neba kakor mana in je dr. Korošec sédel za pult prosvetnega ministrstva? Po slovenskem naprednem učitelju, prvem prosvetnem, narodnem delavcu! Klerikalna kamarila je začela preganjati najbolj zaslužne slovenske šolnike, historično premeščati cele učiteljske familije. Preganjano napredno učiteljstvo teži en sam neodpustljiv greh: da svoje moči in sposobnosti z vso idealno požrtvovalnostjo posveča patrijotični vzgoji naše mladine. Istočasno je začelo deževati dekretov o ugodnih imenovanjih Slomškarjev. Dočim najprostejša denuncijacija ali pa odločno napredno prepričanje ruši prve može naprednega šolništva, dotlej se za rajdo klerikalnih koritarjev uvažuje ena edina etiketa — slomškarstva.

«Učiteljski tovariš», stari in v vsej državi najuglednejši pobornik za pravice učiteljskega stanu, je k dnevno rastoči kopici takih krivic in partizanstva objavil članek, poln iskrenega nacijonalnega, državnega in socijalnega čustva. A kaj se je zgodilo? **Oblasti se ga včeraj zaplenile.** Ne bomo pisali komentarja, ker za svobodnega državljana dejstvo samo kriči dovolj. V ostalem pa tudi to ostane le dragocen dokument iz analov klerikalnega reda in pravice.

Kaj je z orožniškim vprašanjem?

Za oficirje in civilne državne nameščence imamo že zakon, orožništvo pa je obsedelo med dvema stoloma. Posebno v težkem položaju so starejši orožniki, ki so pred upokojitvijo. Po sedanjem zakonu orožnik ne dobi stanarine, a družinska doklada znaša malo. Treba se pač odločiti, ali se da orožnikom ugodnosti podoficirjev ali pa civilnih državnih nameščencev. Sedaj se znova pregleduje činovniški zakon in bi vsled tega bila dana možnost, da se obenem reši i gmotno stališče orožnikov v smislu osnutka orožniškega zakona, ki je že sestavljen. Orožniki bi najrajše videli, da se cel orožniški zakon že enkrat spravi pod streho, če pa to ta hip ne gre, naj bi se v novem činovniškem zakonu vsaj materijalni del orožniškega vprašanja spravil s sveta.

Naši klerikalci imajo polna usta, a da bi se bili sedaj, ko so kar štirje v vladi, vsaj z eno besedico oglasili zanje, o tem ni čuti nič. Klerikalci rabijo sploh vse stanove le za to, da jih hujskajo, kadar so v opoziciji, kadar pa imajo moč, niti s prstom zanje ne ganejo.

Orožnik.

Mariborski občinski svet

Maribor, 18. septembra.

Nocoj se je vršila redna seja mariborskega občinskega sveta ob polnoštevilni udeležbi občinskih svetnikov in precejšnjim zanimanju občinstva, ki je z ozirom na volilni boj pričakovalo večje živahnosti. Toda seja je potekla izredno mirno in stvarno.

Posamezni klubi so najprej določili svoje zastopnike v volilne komisije, nakar je poročal župan o protestnem zborovanju industrijcev zoper povišanje cen električnega toka. Župan izjavlja, da je zborovanje poteklo zelo nestvarno in da ga je zlasti nemški kandidat Glaser skušal izrabiti v volilno propagando. Glaser je demagoško zahteval, naj se obtoži ves občinski svet z županom vred. Ker nameravajo baje Nemci sklicati še eno tako zborovanje, brezdvomno v propagandne svrhe, je dal župan ugotoviti cene električnega toka pri nas in v drugih mestih. Iz podatkov, ki jih je dobil, sledi, da je tok v Mariboru tudi po povišanju še vedno cenejši kot drugod po državi.

Poraba premoženja «Theater- und Kasino-Vereina».

Nato je podal župan poročilo komisije, ki je pregledala premoženje razpuščenega «Theater- und Kasino-Vereina», ki je prešlo v last mestne občine. Na poslopju so potrebna večja, nujna popravila. Glede porabe premoženja je bil sprejet predlog komisije, da se prepuste potrebni prostori Narodnemu gledališču, dokler bo subvencijonirano od države kot oblastno gledališče. Če pa bi prešlo v privatne roke, bi se sklenila nova pogodba. Dosedanji prostori Študijske knjižnice se povečajo, Uradniški menzi in društvu Oficirski dom pa, ki sta dobila prostore v podnajem od svoječasnega najemnika gledališča g. Nušiča za gotovo dobo, ki je že potekla, se prostori odpovedo in preurede za gledališke potrebe. Tudi kazinska dvorana se preuredi in bo služila za koncerte.

Poročilo odsekov.

Za uslužbence mestnega električnega podjetja se ustanovi v okrilju občine pokojninski fond. Ker so zavarovalne pogodbe za mestna poslopja potekle, se pooblašča mestni svet, da sklene nove z najugodnejšim ponudnikom.

Več prosilcev se sprejme v občinsko zvezo. Razni prizivi zoper globe in pristojbine se zavrnejo. V zadevi meščanske šole na desnem bregu Drave se sprejme predlog, da se poišče za zgradbo primeren prostor, ker prostor, ki ga predlaga stavbni urad, ne odgovarja potrebam in svrhi. Pri požarni brambi se nastavi kot sluga mehanik, ki bo hkrati upravljal stroje.

Ker bo stari občinski svet posloval do konstituiranja novega, je župan ob 10. uri zvečer prekinil sejo, ki se nadaljuje prihodnji teden.

Celjska Mestna hranilnica

Z ozirom na črnožolti pamflet nemškutarskega socialnega gospodarskega bloka, ki naj bi nadomestoval program za bodoče delo v obč. odboru, a je poln laži in zmerjanja, hočemo ugotoviti med drugim sledeča dejstva, ker se na dotičnem pamfletu govori tudi o izkoriščanju mestnih zavodov in naprav, zlasti Mestne hranilnice.

Pod vzornim vodstvom ravnatelja in prejšnjega večletnega gerenta g. lekarnarja Arka je Mestna hranilnica ves čas, odkar sta se izvolila upravni odbor in ravnateljstvo, uspešno delovala na korist mestne občine in njenega prebivalstva. Nikdo ni gledal na osebo; pri podelovanju posojil se je ravnateljstvo vedno le oziralo na varnost in na nič drugega. Lahko se reče, da je bilo malokateremu zavodu v kratkem času svojega delovanja mogoče, se tako povzdigniti iz prejšnjih predvojnih in povojnih razmer. V prejšnjih časih, ko je vladala nemška večina na mestnem magistratu in ko je bila Mestna hranilnica pod nemškim vodstvom, pač ni bilo mogoče dobiti zavednemu Slovencu posojila. Take prošnje so bile kratkomalo vedno odklonjene. Danes se dajejo posojila samo iz v[illegible]dika, ali je podana varnost in je prejel posojila ravno v tej dobi razmeroma ve[illegible]liko število strank klerikalnega ali nemškega političnega prepričanja. Kako se je gospodarilo svoj čas, kažejo najbolj neurejene razmere, v katerih je moralo prevzeti Mestno hranilnico gerentstvo in poznejše ravnateljstvo. Na prejšnja vojna posojila so se dajala strankam tudi čisto nepravilno posojila brez sejnih sklepov proti vojnim obligacijam. Ob preobratu so osebe, ki so imele prvo besedo v ravnateljstvu, med njimi prejšnji župan dr. Jabornegg, prodale svoja vojna posojila hranilnici ter so morale biti potem šele tožene in potom razsodbe primorane, da so vrnile dotične, deloma zelo visoke zneske; velike vsote pa so ostale neizterljive ter je bila hranilnica na ta račun silno oškodovana. Sedanjemu ravnateljstvu se je posrečilo, da so papirji brez vrednosti malodane popolnoma izločeni, da je bilanca postala visoko aktivna in da sme biti mestna občina in celjsko meščanstvo zares ponosno na svojo Mestno hranilnico.

Ako ima nemškutarski pamflet o priliki nemških obč. volitev, ko govori o strankarskem izkoriščanju mestnih zavodov in naprav, v mislih neredosti pod bivšo nemško upravo, potem bi bilo dobro, da bi glavni govornik tega nemškutarskega bloka dr. Skoberne povedal svojemu poslušalstvu iz tega žalostnega kapitelna še nekaj več, kajti gotovo ne bo v tem oziru v zadregi.

Po umoru Todora Aleksandrova

Še vedno ni dovolj zanesljivih vesti, iz Bolgarije, da bi si bilo mogoče ustvariti jasno sliko o dogodkih pred in po umoru Todora Aleksandrova. Sicer se temu ne smemo čuditi, zakaj že tekom vseh let po svetovni vojni se zarija Bolgarija od časa do časa v tajinstveno temo, iz katere prihajajo le posamezna poročila, naznanjajoča umore raznih politikov, vse drugo ozadje pa ostaja običajno nejasno. Bolgarija si je pridobila v tem oziru izreden sloves in po vsej Evropi je danes znano, da je pod gospodstvom vsakokratne sofijske vlade najnavadnejše orožje politične borbe — krogla in nož.

Doslej so se te metode znesle največ nad pristaši oziroma voditelji političnih strank in glavni izvrševalci teh metod so bli baš — makedonstvujuščі. Sedaj pa se je ista metoda uvedla tudi med člane in struje makedonskih organizacij samih.

Gotovo je najinteresantnejše vprašanje, kdo je pravi povzročitelj smrti Todora Aleksandrova. Ako bi se dalo z zanesljivostjo dognati to, bi se dalo tudi sklepati, kak pomen more imeti ta umor na nadaljni razvoj prilik v Bolgariji in če je pričakovati od tega oslabljenje komitske akcije makedonstvujuščih na naših južnih mejah.

Kljub mnogim domnevam in ugibanjem vendar še ni dovolj pojasnjeno ozadje krvavih dogodkov okrog Džumaje. Nasprotja med ekstremistično strujo takoimenovanih avtonomistov, katere predsednik je bil Todor Aleksandrov in strujo federalistov, ki ima o bodoči usodi in notranji uredbi Makedonije svoje posebne cilje ter se je nagibala glede notranje bolgarske politike bolj na stran zemljoradnikov in socijalističnih struj, so obstojala med obema strujama že poprej v nič manj močni meri kot dandanes. Pridružiti se je moralo k njim še nekaj drugega, nekaj novega, kar je sprožilo napetost in privedlo do izbruha sovražnosti. Podoba je, da se faktičnemu položaju najbolj približuje ona razlaga, ki trdi, da je glavni izvor sedanjim pobojem med makedonstvujuščimi — različno stališče napram komunistično-zemljoradniški bolgarski opoziciji ter zlasti napram zvezi s sovjetskimi predstavniki. Trdi se, da je iskati pričetek zarote v posvetovanjih, ki so se vršila med zastopniki makedonstvujuščih in Čerkaskim, enim glavnih sovjetskih predstavnikov na Dunaju. Boljševiki so obetali makedonstvujuščim energično denarno ter diplomatsko pomoč in obljubili samostojno Makedonijo v okviru velike balkanske federacije. Velik del makedonstvujuščih, osobito iz federalistične struje, je pričel simpatizirati s temi načrti, ki so se kosali na Dunaju, nasprotovala pa jim je druga struja s T. Aleksandrovom in Protogerovom na čelu. Tekom zadnjih treh, štirih mesecev se je mnogo pisalo o zvezah med boljševiki in makedostvujuščimi; tudi ime Aleksandrova se je imenovalo v tej zvezi. Osobito je vzbudilo pozornost poročilo o razgovorih med Todorom Aleksandrovom in Rakovskim v Londonu, na katerih so baje dogovori za skupno delovanje izdatno napredovali. Toda vest o tem sestanku se je demantirala in sedaj se s strani prijateljev T. Aleksandrova odločno povdarja, da T. Aleksandrov sploh ni bil v Londonu in da se tedaj sestanek s sovjetskim zastopnikom ni vršil, pač pa da so vse drugačne vesti namenoma razširjali boljševiški pristaši med makedonstvujuščimi. Todor Aleksandrov se je odločno izjavil zoper vsakršno sodelovanje z boljševiki, češ da bi bilo treba po boljševiškem telju za «osvoboditev» Makedonije voditi vojno z vsemi evropskimi državami, [illegible]ed vsem pa da bi zmaga komunistične [illegible]vari na Bolgarskem imela za posledico [illegible] takojšnjo okupacijo Bolgarske, kar pa [illegible] prineslo — uničenje makedonske orga[illegible]izacije. Skratka — Todor se je odločno [illegible]javil zoper komunistične projekte, na [illegible]ar je nasprotna struja sklenila, da ga [illegible] odstrani. Zato pa je po smrti Aleksan[illegible]rova od nje[illegible]vih pristašev izdana pa[illegible]la, da je treba p[illegible] vse zagovornike [illegible] med komunisti in makedonstvujuščimi — in to se sedaj izvaja z ono krvavo temeljitostjo, ki je lastna bolgarski politični šoli.

Če so s to razlago pojasnjeni vsi viri, ki so povzročili medsebojni pokolj po Bolgarskem, je seveda še vprašanje. Zaenkrat imajo Bolgari še vedno zagrnjena vsa okna, da lahko v temi opravijo posel, ki jim je najnujnejši...

Zahteve levičarskih fašistov

Rim, 15. septembra.

Povodom uboja fašistovskega poslanca Casalinija piše znani poslanec fašistovske stranke Farinacci, voditelj levičarskih fašistov v listu «Cremona nuova», da so za uboj Casalinija odgovorni voditelji strank in skupin, ki so s svojim hujskajočim načinom pisanja spravili deželo v stanje napetosti. Radi tega zahteva, da se kot povzročitelji umora kaznujejo in zapro vsi vidnejši voditelji opozicije, v prvi vrsti voditelj liberalnih demokratov Amendola, dalje Albertini, don Sturzo voditelj popolarov, Turati, voditelj socialistov unitarcev in Gonzales. List zahteva dalje, da poleg imenovanih oseb pridejo pod ključ vsi vplivni funkcionarji opozicionalnih strank in da se ustavijo vsi opozicionalni listi in časopisi.

Pod vtisom teh in podobnih spletk skrajnih levičarjev fašistovske stranke prihaja dnevno do spopadov in krvavih obračunov med pristaši fašistovske stranke in med njihovimi nasprotniki. S posebno velikim zanimanjem zasleduje dogodke v Italiji angleški tisk, ki budno pazi posebno na Mussolinijevo početje. Opozicijski tisk pa po drugi strani enodušno zavrača sumničenja, katera mu podtikajo vladni in njim blizu stoječi krogi. Strogo kritizira zlasti prozorno tendenčno pisanje opozicionalnih listov, ki pozivajo na revanšo za Casalinijev umor. Iz Ženeve so prejeli nekateri tuji listi celo nepotrjeno vest, da je don Sturzo postal žrtev zavratnega fašistovskega napada. Ubil ga je baje neki fašist.

Mussolini sam je v tem položaju silno oprezen in daje previdne izjave. V Napolju, kjer se je te dni vršilo veliko fašistovsko zborovanje, je posebno naglasil željo vlade za sporazum z opozicijo.

Politične beležke

+ **V začevi učiteljskih imenovanj,** katero postopanje novega prosvetnega režima smo primerno osvetlili, se «Slovenec» klaverno in obupno zagovarja. Ovrzite dejstva, ki smo jih navedli, ako si upate in morete! V onemogli jezi sumniči in podtika — popolnoma v zmislu katoliške jezuitske morale —, da ve «celo vrsto slučajev, ko so odločilni možje na prosvetni upravi vpraševali kompetentke, če so Sokolice in če so dobili negativni odgovor, so bile njihove prošnje zapečatene». Katoliški farizeji, na dan z imeni dotičnih «odličnih mož» in «kompetentk»! Dokler se pa to ne zgodi, ostanete popolnoma prostaški lažnjivci! Dokažite! Navajate neki «sklep» bivšega višjega šolskega sveta, po katerem ne bi mogla v Ljubljano nobena učna oseba izpod 10 službenih let. Da se tak sklep v bivšem višjem šolskem svetu ni nikdar napravil, o tem ve prav dobro vaš kanonik Nadrah. Ako pa bi se hotel izvajati, bi morala iz Ljubljane marsikatera Slomškarica, ki ni službovala na deželi niti minuto. Kdo je vendar nastavil učit. Vencajzovo, Knezovo in «še mnogo, mnogo drugih»? Divje preganjanje za časa Žerjavove in Jelenčeve «komande»? Da, Slap šak je prišel v Moste, Fr. Zemljanova v Ljubljano, Lužar h višjemu šolskemu svetu itd., itd. Gospoda, to je bilo takrat, ko je bila moč na naši strani! Iz Janka Polaka se nikar ne norčujte, da je «znani pedagoški pisatelj», ali pa povejte, da samo za čitatelje Slov. Učitelja. Končno še to! Doslej nismo vedeli, da je «največji škodljivec slovenskega učiteljstva» Luka Jelenc. To nam je odkril včerajšnji «Slovenec», kajti doslej smo bili uverjeni da je to slovenski — farovž, pa ostanemo tega mnenja še v bodoče. — Napreden učitelj.

+ **Glasilo celjskih nemškutarjev** Cillier Zeitung brani nemškutarsko listo z vsemi mogočimi argumenti. M. dr. pravi: «Vidite, kako so Nemci korektni in miroljubni. Oni niso sestavili svoje liste, temveč so se pridružili slovanski stranki. Ta nasvet so Nemcem dale baš razne demokratske veličine kakor dr. Žerjav, dr. Kramer in drugi. Sedaj, ko se po njihovem nasvetu ravnamo, pa zopet ni prav.» — Kar trdi Cillier Zeitung je *laž*. Res so demokrati opetovano svarili Nemce, naj se ne skušajo uveljavljati kot poseben narod in naj v naših krajih, kjer so naseljeni le sporadično, tako da ne tvorijo nikakega sklenjenega svojega teritorija, ne nastopajo kot nacijonalna skupina, temveč naj se pridružijo pri izvrševanju svojih državljanskih političnih pravic obstoječim strankam in to individualno po sorodnosti nazorov: nemški klerikalec SLS, socijalist JSS, komunist **komunistom, naprednjak naprednjakom.** Celjski Nemci in nemškutarji pa ravnajo *ravno nasprotno* temu dobremu nasvetu. Oni so se etablirali kot posebna nacijonalno-politična skupina ter so se zvezali s klerikalci, ne da morda podprejo SLS, temveč da zopet sebi in svoji nacijonalni politiki izvojujejo izgubljeno pozicijo na celjskem magistratu. *Radi tega* je odpor naše narodno zavedne javnosti proti «socijalno-gospodarskemu» bloku **tako ogromen in tako upravičen.**

+ **Ako se ustava ne menja** ... ne bo niti revolucije niti plemenjaških kričavosti več, temveč vse nekaj lepšega. Zagrebški «Obzor» namreč, proslavljajoč vsestranski pomen vstopa radićevcev v vlado, daje med drugim tudi tole zanimivo perspektivo: «Danes imajo Hrvati in Slovenci v ministrskem svetu večino in bodo držali v svojih rokah enajst ministrstev; lahko pa pride tudi čas — ako se ustava ne izpremeni — da bodo *vsa* ministrstva v rokah Hrvatov in Slovencev...» Čujmo in čakajmo, kaj še pride!

+ **Radić svari Davidovića.** V torek popoldne so se pri ministrskem predsedniku zglasili njegovi zaupniki iz Hrvatske z dr. Ribarjem in Angjelinovićem na čelu ter z njim dalje časa konferirali. Stvar ni baš velepolitične važnosti, zanimiva pa v toliko, da je istočasno priporočil Radić v svojem najnovejšem «Slobodnem Domu» Davidoviću, naj vendar «končno shvati, da med hrvatsko inteligenco nima in ne sme iskati drugih predstavnikov Hrvatov in Hrvatske kot samo hrvatske zajedničarje in da opusti vse te svoje Ribarje, Angjelinoviće, Tomljenoviće in Marjanoviće, ki so sicer na srednji liniji, da so bližji Srbom, toda povsem izven hrvatskega naroda . .» Priznati je treba, da so naši klerikalci v tem oziru mnogo širokogrudnejši: oni bi najraje kar sami snovali davidovićevce, ki bi bili «bližji Srbom». «Slovenec» jih z laterno išče o belem dnevu. Le da jih še ni našel...

+ **Die sieben Schwaben in še eden** (to je klub naših nemških poslancev) so v nedeljo priredili v Novem Sadu javno zborovanje, prvo večjo politično prireditev po volitvah, kakor skromno pravi njihov organ «Deutsches Volksblatt». Iz njega tudi razbiramo, da pritok ni bil najsilnejši, navzlic temu pa ni zborovanje ostalo brez zanimivih alotrij. Prvi glavni govornik poslanec dr. Neuner je v svoj programatični govor vložil ves oportunizem, kolikor ga je doslej zmogel nemški klub. Zabavljal je seveda čez prejšnji režim, o stališču napram Davidovićevi vladi pa razodel, da se bo šele videlo, kako se bo «izkazala». Poslanec dr. Moser je v svojem govoru začel udarjati v ironijo na račun radikalov in samostalnih demokratov, kar se je ravno njemu voditelju «Kulturträgerjev», prav malo prilegalo. Iz govorov ostalih poslancev se prav zabavno čita retorično vprašanje poslanca Täubla, ki je menil: «Kako pa bi tu (v Jugoslaviji) izgledalo, če bi Švabi s plugom in garami odšli iz države? Kaj bi še potem raslo v Bački in Banatu? Kaj bi se izvažalo?...» Bog mu odpusti, če si sam ne «zrajta»!

Iz demokratske stranke

Murska Sobota. V nedeljo 14. t. m. se je vršil v Murski Soboti sestanek srezke organizacije JDS za srez Murska Sobota, katerega so se udeležili tudi zastopniki krajevne organizacije JDS iz Verženja. Oblastni predsednik g. dr. Lipold je lepemu številu udeležencev podal jasno politično sliko in razložil sedanje stanje naše stranke. Sledila je zanimava debata, ki je trajala do poldne.

Po svetu

— **Petrolejski vrelec v Franciji.** V departementu Heraultu v Franciji so začeli na pobudo trgovinskega ministrstva vrtati globoko v zemljo. Pri tem so naleteli na velike množine petroleja. Vrelec daje baje 25 litrov petroleja na uro.

— **Demonstracije proti Angliji v Moskvi.** Položaj na Kitajskem ogroža angleško pogodbo z boljševiki — tako trde moskovske «Izvestija» z ozirom na dejstvo, da so se zavezniki združili k skupnemu koraku proti kitajskim revolucijonarcem pod vodstvom Sunjatsena. Po mnenju «Izvestij» bi tak korak Rusijo neposredno zadeval. Zakaj tuja kontrola Kitajske bi pomenjala tudi nadzorstvo nad rusko - kitajsko mejo. Zato mora sovjetska vlada podpirati kitajsko revolucijo. Zadnje dni so demonstrirali delavci v Moskvi pred stanovanjem angleške trgovinske delegacije in nosili lepake z napisi «Roke proč od Kitajske!» Delavci so se strnili v velik sprevod in korakali po ulicah glavnega mesta. V vseh večjih mestih v Rusiji so se priredila zborovanja, na katerih so boljševiški agitatorji protestirali zoper «kapitalistično vojno proti probujajočemu se vzhodu, ki je naperjena proti rdeči zvezdi komunizma».

Borza

18. septembra:

CURIH: Beograd 7.325, New-York 529, London 23.68, Pariz 28.30, Milan 23.25, Praga 15.875, Budimpešta 0.0069, Bukarešta 285, Sofija 386, Dunaj 0.007475.

DUNAJ: Beograd 987 do 991, Budimpešta 9120 do 9320, London 317.300 do 318.300, Milan 3109 do 3121, New-York 70.935 do 71.185, Pariz 3787 do 3808, Praga 2130 do 2140, Curih 13.415 do 13.465. **Valute:** dinarji 982 do 988, dolarji 70.460 do 70.860, lire 3090 do 3110.

PRAGA: Beograd 47.125, Dunaj 4.7025, Rim 148.75, New-York 33.95, Curih 641.50

BERLIN: Beograd 5.86, Milan 18.40, Praga 12.57, Pariz 22.40, Curih 79.20.

LONDON: Beograd 325, Milan 101.81, Dunaj 316.500, Praga 149.50.

NEW-YORK: Beograd 139, Pariz 531.75, Milan 438.75, Praga 299.50.

Naročajte dnevnik „Jutro"!

Naši kraji in ljudje

Spomin na radgonsko buno

Te dni so Italijani slovesno prepeljali in pokopali bivšega avstrijskega vojaka J. Maniacca, ki se je l. 1918. udeležil v Radgoni vojaške pobune slovenskih in hrvatskih fantov 97. pešpolka ter je bil tamkaj ustreljen in zakopan. Z njim je bilo takrat na smrt obsojenih nad 70 fantov, od katerih je bilo osem ustreljenih. Kosti Slovencev in Hrvatov trohnijo še vedno v Radgoni. Zato bo gotovo tem bolj zanimal našo javnost opis tragičnega radgonskega dogodka, ki ga objavlja neki «očividec» v tržaških «Novicah».

Bilo je nekako sredi maja l. 1918. — pripoveduje pisec — ko je prispelo iz ruskega ujetništva v Radgono nekaj tisoč mož. Večinoma so bili to Slovenci, potem tudi nekaj Italijanov in Furlanov, ki so služili v 97. polku. Ti možje, deloma prepojeni od revolucionarnih idej, ki so jih prinesli iz Rusije, deloma iz pridobne mržnje do militaristične in reakcionarne Avstrije, so začeli na tihem agitirati po gostilnah v Radgoni in drugih okoliških vaseh. Glavni vodja in duša te vstaje je bil Melihen, sin učitelja iz naših krajev. Takrat sem bil jaz skladiščnik v eni izmed mnogih radgonskih kasarn. Čutil sem, da visi nekaj težkega v zraku in da bo zdajci padlo z vso silo. In res! Bilo je 25. maja, nekaj minut po 9. uri zvečer. Kar plane nekdo v sobo s krikom: «Na noge!»

Mahoma je zašumelo kot v razdraženem panju. Grozen ropot orožja in nebrzdani kriki vsevprek. Začelo se je streljanje. Bodi tukaj povedano, da je bilo tudi nekaj oficirjev tu, ki so sicer ra tihem simpatizirali, niso se pa dejansko udeležili upora, temveč so le tekali v temi semintja brez pravega namena. Med tem časom se je tudi Maniacco nahajal pri «Waffenmeistru», kjer se mu je posrečilo razdati patrone in nekaj orožja.

V pojasnilo naj navedem tu, da je bilo le malo patron, ker so vojaški predstojniki odredili delno razorožitev moštva, radi neljubih dogodkov, ki so se odigrali 14 dni prej v Judenburgu (upor 17. polka). Pozvani so bili telefonično vojaki iz drugih krajev in že pozno v noč so prispeli v Radgono 1. madžarski polk in 7. polk iz Celovca, in tudi nekaj artiljerije. Streljanje je trajalo do jutranjih ur in padlo je nekaj žrtev na obeh straneh. Ker pa je upornikom zmanjkalo patron, so se morali udati. Uporniki so bili razoroženi; ista usoda je zadela tiste, ki so se razpršili po okolici.

Koj potem se je zbralo vojaško sodišče in začela se je preiskava. Na smrt je bilo obsojenih več kot 70 mož, od katerih pa je bilo mnogo pomiloščenih po prizadevanju nekega poslanca. Prvi obsojenci so bili odpeljani 27. maja za kasarno in tam ustreljeni. Bil je to Melihen in še neki drugi vojak, katerega ime sem pa žalibog pozabil. Ostalih šest obsojencev so ustrelili dne 29. maja. V sredini so korakali obsojenci, pred njimi duhovnik, okoli njih pa močan vojaški kordon.

Po poti so prepevali: Guarda la luna, come che la camina, že blizu kraja ločitve od tega sveta, pa je zadonela tužna slovenska: Oj zbogom očka, mam'ca, brat, zdaj se vid'mo... zadnjikrat! Peli so jo vsi, pel jo je tudi Maniacco...

Obsojenci so dospeli za neko kasarno (tam je mnogo vojaških poslopij), na jugovzhodni strani. Obkrožil jih je dvojni vojaški kordon. Streljalo je osem vojakov, štiri kleče, štiri pa stoje. Oficir je mesto običajnega ukaza «feuer» dajal le kratko znamenje z roko in vsakikrat je padla žrtev, zadeta od osmih krogel v glavo. Bila je na tleh pomešana slovenska in italijanska kri. Maniacco, ki pa ni nič zakričal, kakor nekateri listi pišejo, za njim P. Hvala iz Pečin, dalje neki Slovenec iz Jul. Krajine, katerega ime mi ni znano, za njim je prišel na vrsto A. Vencelj iz Loga pod Mangartom, potem neki Hrvat iz Pazina, ki je par sekund pred smrtjo glasno zakričal: «Živio Slovenac i Hrvat!» Njemu je sledil Rudolf Ukovič, doma iz Hrušice, ki ni hotel imeti zavezanih oči, pa so mu jih s silo zavezali. Šesta in zadnja žrtev, ki je padla, mi ni znana. Treba je še omeniti preznačilno zadržanje okoli stoječih nemških civilistov. Po vsaki salvi so jim zaigrale oči in malo je manjkalo, da niso ploskali od radosti. Največje zadoščenje pa so imeli avstrijski krvniki s tem, da so morali obsojenci gledati, kako padajo njihovi tovariši pod streli. Žrtve so bile zmetane vse vprek na neko vojaško «furo» in na tak način tudi pokopane. 97. pešpolk pa je bil premeščen takoj za kazen v Szekes-Fehervary (Stuhlweissenburg).

Nemškutarska lista v Rogatcu

Rogatec, 17. septembra.

Rogatec se diči že desetletja tudi kot izrazito vsenemško gnezdo, katero je negovala rajnka Avstrija z uradniškim aparatom in kapitalom nemškutarskih pijavk med tamošnjimi revnimi domačini po kamenolomih nad trgom. Po vzgledu Rog. Slatine hočeta mariborska advokata dr. Mühleisen in dr. Grossel tudi v Rogatcu s preperelimi ostanki avstrijske nemškutarije, brezsrčnih kapitalističnih pijavk in nezavednih domačinov vzpostaviti nemštvo v Rogatcu, v rogaški občinski hiši in nato s pomočjo nemškutarskega občinskega sveta nadaljevati sistematično germanizacijo celo ob Sotli. Na ta način bi si izkoriščevalci krvavih žuljev našega ljudstva najlažje še nadalje nemoteno polnili svoje nenasitne žepe. Toda v nedeljo bo naše ljudstvo, ki sicer stopa v volilni boj za občino ločeno s tremi listami, pokazalo, da nam privandrani nemškutarji ne bodo v občinski hiši gospodarili. Gospodarijo naj magari v Berlinu, ako se jim že hoče časti in oblasti, pri nas pa je poturicam leta 1918. za vedno odklenkalo.

Vseeno pa je treba postaviti nositelje te rogaške nemško - kapitalistične liste javno na sramotni oder, da bo ljudstvo vedelo, kateri trgovci, obrtniki, gostilničarji so njegovi sovražniki. Njihovo prijazno lizanje in hinavstvo jim ne bo več pomagalo. Komando skrahirane nemčurske garde je zopet prevzel trgovec Berlisg, ki je bil ponižen Slovenček, ko njegova kasa še ni bila tako nabasana. Spada med one stare generale ki mislijo, da je nemškutarija bolj «nobel». Dobil bo ob pravem času zasluženi «tuš». Drugi je verna kopija svojega komandanta, čevljarski mojster Posch. Prišel bo čas, ko bo vlekel dreto in si požvižgaval lastnim podplatom onstran Spielfelda. O hipnotiziranem Kuneju ne govorimo. Bolj zanimiv je hauptnemškutar Preaz, kateremu pa bodo naši ljudje njegove cukraste «mamice» že tako zapoprali, da bo pomnil svojo številno kandidaturo. Hrvački žganjar Tepeš je moral dokumentirati nemštvo na komando upnika Poscha. Ravno toliko nemške krvi ima čevljar Medved, ki hoče v občini braniti predvsem interese špiritistov. Kolar Geiser pa upa, da bo postal zopet «fajerberkumandant». Tudi gostilničar Šani Breziušek molče trobenta kot osmi kandidat brez upa zmage pred zadnjim priveskom mizarjem Pimpelom, ki pa sicer rogaških magnatov baje niti sam ne mara. Da bo tudi sedmina te rogate purgarije «nobel», maršira na čelu namestnikov muzikant Wutholen, ki jim bo «zaplozal ta zadno». Mizar Ozvaldič je prišel šele lani iz Žetal in že ga je Berlisg patentiral za čistokrvnega «tajčpurgerja».

Koga bi ne bilo sram, voliti ljudi, ki še danes zatajujejo kri slovenske matere!

Radićeva rezidenca

Nakup velike Prpićeve palače na Zrinjevcu v Zagrebu, kjer Radić že doslej prebiva, a se bo odslej še lažje geriral v vsej luksurijoznosti, vzbuja splošno zanimanje. O kupčiji pa prinaša osobito zagrebška «Riječ» nekatera interesantna razkritja, ki v pravi luči razgaljajo radićevsko korupcijo.

«Riječ» decidirano navaja, da se industrijalec Milan Prpić nahaja v vrlo težkem gmotnem položaju in se že zdavnaj želi znebiti svoje palače, seveda za primeren denar. Lani jo je ponujal na dvoru, toda tudi dvor nima milijonov za razmetavanje. Ko pa se je Radić vrnil v Zagreb, mu je Prpić pod pretvezo raznih za volilni fond njegove stranke unosnih špekulacij ponudil palačo. «Kar ne zmore kraljevina, bo zmogla republika!» je samozavestno pritrdil Radić in Prpić si je oddahnil.

«Slobodni Dom» sam navaja, da je Prpićeva palača cenjena na 40 milijonov kron, toda Prpić je zahteval 56 milijonov. Torej 16 milijonov preveč! Kupčija je sklenjena. A koliko bo mrtvo zidovje neslo obresti za vloženi kapital? In odkod sploh Radiću naenkrat toliki milijoni za nerentabilno stvar. Da zamaže svojim volilcem oči, piše Radić, da morajo njegovi poslanci oddati vse nezaslužene dnevnice (kadar niso v Beogradu). Ker ta ključek velja nazaj, to je od 1. maja dalje, je na razpolago (!) okrog 8 milijonov kron teh dnevnic. Radićevi poslanci pa šele morajo vračati, kar so že potrošili . . . Tako torej Radić žonglira z milijoni.

«Preostala vsota» (okrog 50 milijonov) naj bi se nabavila z nadaljnimi dnevnicami in **«s prispevki hrvatskega seljaštva in inteligence ter Hrvatov v Ameriki!»** Siromaki doma in preko morja naj torej odrinejo svoj **krvavo prisluženi denar**, da se bo par zastonjkarjev šopirilo po najelegantnejši palači v Zagrebu! To je najnesramnejša pijačka seljaških in delavskih žepov v korist vojnega dobičkarja Prpića, brezvestnega uzurpatorja Radića in ožjega kroga njunih korupcijonistov.

Na pokopališče . . .

Ljubljana, 18. septembra.

Mehkosrčni Aci je kolovratil po periferiji mesta. Ni se mu ljubilo še v njegovo skromno sobico in še manj v še skromnejšo posteljo. Preje je posedal v gostilni, čital časopis, si podil od obraza jesenske muhe in včasih uprl svoj mili pogled v natakarico. Ona se je za neznatnega Acita kaj malo zmenila in se pridno pomenkovala z gostom v kotu, ki je delal vtis konjskega trgovca. Imel je tudi manire takih ljudi in je sempatja natakarico podjetno vščipnil v boke. Natakarica se je njegovemu početju smejala in mu hudomušno pomigavala s prstom. Navsezadnje sta pila bratovščino, kar je Acita, ki je natakarico obožaval že pol leta, spravilo do tega, da si je potem obrisal solzo, glasno zahrkal, pljunil in plačal ter odšel pod zvezdnato jesensko nebo. Tu se je spreletaval okrog ko vešča, se zagledal zdaj v svetiljko ob robu mesta, pa zopet v kako polrazsvetljeno okno v veliki stanovanjski kasarni, za katerim je mirno dihalo mlado dekle, smrčal utrujeni delavec ali zajokal otrok.

V duši mu je vstajalo nekaj velikega, neobsegljivega. Pričel si je potiho častitati, da je skrajno dober človek, kajti on potrpi razne stvari, ki bi druge spravile iz ravnotežja in ki postajajo v takem stanju hudobni in zakrknjeni. Vzkliknil je vzhičen: O Aci, ti si pa mož, tako dober mož... človek! Stopil je nekaj korakov po ozki poti naprej in prišel do skupine dreves. Na klopici je opazil mladega človeka, ki je žalostno pohrkaval in med smrčanjem vzdihoval. Aci se je ustrašil in se že hotel urnih korakov obrniti proti mestu. Takrat pa je prevladala njegova plemenita narava. Gotovo ni hudoben človek, si je mislil. Morda mu je postalo celo slabo in potrebuje pomoči. Stopil je previdno izza dreves in se prav potiho priplazil za hrbet mladega moža. Nekaj časa ga je opazoval stoje, ko pa je pričel neznanec bolestno zdihovati, se je ojunačil ter ga potresel za rame. «Kam prijatelj?», ga je vprašal z blagim glasom. Neznanec, od katerega je udaril duh po vinu, je izbuljil oči in odvrnil z jecljajočim glasom: «Na pokopališče!» Aci je pogledal z belino oči proti nebesom in vzkliknil potiho: «O, obupanec!» Neznanec je bil čedno opravljen in je držal pod pazduho usnjato torbico za spise. Pričel mu je prigovarjati v zavitih in jokajočih besedah, naj ne izvrši svojega namena, končno pa ga je skoro posilil jok, kajti v njem se je oglasila brezmejna dobrota. Neznanec pa se je dvignil raz klopice, stegnil roko in pokazal proti Sv. Križu. «Na pokopališče!» Zamajal se je še enkrat in krenil po poti. Aci se je stresel. V glavi mu je ostal spomin na lepo povest, v kateri nagradi obupan zakonec nekega mladeniča, ki ga reši zadnji trenutek, da si ne požene v glavo krogle. Ta razočarani zakonec pozneje zopet srečno vzljubi ter podari rešitelju pol premoženja... Skrivnostna sila ga je gnala za obupancem. Ta je venomer godrnjal pijane besede ter kazal s prstom proti domu pokojnih. Iz žepa mu je gledalo morilno orodje in Acitu je pohajala sapa. Prijel ga je pod pazduho in mu pričel prigovarjati znova. Slikal mu je življenje v najkrasnejših barvah, govoril mu je o lepih dekletih, pa o peklu in hudičih. Govoril je tako lepo, da se je čudil sam in se potiho vprašal, odkod vendar ve vse te stvari. Neznanec pa je majal z glavo, buljil pred se in stegnil sempatja roko.

Rabila sta dolgo časa, predno sta prišla do prvih hiš pred pokopališčem. Aci je javkal naprej in naprej, tujec pa je, ker se mu je pehalo, včasih bolestno zastokal. Potem pa se je pred eno izmed hiš naglo okrenil ter vrgel glavo pokonci. Aci je odskočil, samomorilski kandidat pa je potegnil iz žepa orožje. Aci se je prihulil skoro k tlom, pijani neznanec ga je nekaj časa začudeno opazoval, nato pa zamomljal nekaj kakor: «hvala». «O sedaj se zgodi» je zastokal plemeniti Aci, «in jaz moram biti priča...» Ta hip se je nekaj zabliskalo in neznanec — je vtaknil ključ v ključavnico. «Zdaj sem pa že doma!» je vzkliknil in požrla ga je tema.

Aci pa — Aci je odšel proti Ljubljani, ves zasanjan v svojo veliko Dobroto.

Dopisi

Z GORENJSKE. V prijazni vasi je služboval učitelj, ne, stud. kons. — tako se je sam predstavljal svojemu šefu in učiteljevanje le omenjal. — Veselo je poskočil, ko je zvedel za nastop nove vlade. Ta dika, ki ni več v našem stanu — saj se nas je sramoval — se je takoj nato javil odboru «Slomškove zveze» za sprejem in dal inicijativo za izjavo v «Slovencu», da se za enkrat novi člani ne sprejemajo v «Slomškovo zvezo». — Hinavec!

KRŠKO. Zadnji čas imamo silno slabo luč. Miglja, da sploh ni mogoče ničesar delati. Ljudje so zelo nejevoljni. Apeliramo na merodajne faktorje, naj napravijo red.

SLOVENSKA BISTRICA. V soboto, dne 20. t. m. ob 20. uri in pol priredi «Mariborski trio» pod vodstvom g. Pavla Rasbergerja, režiserja opere in operete mariborskega narodnega gledališča, v hotelu Beograd kabaretni večer z zanimivim sporedom.

VERŽEJ. Ker se je od strani veržejskega župnega upravitelja g. Perovšeka članom veržejske uniformirane garde, ki se je udeležila dne 9. in 10. avgusta slavnosti petletnice osvobojenja Prekmurja v Murski Soboti in v Beltincih, opetovano predbacivalo, da se je udeležila brezverske slavnosti, smatram kot član takratnega pripravljalnega odbora potrebno, da mu dam nekoliko pojasnil. V prvi vrsti je predbacivanje, da je bila omenjena slavnost brezverska, grda laž. V odboru so bile zastopane vse stranke brez izjeme in sta igrala vlogo samo narodnost in patrijotizem. Če je bila proslava brezverska, zakaj pa je sodelovalo v odboru pet gospodov iz vrst SLS? Zakaj se je služila v Beltincih sv. maša? Ali je potem g. župnik v Beltincih tudi brezverec? Zakaj so se slavnosti udeležili bogoslovci? Zakaj številne požarne brambe in druge korporacije? Zakaj je vodil pevski zbor pri sv. maši g. Šprager, ki gotovo ni brezverec? Zakaj so se udeležili slavnosti zastopniki vojaških in civilnih oblasti? In ravno zato, da bi stvar bila popolnoma nepristranska, se je napravila slavnost pod firmo prekmurskih dobrovoljcev, katero društvo ni v nobeni stranki, čeravno to govorijo nekateri osebni sovražniki dobrovoljcev. Načelstvo veržejske uniformirane garde je bilo dobro poučeno, za kaj je šlo in baš iz tega vzroka se je iz srca rado odzvalo vabilu pripravljalnega odbora. Za drugikrat bi vam pa priporočal, da se o vsaki stvari boljše informirate, da ne boste trosili okoli lažnjivih in izmišljenih stvari ter delali s tem razdora in sovraštva v svoji župniji. Če Vam je pa toliko ležeče na tem, da se Vaša dekliška zveza ni udeležila omenjenih slavnosti, ker je nismo povabili, Vam bodi v Vašo tolažbo povedano, da se ni vabilo nobene ženske korporacije katoliških društev, ker bi se potem moralo vabiti tudi pravoslavne, luteranske, mohamedanske in druge, ki eksistirajo v naši državi. To pa zato, ker je bila proslava nepristranska narodno-patrijotična. To Vam v pojasnilo. — Topolovec Rajko, član takratnega pripravljalnega odbora.

Iz Primorja

* *Težka nesreča pri Grljanu.* V ponedeljek popoldne se je pripetila v Grljanu ob Tržaški cesti težka nesreča. Delavec Tomaž Josetič rodom iz Dalmacije se je kopal v morju ob vznožju griča. Tedaj se je utrgala stena ter ga pokopala pod sabo. Nesrečneža so takoj prepeljali v tržaško mestno bolnišnico, kjer so ga operirali, a njegovo stanje je bilo tako težko, da ni prebolel zadobljenih ran ter je v sredo, podnevi v velikih mukah izdihnil.

* *Odmevi krvavega zločina v Avčah.* Čitateljem «Jutra» je prav gotovo še v dobrem spominu strašni zločin, ki se je odigral pred par tedni v Avčah in katerega žrtev je postala gospa Gorup, roj. Gabrijelčič. Morilca Lusiczkega in njegovo ženo, ki sta bila tedaj ranjena, so prepeljali v goriško bolnišnico. Gospa Lusiczky je sedaj že okrevala ter je 10. t. m. zapustila bolnišnico. Zločinec pa še vedno leži v bolnišnici. Gotovo je, da bo tudi on v kratkem okreval, levo oko pa bo vsled lastnega strela v glavo popolnoma izgubil.

* *Istrski koledar* «Franina i Jurina» za leto 1925 je izšel. Izdala in založila ga je istrska Književna zadruga, ki je pred kratkim publicirala zvezek istrskih narodnih pesmi.

* *Zločin pri Renčah.* V nedeljo po polnoči je naletel neki mož na cesti med Žigoni in Renčami na Kanalskem na ranjenca z razbito glavo, ki se je v mlaki krvi zvijal v smrtnih bolečinah. Pozneje se je dognalo, da je ranjenec, ki je na prevozu v bolnišnico umrl, 48letni Josip Gorenjc iz Novega mesta. Pokojnik je bival v Renčah ter je nabiral preostali vojni materijal. Radi tega nabiranja je prišel v konflikt z dvema drugima nabiralcema iz Renč, ki sta se maščevala nad svojim konkurentom s tem, da sta ga umorila. Enega zločinca, po imenu Žigon, so orožniki prijeli in zaprli, njegovega pomagača Mozetiča pa še niso našli.

* *Letošnji redni občni zbor akad. ter. društva «Balkan» v Trstu* se vrši danes, v petek 19. septembra. Poleg običajnega dnevnega reda so na sporedu tudi volitve novega odbora.

Kulturni pregled

Pastuškin: Križev pot Petra Kupljenika

Zgodovinska povest.

V Ljubljani 1924. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani. Cena broš. knjigi 17 dinarjev, vezani 22 Din, poštnina 75 para.

Ko se je koncem 16. stoletja reformacijsko gibanje po naših krajih že moralo umikati brezobzirnim metodam protireformacije, je še skušal po gorenjski strani predikant Kupljenik priboriti novi veri zmago. A škofjeloški gospod ga je dal zapreti ter ga nato izročiti fanatičnemu goriškemu župniku Nepokoju. Tako je Peter nastopil v vojaškem spremstvu svoj križev pot, čigar prva postaja se je zaključila v tolminski grajski ječi, katero je kmalu zamenjal z ječo goriškega gradu. K telesnim mukam so se nagromadile še duševne: po zvesto udanem rojaku Gompi izve o smrti očetovi, ljubljena hčerka Štefanija mu je onečaščena in ujeta, žena mu je porodila božjastnega sina. Žarek upanja na rešitev v glavarjevi kapelici mu je komaj zasijal, a tudi že ugasnil: trpi, nastopi tretjo postajo mučeništva proti Vidmu, kjer izreče «sveti sod» nad njim obsodbo, ki bi se gotovo tudi izvršila, da se ni človeško čutečemu generalnemu tajniku posrečilo najti v ječi pota do Kupljenikovega srca. Pisatelj nam je podal izredno plastično sliko časa, ko je n. pr. začela verska sekta skakačev uganjati svoje orgije in je še cvetelo inkvizitorstvo. Ostra karakteristika oseb od fanatika Nepokoja pa do simpatičnega starčka patrijarha Grimanija, izpiljena pesniška dikcija, vse to daje povesti trajno literarno vrednost.

Knjiga se naroča pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, dobi pa se tudi po vseh knjigarnah.

Ljubljanska drama. Okoli 30 let je že minilo, odkar je bil g. Stojković junaški igralec, poln ognja in sile. Odtlej je živel večinoma težko življenje potujočega igralca, igral je tu in tam, dvakrat tudi v Ljubljani, kamor se je zdaj vrnil. Samo za toliko, da si na stalnem gledališču tudi formalno zasluži pokojnino, ki mu gre po vsej pravici. Sinoči je nastopil prvič kot Hasanaga. Pokazal je mnogo rutine, a prikriti mu ni bilo mogoče, da je izčrpan telesno in čustveno. Nič več ni junaške sile, mladostnega ognja, niti zvonkosti glasu. Tudi spomin popušča. Tako je imel po sijajni kreaciji Mihajla Markovića, nepozabnega prav v tej vlogi dvakrat težko stališče. Naš dramski ansambl ž njim ni pridobil potrebnega junaka. Tudi njegova soproga se ne odlikuje z ničimer, kar bi jo kvalificiralo nad povprečno mero. V ostalem predstava ni bila na višku in je imela sufleza težko delo. Pohvaliti treba le izvrstno g. Rogozovo v naslovni vlogi. Sultanijo ge. Šaričeve, Husojna g. Rogoza in Pintorovića g. Skrbinška. III. dejanje očividno ni bilo dovolj ponavljano in so otroci le motili. Gledališče je bilo prazno.

Ljubljansko operno gledališče. V soboto 20. t. m. se poje priljubljeno J. Straussovo delo «Netopir», ki se ni izvajalo v Ljubljani že več let. V glavnih vlogah nastopijo gospa Lovšetova ter gospodični Thalerjeva in Sfiligojeva, gospodje Danilo, Kovač, Mohorič, Peček, Šubelj, Zupan in drugi. To zanimivo Straussovo delo v resnici zasluži naslov klasično komične opere ter si je utrlo pot na vse velike svetovne odre. «Netopir» je bil že pred vojno stalno na repertoarju dunajske dvorne opere. Opereto dirigira g. kapelnik Neffat, režira pa gospod P. Debevec. Plese je naštudiral baletni mojster Trobiš. Izvajajo jih gdč. Svobodova, g. Trobiš in baletni zbor.

Gostovanje tenorista Rijavca v Pragi. Slovenski rojak tenorist g. Josip Rijavec, ki se mudi sedaj v Zagrebu, kjer poje z velikanskim uspehom, se poda v najkrajšem času na gostovanje v Prago, kjer nastopi večkart naporedoma v tamošnjem Narodnem Divadlu. Pel bo tenorske partije v nekaterih italijanskih in francoskih operah.

Šentjakobski gledališki oder v Ljubljani otvori letošnjo sezono v soboto 20. tega meseca s Cankarjevo komedijo «Za narodov blagor». Predstave se v nedeljo ponovi.

Jubilej kluba hrvatskih umetnikov in pisateljev v Osijeku. Klub hrvatskih umetnikov v Osijeku bo obhajal 5. oktobra 20 letnico svojega obstoja. Ta jubilej bo praznoval s slovansko cerkveno mašo, predavanjem ter z razstavo slik hrvatskih umetnikov, katerih prvak je v Osijeku prof. Gjurić.

Zastopnik jugoslovenskih glasbenikov na dunajskem kongresu za glasbo. Predsednik jugoslovenske zveze glasbenikov iz Zagreba g. Jozefović se nahaja sedaj na Dunaju, kjer se udeležuje mednarodnega kongresa za glasbo. Po svojem povratku z Dunaja bo poročal o svojih vtisih v posebnem predavanju, katerega bo imel v Zagrebu.

Osnovna vijolinska šola za učiteljišča, glasbene šole in slične zavode, I. zvezek, sestavil A. Gröbming, učitelj glasbe (cena 50 Din), je izšla v prav ličnem tisku v založbi Učiteljske tiskarne v Ljubljani. Knjiga, ki ima predaprobacijo, je upeljana doslej na ljubljanskem učiteljišču in upati je da bodo temu zgledu sledile tudi ostale učiteljske šole. Ker se drži avtor načrta, ki je predpisan za glasbene šole in pa Ševčikovega sistema, nadomestuje knjiga obenem tudi Ševčikovo vijolinsko šolo, ki se je uporabljala doslej na naših glasbenih šolah.

Nemci proti francoskim igrokazom. Uprava renesančnega gledališča v Berlinu je sprejela v svoj repertoar francoski igrokaz «Therese Raquin». Priprave za uprizoritev drame so bile že v teku pa je došla prepoved udruženja nemških gledaliških ravnateljev, ki so zahtevali, da se komad takoj odstavi. Obenem so gledališki ravnatelji izrekli kategorično zahtevo, da se francoska drama v Nemčiji sploh bojkotira.

Najdeni Puškinovi rokopisi. Iz Londona poročajo, da so nekje v novgorodski guberniji v Rusiji naleteli na deset Puškinovih doslej neznanih rokopisov. Rokopisi obdelujejo različne snjete in motive, med drugim Napoleonovo vojno z Egiptom, carja Nikolaja I. in obsegajo tudi vojaške in druge ruske narodne pesmi.

Diderot na curiškem odru. V Curihu so imeli pred kratkim gledališko noviteto posebne vrste. Igrali so Diderotov rokoko-komad «Je dober ali hud?», katerega je priredil za oder Franz Schulz. Stvar je izvrstno uspela. Pesnika Hardujna, v katerem je naslikal Diderot samega sebe, je predstavljal igralec Karl Marx. Schulz je izdal komedijo tudi v tisku, in sicer je knjiga izšla v knjižnici «Voltaire» v Berlinu.

Domače vesti

ČIMBIM!

Četrtek popoldne. Od daleč trara, trara, činčin in bum in tamtadra. Vojaki primarširajo, zarjaveli, nekoliko prašni, v polni opremi, z jeklenimi čeladami, krasno disciplinirani, s strumnim korakom. Poedine čete pojo. Lep in navdušujoč pogled. Na čelu koraka godba, ki veselo reže vesele koračnice in melodije.

Pred «Evropo» se naglo zbere velika gruča občinstva, radovednežev, navdušencev, pa tudi godrnjačev. Saj vemo, kako je.

Dva neznanca se pogovarjata, — drug drugemu neznanca, in kritično pravi prvi:

«Glej, kako marširajo! To so dečki!

«Eh, kaj bo to,» pravi drugi, «kaj bodo ti ušivi Srbi!»

«Čimbim!» zazveni ta hip slastna in mastna klofuta po licu, ki takoj zarudi, kakor roža jesenska.

Razgovora je konec, oba sobesednika odideta, rdečelični proti Šiški, «udarnik» pa proti pošti. Prvi precej naglo . . . Občinstvo se smeje, vojaki korakajo, godba pa dalje reže svoje poskočne in čintadra. **M. A. C.**

*

* **Razvitje orjunaškega prapora v Zagorju.** Vlada je dvignila prvotno prepoved razvitja prapora mestne Orjune v Zagorju ob Savi ter se ta slavnost vrši v nedeljo 21. t. m. Z ozirom na vesti, ki jih širijo zlasti klerikalci, da pride ta dan Orjuna v Zagorje izzivat spopade in prelivat kri, je oblastni odbor Orjune izdal proglas, v katerem označuje te govorice kot peklenske laži in **lopovska namigavanja**, ki imajo prozoren namen nahujskati ljudstvo in izzvati novo krvoprelitje — da bi potem potuhnjeni obrekovalci kovali iz delavskih in orjunaških kosti svoj politični kapital. Oblastni odbor in mestna zagorska organizacija proglašata: Orjuna ima dne 21. t. m. namen, razviti v Zagorju prapor svoje mestne organizacije in prav nič drugega! Ta namen bo izvršila v popolni miroljubnosti in odkritem prijateljstvu vseh poštenih ljudi brez razlike strankarskega prepričanja. Izdane so točne odredbe, ki jamčijo za absoluten red in mir, v kolikor sta red in mir odvisna od Orjune. Zagorsko prebivalstvo naj se ne boji z naše strani prav nikakega neprijateljskega nastopa in naj se ne da zapeljati brezvestnežem, ki bi radi že vnovič pisali svoje klete račune z nedolžno krvjo. Orjuna ni sovražna nikomur, najmanj pa delavstvu, in ne izziva in ne napada nikogar, kdor ne vzdigne roke zoper njo! Dokaz tega so naša razvitja praporov v Radovljici in Domžalah, dokaz tega bo nedeljska prireditev v Zagorju. Vsekako pa je ukrenjeno vse, da v slučaju kakega, pa bodi le najmanjšega incidenta ne bi moglo biti ne dvoma ne prerekanja o tem, kdo ga je zakrivil. Orjuna ga ne bo zakrivila. Naše upanje in naša iskrena želja je, da ga ne bi zakrivili niti nasprotniki njenega programa. Zdravo!

* **Imenovanja v železniški službi.** Kralj je podpisal ukaz, s katerim se bivši ravnatelj zagrebške direkcije imenuje za ravnatelja subotiškega železniškega ravnateljstva. Za načelnika v prometnem ministrstvu je imenovan viš. nadz. Alojzij Pregelj. Za načelnika prometnega oddelka v Ljubljani je postavljen viš. nadz. Benedek od ljubljanskega inspektorata.

* **Poljski novinarji v Beogradu.** — V Beograd je prispela skupina 34 poljskih novinarjev, ki so po kratkem boravku odpotovali dalje v Carigrad, kjer si bodo ogledali poljsko razstavo lokomotiv in lokomobilov. Na povratku ostanejo poljski novinarji nekoliko dni v Beogradu.

* **Prihod dr. Laskerja v Beograd.** Znani svetovni šahovski mojster dr. Lasker pride 19. t. m. iz Berlina v Beograd. Beograjski šahisti mu pripravljajo prisrčen sprejem.

* **Smrtna kosa.** V Novem mestu je včeraj umrl posestnik in trgovec g. Mihael **Mramor**, star 60 let. Pogreb pokojnika se vrši jutri, v soboto ob pol 17. Bodi naprednemu in narodnemu možu blag spomin!

* **Izpiti za učitelje gimnastike v srednjih šolah** se bodo vršili dne 4. novembra in nadaljnje dneve v prostorih kr. moškega učiteljišča v Zagrebu, Meduličeva ulica 23. Kandidati, ki žele polagati izpit, morajo vložiti kolkovano prošnjo na ravnateljstvo izpitnega poverenstva za učiteljstvo gimnastike na srednjih šolah v Zagrebu (pokrajinska uprava, oddelek za prosveto in vere). Prošnji je vložiti zrelostno izpričevalo, krstni list, zdravniško izpričevalo o sposobnosti za telovadnega učitelja z ozirom na telesno zdravje in event. potrdilo o obiskovanju kakega praktičnega sokolskega tečaja.

* **Iz grške Macedonije v Jugoslavijo.** Kakor znano, je srbsko prebivalstvo na grškem ozemlju izpostaljeno mučnemu preganjanju. Po vesteh iz Beograda se bo naša vlada skušala sporazumeti z Grško glede izselitve našega prebivalstva iz ozemlja grške Macedonije, kjer živi nad 200.000 Srbov, ki so po mirovni pogodbi prišli pod grško oblast.

* **Za trgovske in industrijske nameščence** (organizirane in tudi neorganizirane) priredi razna predavanja socijalno-političnega značaja v teku letošnje zime **«Društvo trgovskih in industrijskih nameščencev Slovenije v Ljubljani».** Začne se s predavanji koncem meseca septembra. Predavali bodo priznani strokovnjaki. Prvo predavanje: **«Pravica in dolžnosti nameščenca do bolniških blagajn».** Kraj in čas predavanja se bo pravočasno po časopisih objavil. Po predavanju se bo vedno otvorila debata in udeleženci bodo lahko dobili vsa potrebna pojasnila. Vstop k predavanjem bo dovoljen tudi poslodavcem.

* **Tečaj za konserviranje sadja in zelenjave** se vrši dne 25., 26. in 27. septembra t. l. (četrtek, petek in sobota) na državni vinarski in sadjarski šoli v Mariboru. Pouk je teoretičen in praktičen ter traja dnevno od 9. do 12. in od 14. do 17. ure. Poleg drugih načinov konserviranja se bo obravnavalo izčrpno sušenje sadja z raznimi sušilnimi napravami. Zanimanci in zanimanke naj prijavijo svojo udeležbo z dopisnico najpozneje do 24. septembra ravnateljstvu zavoda.

* **Elektrifikacija Ptuja.** Mesto Ptuj dobi v kratkem električno razsvetljavo. Električni zadrugi se je po dolgotrajnih pogajanjih posrečila ugodna rešitev elektrifikacije. Gradnjo električnega omrežja je prevzela tvrdka «Transformator» v Ljubljani, ki je stavila najcenejšo ponudbo. Tudi potrebna finančna sredstva so zagotovljena in se bo torej z delom lahko takoj pričelo. Najkasneje v šestih mesecih bo električna razsvetljava v občinah Ptuj in Breg že funkcijonirala.

* **Predor pod Ivanj planino.** V ministrstvu saobračaja izdelujejo projekt, po katerem naj bi se zgradil skozi Ivanj planino v Bosni nov tunel 40 do 50 metrov nižje kakor sedanji. Tak tunel bi bil velike koristi, ker vlačijo danes vlake skozi tunel po dve lokomotivi, a skozi tunel gre dnevno po 400 vagonov. Ko se otvori promet na progi Užiče-Vardište, bo šlo skozi tunel do 800 vagonov dnevno. Ako se zgradi nov tunel, bo napetost znašala le približno 16 pro mile in bo za vlak zadoščala po ena lokomotiva. Troški novega tunela so proračunani na okroglo 100 milijonov dinarjev, prihranilo pa bi se na ta način letno okolo 80 milijonov dinarjev in bi se torej troški gradnje že v dveh letih pokrili.

* **Društvo kmetijskih strokovnjakov za Slovenijo** ima sedaj svoj sedež v Mariboru (vinarska šola). Člani imajo redne prijateljske sestanke vsak torek zvečer v mariborskem Narodnem domu. Udeležba ni obvezna, a se priporoča radi potrebnih razgovorov o stanovskih in kmetijsko-strokovnih zadevah. Pri sestankih so dobrodošli prijatelji kmetijskih strokovnjakov in pospeševatelji kmetijske stroke. Organizacija je nepolitična. Direktor Andrej Žmavc, tč. načelnik.

* **Tragičen konec bogataša.** Dimnikarski mojster Franjo Lojda v Daruvaru je bil pred dvajsetimi leti premožen posestnik. Pozneje se je udal pijači. Prodal je posestvo in zapravil denar ter se kot postopač klatil po Slavoniji. Nedavno je silno pijan prišel zopet v Daruvar in ker ni imel denarja, je prenočil v nekem kanalu. Vsled deževja je voda narasla in Lojda je utonil v kanalu. Zjutraj so ga perice našle mrtvega.

* **Razbojniki v Fruški gori.** Na cesti Irig-Novi Sad skozi Fruško goro so prošlo sredo razbojniki napadli nekega meniha in nekega mesarja. Menih je srečno ušel, mesarja pa so razbojniki popolnem oropali. Časi Jovana Čaruge se vračajo.

* **Aretacija komunistov.** — V baškem Gradištu je žandarmerija aretirala tri osebe, pri katerih so ob priliki hišne preiskave, izvršene povodom aretacije doktorja Milana Bugarskega, ki je kot uradnik prometnega ministrstva izvršil več goljufij, našli več komunističnih spisov. Vso trojico so izročili okrožnemu sodišču v Novem Sadu.

* **Lov na medveda.** Trgovec Alojzij Troha v Babnem polju je ustrelil te dni medvedko, ki je tehtala 80 kilogramov.

* **Pogreb Avstrohrvata.** V Watsonvilleu v Ameriki na žalost in sramoto še danes obstoja nekako avstro-hrvatsko društvo, ki se diči s staro zastavo. Nedavno je to društvo spremljalo za krsto svojega člana Božo Gluhana. Avstrijska zastava seveda ni manjkala pri pogrebu. Čikaška «Jugoslavija» v tem povodu ostro napada «Avstrokroate», ki se gerirajo kot Hrvati, a še danes nastopajo javno s staro habsburško krpo.

* **Kaznovan tat.** Potniki, ki so prispeli 17. t. m. zjutraj iz Brežič v Maribor, so pripovedovali, kako slabo se je godilo tatu, ki je v Brežicah proti jutru zlezel skozi okno kolodvorske restavracije v sobo, kjer je prenočevalo več živinskih prekupovalcev. Tat je bil najbrž nepreviden, ko je preiskoval žepe enemu izmed prekupovalcev, ki se je zbudil, zgrabil tatu in ga začel z vso silo pretepati. Pri tem so se zbudili še ostali njegovi tovariši, ki so vsi po vrsti malopridneža pretepli, naposled pa privezali k drevesu pred kolodvorom. Šele došli orožnik je zjutraj rešil tatu iz neprijetnega položaja.

* **Tatvina v Zavodni.** V Zavodni pri Šoštanju se je 15. t. m. splazil v hišo Martina Ročnika neki okrog 30 letni moški, srednje suhljate postave, pristriženih brk, oblečen v pepelnastosivo obleko. Tujec je odklenil vrata sobe, odpeljal gospodarju kolo in mu odnesel harmoniko, puško ter več obleke v skupni vrednosti 11.000 Din.

Iz Ljubljane

u— **Lapsus calomi.** Včeraj smo objavili imena članov sosveta, ki je imenovan pri komisarju mestne občine ljubljanske pod napačnim zaglavjem, da je to sosvet mestne hranilnice. Čitatelji so si to pogreško na podlagi izvajanj med «političnimi beležkami» pač že sami popravili.

u— **Predavanje v higijenski razstavi.** V soboto dne 20. t. m. ob 16. uri predava v higijenski razstavi dr. Tekla Kenk, asistentka zavoda za socijalno-higijensko zaščito dece v Ljubljani «O rahitis». — Vstop prost.

u— **Mestno kopališče na Ljubljanici** se za letošnjo kopalno sezono z 20. sept. zapre.

u— **Mesto venca** na krsto pokojnega Andreja Bovcona je darovala rodbina Črnagoj-Franzl Šentjakobski knjižnici 100 Din. Najlepša zahvala!

u— **Policijske prijave.** Od srede na četrtek so bili prijavljeni policiji sledeči slučaji: 2 tatvini, 2 prestopka kaljenja nočnega miru, 5 prestopkov cestnega policijskega reda, 1 prestopek obrtnega reda, 1 prestopek žaljenja straže, 1 prestopek nedostojnega vedenja in 1 konkubinat. Aretacije so se izvršile štiri, in sicer: 1 radi prestopka goljufije, 1 radi poneverbe, 1 radi vlačuganja in 1 radi pijanosti in razgrajanja.

u— **Dve tatvini.** 28letni delavec Friderik Toplak je pred nekaj dnevi poneveril svojemu delodajalcu Ivanu Storu v Vodmatu okrog 500 Din gotovine in pobegnil. Z dvorišča hiše št. 26 na Karlovski cesti je odnesel neznan tat nekaj perila, ki se je tam sušilo. Za tatom so ostale vse poizvedbe brezuspešne.

u— **Radi raznih goljufij,** ki sta jih povzročila na škodo trgovcev, se zasledujeta 29letni Daniel Setty, pristojen v New York, po poklicu trgovec in 30letni Georg Varga, ki je pristojen istotako v New York. Oba goljufa sta Žida. Zadrževala sta se dalje časa v Avstriji ter sta prišla po svojih trgovskih poslih čez našo mejo šele, ko so ju pričele tamkaj zasledovati varnostne oblasti.

u— **Predrznost «kolesarjev»** prekaša že vse meje. Zadnji čas so postali celo že tako predrzni, da kradejo kolesa naravnost izpred stanovanj. Tako je n. pr. odpeljal neznan tat trgovcu R. P. 16. t. m. novo rdeče pleskano kolo, vredno 300 D, direktno izpred vrat stanovanja v hiši na Ambroževem trgu. Uzmovič je odšel s kolesom bržkone kam na deželo, kjer ga bo poskušal spraviti v denar.

u— **Iz umobolnice na Studencu** je pobegnila 20letna Ivana Kastelic, rojena v Ameriki in pristojna v Ambrus, okraj Novo mesto. Ženska je prišla na svobodi bržkone v roke kakih sumljivih moških in se potika po mestu.

Prvovrsten sladek

mošt

iz kleti Gospodarske zveze se toči v UNIONSKI KLETI

Iz Maribora

a— **Iz sodne dvorane.** Vodja mariborskih socialnih demokratov Andrej Bahun je bil od mariborskega okrajnega sodišča obsojen na 500 Din globe odnosno 10 dni zapora in v povračilo stroškov, ker je januarja na javni odborovi seji Društva stanovanjskih najemnikov razžalil takratnega predsednika društva dv. svet. dr. Kronvogla. Okrožno sodišče je sedaj to razsodbo potrdilo.

a— **Veliko zanimanje za gospodarski napredek** se je pokazalo na mariborski vinarski in sadjarski šoli, kjer se je v letošnji prvi letnik vpisalo več učencev, kakor jih je bilo zadnja leta v dveh razredih, oziroma pred vojno na celem zavodu.

a— **Tečaj za konserviranje sadja in zelenjave** priredi, kakor vsako leto tudi letos vinarska in sadjarska šola v Mariboru. Pouk teoretični in praktični. Traja od 25. do 27. septembra predpoldne in popoldne.

a— **Pozabljiv kolesar.** Pred enim tednom so našli v mariborskem mestnem kopališču kolo, o katerem se je domnevalo, da ga je kdo pozabil. Dasiravno je bil objavljen oklic, naj se lastnik zglasi, se to do danes še ni zgodilo. Kolo je najbrž ukradeno in ga je tat zapeljal v kopališče, da bi se odtegnil zasledovanju. Kolo se nahaja na policijskem komisarijatu.

a— **Vinarska in sadjarska šola v Mariboru** je otvorila šolsko leto v pondeljek 15. t. m. Gojencev za prvi razred se je prijavilo več, nego jih je bilo včasih v dveh, odnosno — pod nemško upravo — v vseh treh letnikih skupno. Nekaj se jih je moralo radi prenapolnjenja zavoda vnaprej odkloniti, iz zdravstvenih razlogov pa se ni moglo sprejeti šest mladeničev. Zanimanje za strokovno izobrazbo kmetiške mladine tedaj razveseljivo narašča in bo treba misliti na ustanovitev novih kmetijskih šol. V zadnjih letih se je pripravljala ustanovitev dveh kmetijskih šol v Sloveniji, namreč za Prekmurje in za Gorenjsko; potem bi jih imeli z že obstoječimi v Mariboru, Št. Juriju pri Celju in na Grmu v Novem mestu pet, kar bi bilo za naše razmere in potrebe še vedno veliko premalo. Naj bi omenjeni novi kmetijski šoli ne ostali predolgo samo na papirju!

a— **Nedeljski popoldanski tečaji šivanja za služkinje.** V nedeljo 21. t. m. popoldne se začne dvomesečni šivalni tečaj za služkinje. Vršil se bo v poslopju drž. ženskega učiteljišča v Mariboru na Zrinjskega trgu. Pouk bo od pol 3. do pol 6. ure popoldne. Mesečna članarina 20 D.

Kino Ideal

predvaja v petek 19., soboto 20. in nedeljo 21. t. m. pustolovno dramo v 5 dejanjih izborne režije D. W. Griffith

Burna noč

v glavni vlogi Harry Hull in M. Wallace.

Sirota — Lov za dediščino — Brezsrčna mati — Tihotapstvo — Dva zagonetna umora — Nedolžno osumljen — Zvest sluga — Strašen vihar — Razkrinkani pustolovec — Srečni zakon. 4865/a

Iz Celja

e— **Kdo se najbolj peha za nemškutarsko listo v Celju?** Gostilničarja Žumer in Berger. Prvi, ki ima svoje poslopje s plakati naravnost natapeciraio, se je preselil po preobratu iz rogaškega okraja, kjer je veljal za nemškutarja, v Celje in je tu menjal svojo kožo samo, da je prišel do boljšega blagostanja. Štulil se je med demokrate tako dolgo, dokler jih je rabil. Pozneje se je prelevil v samostojnega kmetijca in je po raznih političnih potih nazadnje vendarle prijadral zopet srečno v svoje nekdanje nemškutarsko zavetišče. Tudi Berger ima od preobrata dalje pisano življenje za seboj. Bil je že v N. Avstriji, peha se je za gostiniško koncesijo v Mariboru, kjer mu niso nasedli ter je končno poskusil v Celju vsa pota in stranke, da pride do koncesije. Sedaj izziva nasproti vojašnici kralja Petra z lepaki renegatov. S črnožoltimi renegatskimi lepaki vabi tudi mesarska stojnica Janžek na Glavnem trgu. Predniki Janžekov so, kot pravi ime, gotovo iz okolice Berlina. Mestna občina celjska bo morala stojničarje temeljito revidirati in one elemente, ki mislijo, da za zaslužek lahko slovenskim odjemalcem kažejo figo pod nos, poučiti na način, ki bo uplival zdravilno tudi na druge.

e— **Na hiši lekarne pri «Mariji pomagaj»,** ki je last lekarnarja Posavca, bivšega dobrovoljca, je bil v sredo zvečer pribit letak nemškutarjev za občinske volitve. Ponoči je sicer izginil, prihodnjega dne pa se zopet pojavil. Dobro, da poznamo one, ki se redijo od našega denarja in nas za to še zasmehujejo.

Srdita konkurenca

Tatovi, ki so odnesli celo skladišče železa.

V Srbiji stoji blizu reke Kolubare vas Lisovići. Ta vas je bila kakor mnogi drugi kolubarski kraji, med vojno silno oškodovana vsled invazije avstrijske in nemške vojske ter je skoraj popolnoma obubožala. Zlasti je vaščanom primanjkovalo poljedelskega orodja. Kmetovalci so bili brez motik, grabelj, vil in plugov ter so vse to kupovali z velikimi težavami. Pred dobrim letom dni pa se je začela vas na nepojasnjen način modernizirati. Kmetje so imeli dovolj železa za izdelovanje novih vozov, dobili so verige za živino, škripce za vodnjake, pluge, kose, srpe, skratka vse in še več kakor vse kar so rabili pri obdelovanju zemlje.

V vasi sta živela tudi dva kovača. Prvi se je pisal Milojko Stanisavljević in je bil obrtnik skromne sorte. Kmalu mu je začel delati konkurenco neki Jovan Paunović, ki se je priselil. Paunović je bil, ko je prišel v vas siromak in je znal tudi manj kovačevati kakor Stanisavljević. Toda vendar je imel pri ljudeh več sreče in vse je hodilo po blago k njemu.

Konkurenca med kovačema je sčasoma postala tako močna, da je Stanisavljević prišel malone na rob propada. Cela vas ga je namreč zapostavljala in je kupovala svoje potrebščine pri Paunoviču, ki je prodajal železje po izredno nizki ceni. Stanisavljević je dolgo tuhtal, kako more njegov konkurent prodajati železje napol zastonj in ko ni mogel priti zagonetki do dna, se je že bil odločil, da pobere šila in kopita ter se preseli drugam, kjer ne bo imel tako opasnega konkurenta. Toda predno je opustil svojo delavnico je stvar še enkrat premislil ter se napotil v Beograd, da tam povpraša v trgovini, kjer je njegov konkurent nabavljal blago, če dobiva Paunović material res tako poceni.

V Beogradu se je oglasil v Karadjorjevi ulici, kjer imata skladišče železnine trgovca Marković in Petrović. Sprva je izpraševal po ovinkih kaj in koliko blaga nakupi Paunović. V trgovini so se mu smejali. Menili so, da jih vleče za nos. Ko so pa videli, da je zadeva nekam resne narave, so mu priznali, da Paunović ni kupil v zadnjem času pri njih niti za 500 Din železa. Stanisavljević je debelo pogledal in dejal, da tega ne more verjeti. Obenem je namignil gospodarju, da prodaja Paunović v Lisovićih železo, ki nosi njegovo firmo.

Gospodarju se je v glavi posvetilo. Brž se je domislil nekega svojega pomočnika, ki je pred dobrim pol letom ostavil trgovino. Pisal se je Jovan Milašinović. Gospodar ga je vedno imel za poštenjaka in mu je vse zaupal. Opazil je sicer večkrat, da izginja material precej na debelo iz skladišča, toda ker je prodajal železo z ogromnim dobičkom, je izgubo vendarle nekako utrpel. Sedaj mu je postalo nenadoma jasno, da je vendarle moral imeti pri naglem konzumu njegovega železja vmes prste Milašinović, katerega je obteževalo zlasti dejstvo, da ni šel po svojem izstopu iz službe na deželo kakor je rekel gospodarju, temveč da je pohajkoval po Beogradu, kjer je zapravljal velike vsote denarja kljub temu, da je bil brez službe.

V spremstvu detektiva, katerega mu je dala na razpolago beograjska policija, se je gospodar napravil k svojemu bivšemu pomočniku. Bilo je med 11. in 12. uro dopoldne. Gospodar in policijski agent sta potrkala na Milašinovičeva vrata. Ta je še spal. Ko je čul, da trka na vrata bivši gospodar, je takoj vstal ter mu odprl.

«Kaj pa pomeni, da ste me prišli obiskat? Ali me tako pogrešate v trgovini?» je vprašal Milašinović.

Gospodar ni rekel ne belo ne črno in je pogledal agenta poleg sebe.

«Kaj pa dela ta gospod tukaj z vami?» je vprašal dalje bivši pomočnik.

«Prišel je z menoj za pričo», je rekel gospodar.

Milašinović se je med tem oblekel in se je skušal pošaliti z vprašanjem, če ne bi šli v bližnjo kavarno na turško kavo.

«Na turško kavo baš ne pojdemo!» je odvrnil gospodar, «pač pa smo vsi trije povabljeni na policijo!»

Bivšemu pomočniku se je podaljšal obraz. Šel je sicer nerad, toda da pokaže svoj pogum, se je udal obiskovalcema in je šel z njima.

Na policiji je bil zaslišan. Priznal je vse. Kradel je železo na debelo iz skladišča ter ga prodajal Paunoviču iz Lisovićev za polovično ceno. Iz Beograda pa ga je pošiljal v kolubarsko okrožje ponoči. Tam ga je prevzemal kovač Paunović, ki je najprej založil celo vas s potrebščinami za kmetijstvo in je vrhutega napolnil z ukradenimi predmeti še celi dve hiši, kateri je nalašč v ta namen najel pri sorodnikih.

Beograjska policija je poslala v Lisoviće posebno komisijo in ta je izkopala na dan prav čedne reči. Ni ga bilo kmeta brez pluga, brane ali vsaj brez sekire in kose, ki ne bi nosila firme beograjskega okradenca. Komisija je sestavila zapisnik o vseh izsledenih predmetih ter je zapečatila hiši, v katerih je našla ukradeno orodje. Tako pride sedaj Paunović poleg Milašinoviča pred sodišče in z njima vred se bo morala zagovarjati cela vas radi kupovanja pokradenega železja pod roko. Paunović bo brez dvoma obsojen, Stanisavljeviču pa se ne bo treba seliti nikamor, ker bo lahko nadomestil svojega tatinskega konkurenta z poštenim delom.

Razočaran dedič

Ljubljana, 18. septembra.

Danes malo pred 10. se je zglasil v uradnih prostorih Ljudske posojilnice na Miklošičevi cesti bradat in trden starejši možakar. Stopil je k enemu in drugemu uradniku ter zahteval v energičnem tonu izplačilo 18.000 kron. Uradniki so ga izpraševali, kako in kaj, ker pa ni imel pri sebi nikake hranilne knjižice, mu seveda niso mogli ustreči. On pa je le silil in zahteval ta znesek, češ da je to njegova dota, ki jo ima naloženo v tem denarnem zavodu.

Ker se med delom že ni nikdo več za njega zmenil, jo je končno pobral iz uradnih prostorov in se ustavil pred hišo. Ozrl se je malce naokrog, nato pa potegnil izza jopiča veliko kladivo ter nakrat priskočil k oknu in pričel divje razbijati po velikih izložbenih šipah. V pisarnah je nastala zmešnjava, zunaj so se pričeli zbirati ljudje ne vedoč kaj naj vse skupaj pomeni, neznanec pa je razbijal naprej. Šele pri sedmi šipi sta ga ustavila ter obdržala dva pri reparaturah hiše zaposlena delavca in ga krotila, dokler ni prišel stražnik, ki je pobesnelega «kladivarja» odvedel na stražnico na policijsko ravnateljstvo.

Na policiji je aretiranec povedal, da se piše Ivan Hribar in je doma iz Rudnika. Sedaj stanuje v hlevu hiše št. 16 na Gosposvetski cesti ter je po poklicu sodar. Kot vzrok svojega dejanja je navedel, da mu posojilnica ni hotela izplačati onih 18.000 kron, ki jih je naložila za njega v posojilnici njegova «žlahta». Mož je nastopal tudi na policiji oblastno in je slikal svoje dejanje kot popolnoma upravičeno. Pripovedoval je, da je bil pred kratkim doma v Rudniku pri svojih sorodnikih, ki so mu natvezli, da mu je zapustil njegov v Ameriki živeči brat pol milijona kron in da je od teh 18.000 naloženih v Ljudski posojilnici. Ker se mu ne ljubi delati, je hotel nekaj časa živeti s tem denarjem. Po zaslišbi je bil nevarni mož vtaknjen v policijski zapor, nakar bo predan sodišču. Bil je že kaznovan radi javnega nasilstva in je sploh zelo silovite narave, pri tem pa baje še malo omejen. Škoda, ki jo je naredil Ljudski posojilnici, znaša nad 30.000 Din.

Zopet so došli najnovejši modni listi za dame in gospode. Dobe se v Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

Ne zamudite si ogledati krasen film

Otok izgubljenih brodov

Senzacijonalni pustolovni roman v 7 dejanjih

do sobote 20. septembra v

Kinu Ljubljanski dvor

Predstave vsak dan ob 3., pol 5., pol 8. in 9. uri. Ob nedeljah tudi ob pol 11. dop. in 6. Blagajna je odprta pol ure pred prvo predstavo.

Iz življenja in sveta

Osebnost Todora Aleksandrova

Senzacijonalni krvniški čini.

Todor Aleksandrov, ki je bil pred dnevi ubit od svojih lastnih pristašev, je bil eden največjih krvnikov nad našim narodom. Rodil se je v Štipu in je obiskoval srednjo gimnazijo v Solunu. Tu je bil izključen iz šole radi nemoralnih deliktov. Radi tega se je podal v Bolgarijo, kjer je postal zagrizen sovražnik Srbstva. Še za časa turškega gospodstva je bil imenovan za učitelja v Štipu, kmalu nato pa je odšel v Sofijo in postal profesor. Vstopil je v «vrhovni komite» makedonstvujuščih, ki se je pozneje nazival «izvršilni komitet», in je gojil tudi stike s kraljem Ferdinandom, na katerega je imel velik upliv. Bil je velik intrigant. Tesne zveze je imel tudi s Protegorovom, ki je za časa svetovne vojne postal general in skupaj z njim je za časa balkanske in svetovne vojne načeloval številnim komitskim akcijam. Aleksandrov in Protegorov sta se leta 1913. silno trudila, da Bolgarija napade Srbijo in Grčijo. Takoj ob izbruhu svetovne vojne sta oba nepridjatelja našega naroda stopila v zvezo z Nemčijo in Avstrijo.

Macedonski komitet je dobil od Nemčije 30 milijonov zlatih mark za vzdrževanje komitskih čet in za akcijo, da stopi Bolgarija v svetovno vojno na strani centralnih sil. Oba voditelja komiteta sta dobila nalogo, da organizirata v Srbiji upore in da razrušita mostove in poženeta v zrak skladišča municije. V tej dobi je Aleksandrov preko svojih pajdašev silno teroriziral naše ljudi v Južni Srbiji in vršil strašna masakriranja nad srbskimi ranjenci, ki so se nahajali bolni v Štipu, kjer je bilo okoli 170 ranjencev in bolnikov. Po bolgarski vojni napovedi sta Aleksandrov in Protegorov silno mučila srbsko ljudstvo v Moravi in južni Srbiji. Pomorila sta nad 20.000 srbskih žena, otrok in starčkov. Aleksandrov je sam nadziral ta strašna grozodejstva in je bilo na njegovo izrecno zahtevo umorjenih tudi okoli 180 srbskih svečenikov. Aleksandrov je bil eden izmed onih, ki so delali na to, da se deportira ves naš živelj iz Srbije in osobito iz južne Srbije v pregnanstvo. Usoda teh ljudi je bila najstrašnejša. Bolgari so jih klali in morili in vso to akcijo je vodil macedonski revolucijonarni komitet z Aleksandrovom na čelu.

V vseh povojnih akcijah proti naši državi je bil zopet Todor Aleksandrov tisti, ki je stal na čelu komitašev. Radi svojih zločinstev za časa svetovne vojne je prišel na proskribcijsko listo vojnih krivcev pod št. 4. S smrtjo tega krvnika je torej izgubila makedonska teroristična organizacija osebo, ki je s svojo glavo in svojimi rokami vodila vse napade na našo državo. Zdaj vsaj lahko upamo, da se bo pokret «makedonstvujučih» zrušil sam v svoji notranji dekadenci.

Zanimivo razkritje o smrti Miss Cavell

Londonski list «Evening Standard» je prinesel pred nekaj dnevi interesantne podrobnosti o okoliščinah, ki so dovedle do izvršitve smrtne kazni nad miss Edith Cavell v jeseni leta 1915. (Kakor se morda nekateri naših čitateljev še spominjajo prvih časov vojne, so dali Nemci, ki so divjali po Belgiji, postreliti med drugimi nesrečnimi žrtvami tudi več žensk, o katerih so sumili, da so v zvezi z njihovimi sovražniki. Med njimi je bila tudi Angležinja miss Cavell, ki je delovala kot usmiljenka v belgijskih bolnicah.)

«Evening Standard» trdi, da nosi odgovornost za umor miss Cavell nemški general Sauberzel. Angležinja je bila sicer sojena in obsojena na smrt obenem z več drugimi ženskami, general pa je ukazal, da morajo usmrtiti samo njo.

Malo pozneje, ko je general izdal smrtni ukaz, je prišel k njemu baron von der Lancken in ga hotel pregovoriti, da bi preklical svoj ukaz, če že ne iz humanitarnih ozirov pa vsaj iz političnih, ker bi izvršitev smrtne kazni izzivala po vsem svetu tak val ogorčenja, da bi Nemčija, ki je itak preveč osovražena povsod, trpela silno na ugledu. General pa je vztrajal na svoji odločitvi in dal barona brutalno vreči iz svoje sobe.

Von der Lancken pa ni hotel odnehati in je telefoniral v nemški glavni stan, ki se je takrat nahajal v francoskem mestu Charlevilleu, zahtevajoč cesarjeve intervencije.

Wiljem pa se je takrat že nahajal v spalnici in nihče od njegovega spremstva ni hotel prevzeti nase težke odgovornosti, da bi zbudil cesarja.

Smrtna kazen se je izvršila. Ko je naslednjo jutro nemški cesar izvedel, kaj se je zgodilo, ga je zgrabila silna jeza. Ukazal pa je na mestu, da se morajo ostale ženske, ki so bile obsojene obenem z miss Cavell, nemudoma pomilostiti.

V deželi svetnikov

Pariški list «L'Oeuvre» prinaša v eni zadnjih številk duhovit članek, v katerem ironizira Amerikance, ki ne smejo, kakor se je izrazil duhoviti poet Darzens, «ne piti, ne ljubiti, ne biti črnci». Članek prinašamo v prevodu.

Ko je Darzens označil Amerikance z zgoraj omenjenimi besedami, pravi list «Oeuvre», je mislil na argentinskega boksarja Luisa Firpa, ki je doživel mnogo sitnosti, ko je prispel v Newyork z namenom, da bi se boksal z nekim črncem ter privedel s seboj mlado strojepisko neveščo strojepisja. Imela pa je brez dvoma druge prednosti. Luis Firpo dobro ve, da mora v Ameriki, kdor hoče piti, s seboj prinesti vino, in prav tako ve, da mora ljubezni žejni pripeljati s seboj predmet svoje ljubezni. Vprašanje leži le v tem, kako prevarati carinike.

Luis Firpo je predstavil gospodično carinikom: Moja strojepiska, ki tipka moje runde v več izvodih, in kadar se boksam s črnci, na karbon - papirju. Cariniki pa so posadili strojepisko pred stroj in jo prosili, naj jim kaj zaigra. Pa ni znala. Mlado deklico so na mestu odposlali v republiko Argentinijo, da tam dovrši svoje nauke... Boksarja pa so pustili začasno na svobodi, seveda pod kavcijo 1000 dolarjev, kajti v Ameriki se vse uravna z denarjem. Toda poprej so mu dali okusiti različne ječe, kajti če bi ga bili pustili v deželi Svobode v družbi s strojepisko, bi se utegnilo zgoditi, da bi šel k njej leč... Da bi pa dve osebi različnega spola ležali skupaj, če nista poročeni, kaj takega pa se v Ameriki še ni in se tudi nikdar ne bo videlo. No, zato je moral Luis Firpo okusiti tudi ječo.

Ti Amerikanci so v resnici najčednostnejši in najbolj občudovanja vreden narod!

Če bi bil angel z ognjenim mečem, ki ga je stvarnik postavil pred paradiž, Amerikanec, bi danes pač ne mogli občudovati čednostne Amerike, ker bi oni amerikanski angel gotovo ločil Adama od Eve, ker nista bila poročena, in postavil enega v paradiž, drugega pa pred vrata. Tako bi se ne rodil niti Abel, niti Kajn, niti vsi drugi, katerim sveto pismo ne omenja imen.

(Baš sedaj mi je padlo v glavo vprašanje, kako bi pogledali Amerikanci na gori Ararat, če bi jih kdo prosil, naj razsodijo prepir med Kamom, ki je bil črnec in Noetom, ki je bil pijanček... Sicer pa sta oba bila božja izvoljenca, ki ju je Bog izbral iz množice pogubljenih, da ju reši pred vesoljnim potopom).

Amerikancem zakon prepoveduje piti in ljubiti. To je brez dvoma ironija, saj jim zakon vendar dovoljuje delati: delaj in postani premožen, potem boš lahko pil vodo in od daleč gledal dekleta, ne boš pa se jih smel dotakniti.

Tako Amerika povsem nalikuje onemu bibličnemu paradižu, o katerem smo govorili; paradiž pa straži carinik, in v njem zore samo prepovedani sadovi.

Ni mi za paradiž, ne morda zato, ker bo (kakor trdi Edmond About) poln duhovnikov... Tega namreč ne verjamem prav... končno pa se z duhovniki še izhaja. Prepričan sem marveč, da bo paradiž natrpan Amerikancev, ki jim poslednja sodba ne bo mogla očitati niti najmanjšega pogreška.

In kaj naj počnem tam gori v nebeškem carstvu, ko pa ne smem vzeti s seboj niti steklenke niti svoje strojepiske!

× **Radio-telefonski poskusi v vlaku.** Na progi Rim-Napoli so te dni prvič poskusili radiotelefonijo v vlaku. Poskusi so se prav dobro obnesli na daljavo 200 km. Značilno pa je, da je bilo sprejemanje vesti na vožnji vlaka skozi predore skoraj nemogoče in da so se tudi pri prevozu čez viadukte pojavljale znatne težkoče.

× **Smrtna avtomobilska nesreča princa Hohenlohe.** Iz Magyarovara poročajo: Veliki kapitular nemškega viteškega reda princ Henrik Hohenlohe-Schillingfürst je postal te dni žrtev avtomobilske nesreče. Predno je dospela do ranjenca zdravniška pomoč, je princ izdihnil na posledicah težkih telesnih poškodb, katere je zadobil tekom vožnje z avtomobilom.

× **Potovanje okoli sveta v jadreniškem čolnu.** Te dni sta nastopila v Hamburgu dva mladeniča, Walter Grieg in Viljem Leiser, potovanje okoli sveta v jadreniškem čolnu. Zanimivo je, da hočeta na tej poti uporabiti Ren do njegovega gornjega teka in potem tudi Rensko-poljski prekop. Od Španije hočeta iti na Kanarske otoke, potem pa dalje proti zapadu. Računata, da bosta potrebovala za svojo pot štiri leta.

× **Tragičen konec italijanskega avijatika.** V Turinu je te dni na strašen način ponesrečil neki letalec, ki se je hotel spustiti s svojim aparatom na tla. Dospel je že čisto blizu tal in ko je hotel pristati, se je aparat zapičil v zemljo, kar je imelo za posledico eksplozijo bencina. Letalo je uničil plamen, pilot pa je zgorel.

× **Kralja vlomilcev Murphyja sreča in konec.** V Ottawi v Kanadi je prijela policija mednarodnega hotelskega tatu, vlomilca in sleparja Murphyja, ki ga iščejo že 30 let. Zasačili so ga v trenotku, ko je hotel oslepariti veliko banko za dvajset milijonov angleških funtov. Murphy je začel svojo «karijero» leta 1894. v Londonu, kjer je v igrah prisleparil naravnost bajne vsote, ki so mu omogočale izredno razkošno življenje. Kasneje se je pojavil skoraj v vseh državah in nakradel ali prisleparil ogromne milijone, seveda zdrave valute. Policija vsega sveta mu je bila za petami, pa ga ni mogla zasačiti. Šele sedaj ga je zagrabila roka pravice.

× **Zita Habsburg v Lurdu.** Kakor poročajo francoski listi, je bila te dni Zita Habsburg, vdova po zadnjem avstrijskem cesarju, na božji poti v Lurdu, kjer je stanovala v nekem tamkajšnjem stanovanju. Francoska vlada ji je dovolila potovanje kot popolnoma privatni osebi. Pred desetimi leti je bival v istem samostanu ljubljanski škof dr. Jeglič, ki je iz Lurda prinesel blagoslov Marije za slovenske fante in može, češ da gredo v «pravično in sveto vojno». Po svojem povratku je škof Jeglič tudi razširil laž, da smatrajo francoski katoliki vojno Avstrije za pravično...

× **Kako so cestni pometači ohladili kri razburjene dame.** V francoskem modernem kopališču Aix-lex Bains je prišlo nedavno do čudnega prizora, ki je povzročil mnogo opazk, zabave in smeha. Po cesti grede se je neka dama sprla s svojim spremljevalcem. Prišlo je do javne rokoborbe in ker dama ni hotela odnehati, je potegnila iz svoje ročne torbice samokres ter začela streljati za gospodom, ki jo je seveda urno popihal. Toda dama se ni hotela ohladiti in je streljala za gospodom še potem, ko ji je že davno izginil izpred oči. To so opazili cestni pometači, ki so baš škropili cesto. Ker so bili tudi sami v nevarnosti, da jih zadene krogla iz samokresa, so obrnili brizgalnico proti dami ter jo kmalu razorožili. Tako ohlajeno in dodobra mokro, so jo potem peljali na policijo.

× **Konec deportacij francoskih kaznjencev v Guyano.** Na Francoskem je bila dosedaj navada, da so pošiljali največje zločince na Guyano, kar je pomenilo toliko kakor smrt. Redkokateri belokožec je vzdržal delj časa v nezdravi okolici pod bičem malarije in tropičnega solnca. Lani pa je velik del francoskega časopisja otvoril kampanjo proti deportacijam ter je nastopil proti tej nečloveški kazni. Sedaj je francoska vlada sklenila, da se kolonije kaznjencev na Guyani ukinejo in da se imajo vsi kaznjenci, ki so še tamkaj, vrniti v domovino.

Zadnji dan ljubljanske porote

UMOR V PODGORICI.

Na zatožni klopi pri dopoldanski razpravi sedi komaj 24letni Anton Bedenk, posestnikov sin in delavec iz Podgorice. Obtožen je, da je dne 6. maja t. l. ustrelil Franca Lovrača v tilnik, tako da je takoj nastopila smrt. Med obtožencem in njegovo žrtvijo je obstojalo staro sovraštvo. 61letni Franc Lovrač je živel s svojo ženo Alojzijo v najetih stanovanjih v Kostrivnici in kasneje v Ravnah. Ker je bil zelo nasilen človek in je svojo jezo posebno rad ohlajal na svoji ženi ter se vedno prepiral, so mu gospodarji kmalu odpovedali stanovanje, nakar se je preselil v Podgorico v neko pritlično hišo posestnika Topolška. Ta hiša stoji v kotu med dvema občinskima potoma, tako da mejita kuhinja in ena soba na pot.

Tudi v Podgorici se Lovrač ni poboljšal. Zmerjal in pretepal je svojo ženo ter se tudi sicer vedel tako nasilno, da se ga je bala skoro cela vas. Imel je mnogo sovražnikov, med njimi tudi mladega Antona Bedenka, ki sam tudi ni na posebno dobrem glasu. Franc Lovrač se je večkrat sprl žnjim, ga ozmerjal in mu celo grozil, da ga zakolje. Pripovedujejo tudi, da je Bedenkovim starišem kradel kokoši in jim nekoč celo zažgal kozolec, vsled česar so trpeli precejšnjo škodo. Te govorice in pa dejansko preganjanje od strani Lovrača so silno razburile obtoženca. Delj časa se je že ukvarjal z mislijo, kako bi se znebil nadležnega sovražnika.

Dne 5. maja t. l. pa je spal Bedenk na skednju posestnice Ivane Erminija in videl tam v slamo skrito puško enocevko. Takoj mu je prišla misel, da bi se je poslužil v svojem namenu. In res je to nakano izvršil takoj prihodnji večer, ko je šel spet spat na ta skedenj. Vzel je puško in se napotil z njo proti Podgorici. Ko je prišel do Lovračevega stanovanja, je pogledal skozi okno in videl Lovrača pri mizi, kako je ravno lupil krompir in pri tem zmerjal svojo ženo ter se zaklinjal, da bo celo vas pognal v zrak. Pri tem pogledu je Bedenku zavrela kri, naslonil je puško na okno in sprožil proti Lovraču. Šipe so počile in vsled pritiska je ugasnila luč na mizi, v ostalem pa je bilo vse mirno. Bedenk je po storjenem dejanju odšel nazaj po poti na Reko, kjer je skril puško v Erminijev skedenj in se podal k Dolinarju kuhat žganje. Lovračeva žena, ki je tik pred strelom vsled moževe grožnje zbežala iz hiše, je drugi dan našla moža še vedno sedečega na klopi, sklonjenega čez mizo z glavo naslonjeno na desni roki, v kateri je tiščal nož za lupljenje krompirja. Bil je mrtev. Zdravniška preiskava je dognala, da je šel strel skozi tilnik, da je vsled otrpljenja možgan nastopila takojšnja smrt in bi bila vsaka zdravniška pomoč izključena. Obtoženec je pri preiskavi najprej tajil, kasneje pa je prostodušno priznal svoje dejanje.

Pri včerajšnji razpravi pred ljubljanskim porotnim sodiščem (predsednik v. s. s. Antloga, votanta svetnika Keršič in Vidic, državni pravdnik dr. Ogoreutz, zagovornik dr. Ažman) je obtoženec izjavil, da je izvršil svoj zločin pod pritiskom razmer in vsled vednega strahu pred Lovračem, ki je njega še posebno sovražil. Povedal je tudi, da se ga je tako bal, da se ni upal niti ponoči domov, temveč je večkrat prenočeval pri znancih. Mnogokrat se mu je sanjalo o umorjencu, kako ga je zasledoval in klal, tako da niti v snu ni imel pred njim miru. Koncem svoje izpovedi je rekel: «Vsi ljudje so se ga bali in vsi so želeli, da bi ga kdo ustrelil.»

23 prič je v bistvu izpovedalo isto. V celi vasi je bil Lovrač zelo zasovražen vsled svoje prepirljivosti in nasilnosti. Iz kazenskega lista je tudi razvidno, da je bil Lovrač že pred 20. leti kaznovan na 6 let težke ječe, ker je ubil svojega lastnega brata; razen tega zločina ima na vesti tudi še en uboj in 15 drugih predkazni. Splošna želja v vasi je bila, znebiti se nasilnega prepirljivca.

Porotniki so, upoštevajoč vse te okolnosti, odgovorili na vprašanje glede krivde premišljenega umora z «ne», potrdili pa so vprašanji glede neupravičene nošnje orožja in glede uboja. Na podlagi tega pravdoreka je sodni dvor obsodil z uporabo posebne milosti Antona Bedenka na eno leto težke ječe.

DVA LJUBLJANSKA TATOVA.

Popoldanska razprava se je vršila proti dvema prekanjenima tatovoma, Ignaciju Salaju in Vincencu Obrulu, si pa je živel zadnje čase pred aretacijo pod drugimi imeni. Oba sta bila že mnogokrat predkaznovana in tudi radi tatvine, in sicer prvi štirikrat, drugi pa šestkrat, ta je tudi pobegnil iz mariborske kaznilnice, kjer se je seznanil s Salajem. Dobila sta se nato v Ljubljani in kmalu sta imela svoj načrt izpeljan. Z zidarsko spono (klanfo) sta odprla v temni noči dne 4. maja t. l. vrata v barako Frančiške Živec na Gosposvetski cesti ter odnesla raznih jestvin v skupni vrednosti 1029.50 Din. Ko se jim je to tako lepo posrečilo, sta kmalu nadaljevala svoje pohode in vdrla dne 7. maja v barako pri Kolinski tovarni in tam pobrala jestvin in predmetov za 276.25 Din, takoj drugi dan pa sta iz barake na Tržaški cesti speljala jestvin za 342.50 Din. Plen sta deloma prodala, deloma pojedla, deloma pa jim je bil nanovo ukraden. Vzpodbujena po prvih lepih uspehih sta 12. maja šla na ponočen obisk na Glince v barako Marije Škulj in od tam odnesla za 809.75 Din raznih jedil in tudi nekaj denarja ter prihodnji dan pri Antonu Merkunu usnje, kože in čevlje v skupni vrednosti 13.219 Din. Celokupne škode sta napravila za 18.177 Din.

Pri razpravi sta oba priznala tatvino, le glede števila ukradenih predmetov nista povsem soglašala z obtožnico. Kot vzrok sta navajala pomanjkanje zaslužka in dela, ker vzlic mnogemu iskanju nista mogla nikjer najti primerne službe. Porotniki pa so vseh deset vprašanj glede krivde tatvine vsakega obtoženca v vsakem posameznem slučaju in tudi še enajsto dodatno vprašanje glede ugotovitve, ali presega celokupna škoda vsoto 10.000 Din, potrdili enoglasno, nakar je bil Ignacij Salaj z upoštevanjem zanemarjene vzgoje obsojen na 3 leta, Vincenc Obrul pa z ozirom na njegovo slabšo kvalifikacijo na 5 let težke ječe.

To je bila edina tatvina, ki se je obravnavala pred jesensko ljubljansko poroto. Senatu je predsedoval nadsvetnik Antloga, votanta sta bila sodna svetnika Vidic in Keršič, drž. pravdnik dr. Ogoreutz, zagovornika dr. Sajovic star. in dr. Šubic.

*

S to razpravo se je končalo letošnje jesensko porotno zasedanje. Prvotno za danes določena razprava proti E. Grobelniku in K. Marčanu se je preložila na zimsko porotno zasedanje.

A. P. Čehov:

Griša

Griša, majhni debelušasti malček, ki se je rodil pred dvema letoma in osmimi meseci, se sprehaja s pestunjo po bulvarju. Oblečen je v dolg, z vato nadet otroški plašč, na glavi ima veliko kučmo s kosmatimi gumbi, obut pa je v tople nabotnice. Malčku je vroče in zagatno, vrhu vsega pa mu aprilsko solnce sije uprav v oči in ga ščiplje za veke.

Vsa njegova okorna, bojazljiva, nesigurno korakajoča postavica izraža skrajno nevednost.

Do tega časa je Griša poznal zgolj štirioglati svet, kjer je v enem kotu njegova postelja, v drugem pestunjin kovčeg, v tretjem stolec, v četrtem pa gori svetilka. Če pogledaš pod posteljo, vidiš lutko z odlomljeno roko in boben, za pestunjinim kovčegom pa leži zelo veliko raznoterih reči: vitli od sukanca, papirji, jerbas brez strehe in potrt pajac. V tem svetu bivata mimo pestunje in Griše često tudi mama in mačka. Mama je podobna lutki, dočim mačka naliči očetovemu kožuhu, samo da kožuh nima oči in repa. Iz sveta, ki mu pravijo otroška soba, vodijo vrata v prostore, kjer obedujejo in pijo čaj. Ondi stoji Grišin stolec na visokih nogah; tam tudi vise ure, ki jih imajo na svetu zbog tega, da nihajo z nihalom in zvonijo. Iz obednice lahko prideš v sobo, kjer stoje rdeči naslonjači. Tu so na preprogah načečkani nekaki madeži, ki se jih Griša dosihdob še ni smel dotakniti. Potem sledi še ena soba, kamor drugi ne smejo, kajti v tisti sobi navadno biva oče — oseba, ki je izmed vseh najbolj zagonetna! Pestunjo in mamo še razumeš: one Grišo oblačita, hranita in ga dajeta v posteljo, ali čemu je pravzaprav oče na svetu — tega ni moči doumeti. Potlej obstoji še ena zagonetna oseba — teta, ki je podarila Griši boben. Pride odnekod, potem pa izgine in nekoč spet pride. Kam neki izgine? Griša je večkrat pogledal pod posteljo, za kovčeg in pod zofo, ali tam je ni bilo . . .

V novem svetu, kjer solnce žge naravnost v oči, je toliko papanov, mam in tet, da ne veš, koga bi šel pozdravit. Najstrašnejši in najgrši izmed vseh pa so konji. Griša opazuje njihove dvigajoče se noge in ne more ničesar razumeti. Pogleda pestunjo, da bi mu pomagala uganiti, kaj je to, ali pestunja molči.

Zdajci začuje strašan topot . . . Po bulvarju se odmerjenih korakov dviga naravnost k njemu četa vojakov; vsi imajo rdeče obraze in nosijo nekake brezovke, kot jih imajo pri njih doma v kopalnici.

Griša trepeče po vsem životu od groze in proseče gleda pestunjo, češ, je-li to nevarno ali ne? Pestunja pa nič ne beži in ne joče — to pomeni, da ni nevarno. Griša spremlja z očmi vojake in začenja sam korakati po njihovem taktu.

Čez bulvar stečeta dve veliki mački; obe imata dolge mustače, izplamonel jezik in kvišku zavihane repe. Griša meni, da mora tudi on teči, in beži za mačkama. — Stoj! — vpije pestunja za njim in ga surovo prime za hrbet — Kam hočeš? Ali ti je kdo dovolil, da delaš norije?

Glej, ondile sedi neka druga pestunja in drži majhno korito s kitajskimi oranžami. Griša gre mimo nje in molče vzame eno oranžo.

— Kaj pa delaš? — vpije zadaj njegova popotna tovarišica, ga udari po roki in iztrga oranžo. — Bedak!

Potlej bi Griša rad pobral koščck stekla, ki mu leži pod nogami in blešči ko svetiljka, toda boji se, da bi ga pestunja ne udarila po roki.

— Moj poklon! — začuje Griša nenadoma skoraj nad samim ušesom močan, debel glas in ugleda visokega moža s svetlimi gumbi.

Na veliko njegovo radost poda mož pestunji roko, jo ustavi in se jame z njo razgovarjati. Lesk solnca, truš vozov in konjev, svetli gumbi — vse to je čudovito novo, vendar pa ni prav nič strašno, tako da Griša občuti naslado v duši in jame hehetati.

— Pojdimo! Pojdimo! — vpije možu s svetlimi gumbi in ga vleče za škric.

— Kam pojdemo? — vprašuje mož.

— Pojdimo! — se mudi Griši.

Rad bi povedal, da bi bilo dobro, če bi bili vzeli s sabo še papana, mamo in mačko, ali jezik govori vse drugo, le tega ne, kar je treba.

Pestunja se še malo pomenkuje, na to pa zavije z bulvarja in popelje Grišo v večje dvorišče, koder še leži sneg. Za njima gre tudi mož s svetlimi gumbi. Oprezno se izognejo snežnim kupom in lužam ter prispejo po umazanih in temnih stopnicah v sobo. Tu je veliko dima in je čutiti sopuh pečenke; okoli peči se suče neka ženska in praži kotlete. Kuharica in pestunja se poljubita in sedeta z moškim vred na klop. Začno potihoma govoriti. Tesno zavitemu Griši postaje neznosno vroče in zatehlo.

— Čemu je vse to? — razmišlja in opazuje svet okoli sebe. Gleda temni strop, burklje z dvema rogovoma, peč, ki ga zre z velikim, črnim žrelom.

— Ma-a-ma! — vzdrhti in uteče.

— No, no, no! — kriči pestunja — Počakaj!

Kuharica postavi na mizo stekleni co, dva kozarca in piroge. Obe ženski in mož, ki nosi svetle gumbe, trkajo s kozarci in nekolikokrat pijejo; mož objame včasih kuharico, včasih pa pestunjo. Potem jamejo tiho peti.

Griša se izteza k pirogom in mu jih dajo koščck. Jé in gleda, kako pestunja pije . . . Tudi njemu bi se hotelo piti . . .

— Daj, daj! — prosi.

Kuharica mu ponudi, da srkne iz njenega kozarca. Griša mežika z očmi, kremži obraz, kašlja in še dolgo potem krili z rokami; kuharica ga venomer gleda in se mu posmehuje.

Ko se vrnejo domov, jame Griša pripovedovati mami, stenam in posteli, kje je bil in kaj videl. Ne govori samo z jezikom, ampak tudi z obrazom in z rokami. Kaže, kako blešči solnce in beže konji, kako ga gleda strašna peč in kako kuharica pije . . .

Zvečer ne more zaspati. Vojaki, velike mačke, konji, kos stekla, korito z oranžami, svetli gumbi — vse to se je zbralo v kopo in davi njegove možgane. Obrača se z boka na bok, mrmra in ko naposled ne more več prenesti vznemirjenja, udari v jok.

— Glej ga, vročino ima! — pravi mama in mu položi roko na čelo. — Kje si jo neki nalezel?

— Peč! — se joka Griša. — Odšla je odtod, peč!

— Brščas je preveč snedel . . . — skepa mama.

In Griša, ki so ga razpalili vtisi novega, pravkar odkritega življenja, dobi žličico ricinusa.

Prevel B. B.

Gospodarstvo

Neumestna šikana občinstva in trgovstva

Dosedaj je smel denaturirani špirit prodajati vsakdo, ki je dobil dovolilnico od finanč. oblastva. Dovolilnico je dobil le trgovec, ki je bil v dohodarstvenem oziru neoporečen pod pogoji, ki so izključevali vsako zlorabo. Dogajali so se vsi mogoči dohodarstveni prestopki, nikdar pa se ni zgodilo, da bi kdo porabljal denaturirani špirit za druge nego običajne namene, ali celo za uživanje. Odkar se je žganjekuha oprostila vsake kontrole in tudi davščine, je zloraba denaturiranega špirita tem bolj izključena.

Kljub temu pa je zakon o taksah in pristojbinah prepovedal prodajo denaturiranega špirita vsem točilcem pijač. Na eni strani jim je naložil občutne točarinske takse, na drugi strani jim je omejil prodajo predmeta, po katerem je v Sloveniji, ker se porablja za kurivo, polituro itd. živahno povpraševanje. Vsi točilci pijač morajo sedaj vsled strogega izvajanja prepovedi vračati dovolilnice in prenehati s prodajo denaturiranega špirita. Kakor trgovcem, tako tudi občinstvu ne more biti prijetno, da prvi ne morejo nudti svojim odjemalcem tudi denaturiranega špirita, občinstvu pa ne, ker mora od prodajalne do prodajalne povpraševati, kje bi se moglo nabaviti gorivo.

To so nevzdržne razmere, ki so tembolj občutne, ker prepoved stvarno ni utemeljena in tudi ne zadosti premišljena. Ako bi generalna direkcija posrednih davkov, ki je predlagala uzakonjenje prepovedi, zadevo natančneje proučila, bi morala brez dvoma priti do prepričanja, da je taka prepoved nepotrebna, ker so interesi finančne uprave že s dosedanjimi kavtelami zadostno zaščiteni.

Kakor se nam zatrjuje, je Trgovska zbornica v Ljubljani že ponovno opozorila na nujno potrebo, da se prepoved razveljavi in takoj ukine odvzemanje dovolilnic. Doslej žal ni imela uspeha. Svojo akcijo je pred kratkim ponovila. Upamo, da bo pri novem finančnem ministru našla več razumevanja, vsaj v takih in podobnih primerih, v katerih ne gre za interese državnih financ, ampak edino za odpravo neumestne in neutemeljene odredbe, ki kljub svoji navidezni malenkosti vendarle globoko posega v interese trgovstva in posredno tudi občinstva, ki ima interes na tem, da se ne monopolizira prodaja gorljivega špirita v rokah nekaternikov in na ta način izloči iz trgovske konkurence.

Kako bi se naj širilo poznavanje gob

Pričela se je doba za nabiranje gob. Toda kakor vsako leto bo tudi letos v naših gozdih segnilo dobrih gob za milijonske vrednosti, ker jih ljudje ne poznajo. Priznati je sicer treba, da se je pri nas v Sloveniji pričelo živahnešje zanimanje za gobarstvo, odkar smo dobili strokovno knjigo z izrazitimi barvnimi slikami («Naše gobe». Navodilo za spoznavanje užitnih in strupenih gob. S 75 barvnimi tabelami. Sestavil Ante Beg. Cena v platno vezani knjigi 100 Din), vendar pa smo v tem oziru še vedno daleč za sosednjimi državami, kakor so Francija, Češkoslovaška, Nemčija, Italija in druge.

V naših gozdih rase približno 200 vrst užitnih gob, med temi je nad 50 dobrih, približno toliko srednjedobrih, ostale pa so manj vredne. Pri tem velikem številu pa je strupenih le 6 — 7 vrst. Ni torej treba posebnega truda, da se naučimo teh par strupenjač natanko spoznavati in jih na prvi pogled zanesljivo ločiti od užitnih vrstnic. *Mušnico* (amanita muscaria) pozna pri nas že vsak otrok. *Vraži goban* (boletus satanas) in njegova dva vrstnika (svinjski in volčji goban — boletus luridus, b. lupinus) so redke in isto tako lahko prepoznati po rdeči barvi na kocenu in pod klobukom. *Strupene ali krompirjeve prašnice* (scleroderma vulgare) tudi ne bo noben pameten človek pobiral, ker ima umazane bradavice, črno vsebino in zoprn duh. Težje je ločiti *bljuvno golobico* (russula emetica) od sličnih užitnih sovrstnic. Največjo pozornost pa je treba posvečati *strupenemu kukmaku* ali *krompirjevki*, ki rase v treh barvah (bela — amanita verna, rumenkasta amanita mappa, zelena — amanita phalloides) po vseh naših gozdih in pašnikih od rane spomladi do pozne jeseni Ta strupenjača je najbolj nevarna.

Naravnost malomarnost je, da se pri nas šolske in druge oblasti prav nič ne pobrigajo, da bi se med narodom. v prvi vrsti potom šolske mladine, temeljito poglobilo spoznavanje strupenih gob. Po naših šolah še vedno vise stare nemške tabele z zastarelimi in obledelimi slikami gob, pri tem so označene za strupene tudi take gobe, o katerih je že davno znanstveno dognano, da so užitne in celo dobre. Obenem z imenovano knjigo so izšle tudi nove moderne tabele za šole, toda ne vprašajte založnika, koliko šol jih je naročilo. Niti vse srednje šole v Sloveniji ne. Zaradi take malomarnosti odpade naši državi vsako leto večmilijonsko premoženje, ker propade v naših gozdih na vagone dobrih gob, ki bi se lahko prodale na domačih trgih, se izvažale suhe ali konservirane, dajale tečno prehrano posebno revnejšim slojem, obenem pa bi imeli lepe zaslužke reveži in vsi taki, ki niso za težko delo sposobni (mladina, starčki in starke, invalidi, brezposelni itd.) Žal še nimamo v državi nobene industrije za racijonalno izkoriščanje tega gozdnega bogastva (sortirano enotno sušenje, konzerviranje, izdelovanje gobjega praška in ekstrakta). Najnovejši čas se je v Ljubljani napravil začetek z delniško družbo «Gljiva». Želeti bi bilo, da se podjetje razvije in izpopolni za vse zgoraj omenjene namene.

Da se razširi splošno spoznavanje gob in vsestransko gospodarsko izkoriščanje in da bo mogla prospevati tozadevna industrija tudi na najširši osnovi, v ta namen bi bilo treba:

1. V vse šole goratih pokrajin (v osnovne in srednje) naj bi se pri prirodoznanstvenem pouku uvedlo tudi poučevanje o gobah.

2. V ta namen bi si naj vsaka šola nabavila omenjeno knjigo in obe stenski tabeli.

3. Najprej pa bi moralo biti učiteljstvo dobro podkovano v tej stroki. V ta namen bi naj prirejali strokovnjaki za časa glavne gobje sezone, to je od avgusta do novembra, pardnevne praktične tečaje za učiteljstvo po okrajih. Dopoldne bi naj bilo teoretično razpravljanje, popoldne pa skupni izleti v gozde.

4. Vsaj po vseh večjih mestih bi se naj prirejale razstave svežih gob. Pri vsakem razstavljenem eksemplarju bi moralo biti vidno označeno ali je dobra, manjvredna, sumljiva ali strupena. Pri užitnih še poleg tega način uporabe (za svežo pripravo za sušenje, konzerviranje, ekstrakt itd.). Take razstave naj bi bile brezplačno pristopne vsakomur, posebno pa šolam. Event. bi se določila malenkostna vstopnina za kritje stroškov.

5. Dobri poznavateliji gob naj bi prirejali predavanje na podlagi svežih izvodov, pozimi pa s pomočjo modelov in dobrih slik. Po predavanju naj bi bil skupni izlet z vsemi interesenti v gozde.

6. Ustanavljala bi se naj društva prijateljev gob, da bi se člani medsebojno poučevali in prirejali skupne izlete.

7. V vseh večjih krajih, ki so blizu gozdov, naj bi se ustanavljale gobarske zadruge, ki bi imele svojo nakupovalnico in skupno sušilnico. Za pravilno posušene gobe je prav lahko dobiti odjemalce. Sveže gobe bi se naj pošiljale centrali, oziroma na trge v mesta, kakor pošiljajo razne podeželske mlekarne vsak dan sveže mleko. Posušene take vrste gob, ki niso za izvoz, naj bi se zmlele v gobji prašek, oziroma prodajale tozadevni tovarni v mletje. Seveda bi morale imeti take nakupovalnice strokovno izvežbano osobje. Za tak posel bi se posebno lahko usposobile ženske. Za izvežbanje takega strokovnega naraščaja bi zadostoval enkratni tedenski teoretični in praktični tečaj.

8. Tržno nadzorstvo za gobe bi se moralo poveriti strokovnjaku, da se ne ponovijo komični slučaji, ko je hotel tržni organ prodajalki uničiti eno izmed najžlahtnejših gob (blagva, karželj, latinsko: amanita caesarea), češ, da so to strupene mušnice.

9. V bližini tržišča, kjer se v mestih prodajajo sveže gobe, naj bi se postavila omarica, v kateri bi bile pod šipo dobre slike vseh užitnih gob, ki rasejo v dotičnem okolišu, zraven pa imenik vseh gob, ki se smejo prinašati na trg. Po možnosti naj bi se v tej omarici tudi razstavljali naravni, vsaki dan sproti iz gozdov prinešeni eksemplarji. Na podlagi teh razstav bi začeli okoličani prinašati na trg, vedno več novih vrst gob, ki jih sedaj še ne poznajo. Tudi kupovalci bodo dobili zaupanje do novih vrst, ker jih vidijo odobrene in priporočene v razstavnj omarici.

10. Glavno pa je, da država namesti resnične strokovnjake kot instruktorje za gobarstvo kakor imajo take na Francoskem, v Švici in na Nemškem. *A. B.*

Tržna poročila

S hmeljskega tržišča. Nürnberg, 17. septembra. Prodanih 200 bal. Mirno, pa čvrsto. Hmeljarji zahtevajo višje cene.

= **Padanje sladkornih cen.** Iz trgovskih krogov nam pišejo: Različni hrvatski listi prinašajo vesti, da so padle cene sladkorju na 13 do 14 Din, kar pa glasom točnih direktnih in konkurenčnih ponudb iz sladkornih tovarn v Jugoslaviji nikakor ne odgovarja resnici, ker so cene sladkorju pri odjemu celih vagonov znatno višje, kakor pa v časopisih javljeno. Padec razlike v ceni je izražen že itak v novih ponudbah, ki so od zadnjih dobav stare kampanje preko 3 Din pri kg nižje nego prej. Zato pretiravanje nadaljnega padanja sladkornih cen in zmota konzumenta ni na mestu.

= **Carinjenje pri izvozu konj.** Kakor doznavamo iz Beograda, je izdal finančni minister naredbo, da imajo carinarnice pri carinjenju konj pri izvozu, smatrati živinske potne liste kot oficijelne dokumente o lastništvu in zdravstvenem stanju živali. V primeru dvoma o navedilih, nahajajočih se na potnih listih, se imajo carinarnice obrniti do obmejnega veterinarja za pregled in ugotovitev starosti in zdravja živali.

= **Ukinjenje ugodostne tarife za sezonski prevoz blaga.** Prometni minister je razveljavil svojo prejšnjo naredbo o znižani tarifi za prevoz blaga. Odslej se bo plačevala vozarina po redni tarifi tudi v zimskih mesecih.

= **Zaščita domače obrti v Sarajevu.** Sarajevski obrtniki, ki se bavijo z malo domačo obrtjo, nameravajo predložiti preko Udruženja trgovcev finančnemu ministru peticijo, v kateri bodo zlasti naglašali zaščitne tarifne mere za domačo obrt. Zahtevali bodo, da se poviša carina na vse tuje predmete, ki se proizvajajo ali se morejo producirati pri nas, da bi se na ta način moglo konkurirati z našim blagom na tujih tržiščih.

= **Izvoz tobaka na Češkoslovaško.** Uprava državnih monopolov je sklenila prodati na Češkoslovaško 300.000 kg tobaka, in sicer direktno s češkoslovaško režijo.

= **Naš izvoz v Italijo.** V prvi polovici letošnjega leta je bilo iz naše kraljevine izvoženega v Italijo blaga v vrednosti 1 milijarde 800 milijonov dinarjev.

= **Izvoz jajc v mesecu juliju.** Meseca julija letošnjega leta je šlo iz naše države 1864 ton jajc v vrednosti 4.5 milijonov dinarjev. Največ jajc se je izvozilo v Švico, potem pa v Avstrijo in Italijo.

= **Cena suhih sliv** je letos že v zgodnji jeseni zelo visoka. Producenti v Srbiji zahtevajo za 70—75 Din 11.75, za 80—85 Din 10.75, za 95—100 Din 9.75, za 110—120 Din 8.75, franko vagon Valjevo. Marmelado prodajajo po 9—9.50 Din za kg, franko vagon proizvodna postaja.

= **Dobave in prodaje.** Dne 4. oktobra se bo vršila pri ravnateljstvu državnih železnic v Zagrebu ofertalna licitacija glede dobave terpentina in sikativa ter glede dobave hrastovega lesa za skretnice; pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici glede dobave raznega železa. — Dne 6. oktobra pri upravi državnih monopolov v Beogradu glede dobave embalaže iz jute in blaga «amerikana»; pri ravnateljstvu državnih železnic v Sarajevu glede dobave črne oljnate barve; pri ravnateljsvu državnih železnic v Zagrebu glede dobave pisalnega in risalnega materiala; pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici glede dobave kositra. — Dne 7. oktobra pri ravnateljstvu državnih železnic v Sarajevu glede dobave barv; pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici glede dobave tračnic «feniks»; pri ravnateljstvu državnih železnic v Zagrebu glede dobave razne pločevine. — Dne 8. oktobra pri ravnateljstvu državnih železnic v Sarajevu glede dobave steklenih posod za elemente; pri ravnateljstvu državnih železnic v Zagrebu glede dobave raznega orodja, pohištva itd. — Ravnateljstvo zemaljske ga dobra Božjakovina (Hrvatska) bo prodalo dne 30. septembra potom dražbe 300 hl sirovega absolutnega špirita. — Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Borza

18. septembra:

LJUBLJANA. Vrednote. Celjska posojilnica 210 do 0, Ljubljanska kreditna 220 do 235, Merkantilna 0 do 123, Praštediona 915 do 0, Slavenska 10 do 102, Trboveljska 0 do 485, Vevče 128 do 130, zadolžnice Kranjske deželne banke 0 do 90, loterijska 2 in pol odst. državna renta za vojno škodo 119 do 120. **Blago:** štakete 1.40 m dolž. tek. meter franko nakladna postaja 0 do 0.50, deske 6 mm, franko meja 0 do 1390, 7 mm, franko meja 0 do 1260, 8, 9 mm, franko meja 0 do 1125, trami monte, franko meja 0 do 410, remeljni, polovičarji 35-70, I., II., III.franko meja 698 do 0; oglje Ia, vilano franko meja 125 do 0; drva, Ia, suha, bukova, 1 m dolž., franko nakl. post. 25 do 26 (3 vag.); pšenica: domača, franko Ljubljana 365 do 0, bačka, franko bačka post. 75-76 0 do 345; koruza: bačka, franko bačka post. 0 do 285, umetno sušena, franko slov. post., do 6. oktober, november 0 do 290; oves, bački, franko bačka post. 0 do 260; suhe gobe, srednje, franko Ljubljana 48 do 56; laneno seme, par. Ljubljana 635 do 0; konoplja mandžurska, brutto za netto, franko Ljubljana 0 do 880; krompir uzančni, franko nakl. post. Slov. 0 do 115; fižol, »ribničan«, franko Ljubljana 635 do 0, »prepeličar«, franko Ljubljana 550 do 0, »mandolon«, franko Ljubljana 400 do 0; seno, lá, sladko, prešano, franko Ljubljana 75 do 0; vino, belo, dolenjsko, štajersko, hrvatsko, po vzorcu, franko nakl. post. 715 do 800.

ZAGREB. V **efektih** je tendenca neizpremenjena. Od bančnih papirjev je bilo zanimanje večje za Eskomptno, ki se je začetkom sestanka trgovala po 108, dočim je zaključila po 110, po katerem tečaju je bilo še precej kupčije. Trgo je zaključevala po 29 do 30, Jugo pa po 103 do 105. Promet je bil srednji. V **devizah** je bila začetkom sestanka tendenca slaba, vsled česar so bili tudi sklepni tečaji za nekoliko točk nižji kot včeraj. Kasneje se je opazilo pomanjkanje blaga na tržišču, kar je učvrstilo tendenco, ki se je držala do konca sestanka in so zaključni tečaji beležili porast napram začetnim. Zahteve je bilo precej, dočim je bil promet zaradi pomanjkanja blaga minimalen. Trgovalo se je v glavnem v devizah na Dunaj, Italijo in Švico. — Notirale so devize: Dunaj 0.10045 do 0.10245, Budimpešta 0.075 do 0.95, Italija, izplačilo 312.90 do 315.90, ček 311.95 do 314.95, London, izplačilo 319 do 322, ček 319.50 do 322.50, New-York, ček 71 do 72, Pariz 384.10 do 389.10, Praga 213.90 do 216.90, **Švica 1349 do 1359, ček 1351 do 1361; valute: dolarji 70 do 71, avstrijske krone 0.1020 do 0, madžarske krone 0 do 0.10, lire 310 do 0; efekti: bančni: Trgo 30 do 31, Eskomptna 108 do 112, Poljedelska 20 do 21, Kreditna 114 do 116, Hipo 59 do 60, Jugo 103 do 106, Ljubljanska kreditna 221 do 230, Obrtna 0 do 69, Praštediona 915 do 917, Riječka pučka 115 do 117.50, Slavenska 100 do 104, Srpska 138 do 140; industrijski, trgovinski: Šečerana 880 do 900, Isis 66 do 69, Narodna šumska 0 do 70, Gutmann 890 do 915, Slaveks 190 do 220, Slavonija 77 do 80, Strojne 150 do 0, Trboveljska 0 do 455, Vevče 123 do 135, državni: 7 odst. posojilo 73, agrarne obveznice 24 do 25, Vojna škoda 114 do 115.**

BEOGRAD. Tendenca je bila danes slaba, ker je manjkalo blaga. Tečaji so bili zato višji kot včeraj.

Sport

RAZPIS SREDNJEŠOLSKIH ATLETSKIH TEKMOVANJ ZA PREHODNO DARILO SPORTNE ZVEZE.

V svrho splošne propagande ter čim večjega razvoja lahkoatletičnega gibanja med dijaštvom slovenskih srednjih šol, razpisuje LLAP lahkoatletična tekmovanja za prehodno darilo Sportne zveze, ki se vrše 28. t. m. na igrišču Primorja, dopoldne ob 10., popoldne ob 14. uri.

Splošna določila: 1.) Tekmovanja razpisuje LLAP. potom tehničnega odbora, kot izvrševalnega odbora cele prireditve. 2.) Stroški in dohodki cele prireditve se stavijo na račun LLAP. 3.) Končno kvalifikacijo z natančnim placementom poedinih šol predloži tehnični odbor upravnemu odboru LLAP, ki dodeli potem darilo šoli, ki je dosegla po kvalifikaciji največje število točk. 4.) Darilo je prehodno, ter ga shrani vedno za čas enega leta dotično šolsko vodstvo. 5.) Po dvakratni zaporedni, ali trikratni nezaporedni zmagi ene šole preide darilo v končnoveljavno posest šolskega vodstva. V tem slučaju se avtomatično ukine tozadevni razpis LLAP.

Tekmovalna določila: 1. Tekmuje se po pravilih Jugoslov. lahkoatletskega saveza. 2. Tekmovanje je pristopno vsem rednim učencem srednjih šol v Sloveniji, neglede na to, ako so včlanjeni v kakem sportnem klubu. 3. Miting sam obsega sledeče točke: Tek na 100 m, 800 m in 3000 m, skok v višino in daljavo, skok ob palici. Vsi skoki z zaletom. Met krogle diska in kopja. 4. Za vsako poedino točko postavi vsaka šola po dva tekmovalca, ki se skupno kvalificirata. 5. Točke se ne računajo po placiranih mestih, temveč po doseženih rezultatih vsake panoge, in sicer po sledečem načrtu: *Tek na 100 m: sek. 14.00.* Vsaka desetinka sekunde 1 točka, *tek na 800 m:* min. 2.45. Vsaka sekunda 1 točka, *tek na 3000 m:* min. 14. Vsakih šest sekund pol točke. *Skok v viš.* m 1.25, 1 centimeter 1 točka, *skok v daljavo:* m 3.50 1 decimeter 1 točka, *skok ob palici:* m 1.60 5 centimetrov 1 točka, *krogla:* m 6.50 1 decimeter 1 točka, *disk:* m 16, 50 centimetrov 1 točka, *kopje:* m 24, 50 centimetrov 1 točka. 6. Šola, ki dobi največje število točk, se placira na prvo mesto ter si s tem pridobi za čas enega leta prehodno častno darilo Sportne Zveze. 7. Vodstvo mitinga ima tehnični odbor LLAP ter je tudi vse prijave in eventuelne proteste nasloviti edinole na njega. Prijavnina za poedinega tekmovalca znaša 1 Din, katera se ima skupno z prijavo poslati na naslov: Baltezar Iv., direkcija drž. železnic, odd. III/2 v Ljubljani. Prijave se sprejemajo do dne 26. septembra 1924 ob 18. uri.

Službene objave LNP. (Iz sej kaz. in posl. odbora z dne 17. sept.) Že izrečeni, toda neobjavljeni kazni gg. Baumgartnerja in Schichtnerja (oba S. K. Ptuj) se sistirata. Zabrana igre igračem Wagner (I. S. S. K. Maribor), Barlović in Klippstädter (S. V. Rapid) se ukine. Prvenstvena tekma rezerv Hermes : Jadran se vrši 21. t. m. ob 10. dopoldne na igrišču S. K. Ilirije. Pri popoldanskih prvenstvenih tekmah S. K. Hermes : Jadran in S. K. Ilirija : Rapid vrši službo g. Sternad. — Tajnik II.

Službene objave JZSS. (Iz seje upr. odbora 13. t. m.) Poročilo vojaškega zastopnika glede smuških tečajev se vzame na znanje ter prevzamejo posamezni nastavniki ureditev materijala. Na predlog zagrebškega Ski-kluba se sklene posredovati pri SPD glede enotne ureditve poseta zimskih postojank. Za postavo skakalnic se pripravijo do prihodnje seje definitivni predlogi za Tržič, Kranjsko goro in Ljubljano. — Tehnični odseki preskrbe do prihodnje seje točne predloge glede zimskosportnega tekmovanja osobito določitev tekmovalnih prog za smuške tekme in določitev drsalnega programa. V smuškem in drsalnem sportu se bo skušala organizirati tudi po eno mednarodna tekma. — Vsi klubi morajo izvesti verifikacijo svojega članstva najkasneje do 15. decembra; poznejše verifikacije se ne bodo vpoštevale. Priznale se bodo izjemoma le zadostno utemeljene poznejše prijave, vendar se morajo tudi te najkasneje 14 dni pred tekmo vložiti. — Tajnik.

Prvenstvene nogometne tekme I. razreda se pričnо v Ljubljani v nedeljo 21. t. m. Na igrišču Ilirije igrata ob 16. uri *mariborski Rapid in Ilirija,* dopoldne ob 10.30 pa *Hermes in Jadran,* rezervi slednjih klubov igrata ob 9. uri. Prvenstveno tekmovanje bo letos jako ostro, ker je prenehala izrazita premoč posameznih klubov in je vseh 7 prvorazrednih klubov Slovenije precej enake kvalitete. Ilirija, ki je zmagala doslej vedno brez velikih naporov, je dosegla n. pr. 31. 8. v Mariboru proti Rapidu le neodločen rezultat 2 : 2 in enako tudi v zadnji prv. tekmi z Jadranom 3 : 3.

Češkoslovaška reprezentanca, ki igra 28. oktobra v Zagrebu proti naši reprezentanci, je sestavljena nastopno: Štaplik (Slavija), Kuchinka (DFC), Seifert (Slavija), Krompholz (DFC), Kada (Sparta), Mahrer (DFC), Veselsky (Nuselsky), Štapl, Sibinj (oba Slavija), Kristal, Jelinek (oba Viktorija Žižkov). Rezerve: Dobiaš (Slavija), Čipera (ČAFK), Stehlik (Viktorija Žižkov).

Dva nova jugoslovanska rekorda sta bila prošle nedelje postavljena na mitingu v Bečkereku, ki ga je priredil S. K. Obilić, in sicer v teku na 100 jardov Szeneny (Obilić) z 10 sek. in Ambroczy v metu diska s 44.75 m.

Hajduk : Sašk. Nasproti različnim vestem o prvenstveni tekmi Hajduk : Sašk se ugotavlja z merodajne strani, da se vrši ta tekma 21. t. m. v Sarajevu. Moštvo Hajduka se že nahaja v Sarajevu. Tekmo bo sodil, kakor smo že poročali, naš sodnik g. V. Vodišek.

Nogometna senzacija v Pragi. V sredo se je vršila v Pragi prvenstvena tekma med Sparto in ČAFK. Zmagal je Č. A. F. K. z 2 : 1 (1 : 1). Sparta je nastopila z rezervami.

SKRČENJE PROGRAMA BODOČIH OLIMPIJSKIH IGER.

Pripravljalna konferenca za praški olimpijski kongres je razmišljala o vprašanju skrčenja programa olimpijskih iger. Sklenilo se je, da se kongresu predlaga, naj traja vbodoče olimpjada le petnajst dni (tri nedelje).

Internacijonalni komité daje mednarodnim olimpijskim zvezam na znanje sledeče izpremembe, o katerih se bo razpravljalo na kongresu v Pragi, ki se snide v maju prihodnjega leta.

Atletika. — Ukinjenje pešhoje na 10 tisoč metrov, troskoka, cross-country-ja moštev, 3000 m moštev, steeple-chassa in dekathlona.

Telovadba. — Ukinjenje tekmovanja vrst in znižanje števila tekmovalcev posameznih držav na štiri telovadce in enega namestnika. V ostalem neizpremenjeno.

Kolesarstvo. — Kot edina vrsta tekmovanja se predvideva za vbodoče cestna dirka.

Borenje. — Ukinjenje borenja moštev.

Rokoborba. — Izbira naj se med moderno in klasično rokoborbo in naj se skuša znižati število razredov od šest na pet.

Boksanje. — Število razredov naj se zniža od osem na pet.

Veslanje. — Obdrži naj se dosedanji program, izbira pa naj se med tekmovanjem dvojk in štiric.

Plavanje. — Želeti je, da se ukine tekmovanje moštev, water-polo pa naj se uvrsti med fakultativna tekmovanja.

Jahanje. — Predlaga se, da se program razdeli v dva dela: v jahanje v jahalnici in v praktično jahanje na prostem.

Moderni pentathlon naj ostane, priključi pa se naj mu še olimpijsko streljanje.

Fakultativna tekmovanja. — Tekmovanje jadrenic (ki pa morajo biti vse enega tipa); jahanje (preko ovir in cross-country); zimski sport (drsanje, smučanje izvzemši curling); lahka atletika (nogomet, tennis, polo, water-polo, hockey, basket-ball, rugby): tekmovanja v vseh teh sportnih panogah naj se pripuste le pod pogojem, če se prijavi najmanj šest narodov za tekmovanje.

Kakor je iz gornjega razvidno, bo program olimpijad — seveda če bo kongres v Pragi vse te predloge sprejel — znatno skrčen, kar bi bilo le v korist olimpijski ideji, ki je baš letos silno trpela vsled prevelike obsežnosti programa.

Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra». Odgovorni urednik Fr. Brozović. Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Vremensko poročilo

Ljubljana 18. septembra 1924 — Ljubljana 306 nad morjem

Kraj opazovanja	ob	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblačno 0—10	Padavine mm
Ljubljana	7.	768·7	15·0	brez vetra	megla	—
Ljubljana	14.	766·0	23·6	sever	jasno	—
Ljubljana	21.	767·4	16·2	„	„	—
Zagreb	7.	767·9	15·0	brezvetra	„	—
Beograd	7.	765·9	14·0	„	več. jasno	—
Dunaj	7.					—
Praga	7.	765·8	16·0	jugo zapad	oblačno	1·0
Inomost	7.					—

V Ljubljani barometer višji temper. višja. Solnce vzhaja ob 5·34, zahaja ob 18·17

Dunajsko vremensko poročilo. Včerajšnje oblačno vreme je kmalu prenehalo. Vremenski položaj kaže na nadaljne milo jesensko vreme. **Napoved za petek: Lepo vreme.**

Fr. Merljak:

Peć in nekaj o Metohiji

(Konec.)

V kulturnem pogledu je bila Metohija za časa turškega gospodarstva pravo gnezdo nereda, umazanosti in muslimanskega fanatizma; orijent v najhujšem pomenu besede. Civilirizan Evropejec kratkomalo ni smel niti v Peć niti v Djakovico; še na konzule so streljali, kadar so prišli tjakaj. Sicer pa opravka tam tako ni imel noben tujec in je prišel, če je prišel bolj iz radovednosti, kakor pa z namenom, da naveže s tamošnjim ljudstvom kake stike na licu mesta. Edino Črnogorci se niso strašili teh svojih neposrednih sosedov, s katerimi so leto za letom po dva, tri mesece «ratovali» in po tej «seziji» pa trgovali. Drugi so prišli z Metohijanci v stike le v Mitrovici na Kosovem, v Plevlju in v Skadru. Peć je bila za turške vlade tako strahovito umazana, da so imeli ponekod celo neke vrste vzpenjače za bege in age, da se niso pogrezali preveč v blato, kadar so hodili po mestu in pazarili.. Pasje zaleže je bilo toliko, da so jo morali Črnogorci, ko so zavzeli mesto, streljati in moriti z otrovanim mesom. Džamij in hodž je v Peći izredno mnogo, tudi derviši so radi prihajali v Peć obhajat svoje pobožnosti in bržkone še prihajajo, toda njih major se je nahajal tisti čas, ko sem jaz živel v Peći, v Djakovici. Šolstvo je bilo za turškega gospodarstva na jako nizki stopnji. Deca je hodila v mehtebe (turška osnovna šola) in se je učila izključno le verstva; bila je seveda v rokah hodž. V mehteb in sploh v vse šole je smela samo moška deca, dočim so deklice vzgajale in učile doma matere, v boljše hiše so prihajale tudi posebne vzgojiteljice. ki so jih imenovali hodžice. Kdor se je hotel za silo naučiti turški pisati in čitati, je vstopil, ko je dovršil mehteb, v roždijo, t. j. v meščansko šolo; še višjo izobrazbo pa je dosegel na idadiji (gimnaziji), katera je bila priključena roždiji. Mehteb je trajal štiri leta, ravno toliko roždija, a idadija tri leta oziroma z roždijo skupaj sedem let. Po vseh teh šolah so poučevali skoro izključno hodže. Za izobrazbo hodž je imel mufti poseben seminar (medrec).

Vsa ta pečanska šolska kultura pa se je štela med manj vredne od itak že malo vrednih turških šol. Zato so boljše turške rodbine - Arnavti tako niso hoteli pošiljati svojih otrok v šolo, razven v mehteb - katere so videle drugod boljšo izobrazbo, šolale svoje sinove raje v Carigradu in v Skoplju. Resnica pa je, da je celo tudi turška oblast sama poskušala tu in tam izboljšati idadijo v Peći, ki je bila pravi monstrum svoje vrste. V ta namen se je lotila večkrat zidati novo poslopje, toda do izvršitve zgradbe ni prišlo, zakaj Arnavti so streljali na zidarje in jim ponoči sproti podirali, kar so podnevi sezidali. Iz tega je razvidno, da je imelo v Peći glavno besedo pravzaprav turško, pravilneje poturčeno pleme, v uveljaviti se nikdar ni moglo do dobra, ker je vsak hip naletelo na arnavtski odpor. Arnavti sploh niso dovolili, da bi se popravljale ali gradile niti ceste. Gospodariti so hoteli sami in po svojih običajih ter so se vedno upirali vsaki drugi oblasti, tudi turški. Kar je bilo Arnavtov rimokatolikov so imeli svojo posebno osnovno šolo. Vzdrževala jo je bivša Avstrija potom prizrenskega konzulata. Tudi v Djakovici se je nahajala taka šola na stroške bivše Avstrije. Še najboljše je bilo preskrbljeno za izobrazbo Srbov v Peći. Ti so imeli svoje zasebne osnovne šole in so jih vzdržavali deloma sami, deloma s podporami iz Srbije. Na višjo izobrazbo so pošiljali Srbi svoje sinove v Prizren, kjer je bila takozvana teološka preparandija, na gimnazijo in učiteljišče v Skoplje ter v Aleksinac v Srbiji (učiteljišče). Celo v Beogradu in v Zagrebu so se šolali nekaterniki. Ženske so se šolale večinoma v Solunu.

Srbski živelj v Metohiji, sosebno v Peći in v Djakovici ter po okolici obeh teh dveh mest ni bojevit. Nasprotno, jako miren in dober narod je to; biser po razumu in podjeten. V odporu proti Turkom in Arnavtom je bil čudovito žilav in vztrajen vzlic svoji drugače mirni nravi. O velikonočnih praznikih je stara navada, da se zbirajo Pečanci v patrijaršiji, ki je oddaljena četrt ure od mesta, in tam rajajo ter plešejo kolo. Za turških časov je bilo to jako nevarno, zakaj Turki in Arnavti so ob takih prilikah narod vedno napadali; in ni ga bilo leta, da bi ne padlo po nekaj Srbov v veliki noči na tem rajališču kot žrtve turških in arnavtskih strelov iz zasede. Vzlic temu je narod vztrajal do konca programa svoje veselice, polegel mrtvece poleg šebe in manifestiral na ta način svoje pravice pred versko fanatično tolpo. Dekleta in žene se niso smele javno kazati, zakaj mohamedanski fanatizem v Peći je bil tak, da takisto kakor svojim ni dovolil niti pravoslavnim niti rimokatoliškim ženskam, da bi hodile po ulicah nekritih obrazov, zato so zarajale srbske žene in dekleta po običajnem prečestovanju na dvorišču zgradb pravoslavnega cerkvenega šolskega odbora v mestu samem. Seveda je to dvorišče zaprto in popolnoma skrito pred javnostjo z dotičnimi zgradbami. Na žensko Arnavt ne strelja; če jo hoče ubiti, jo ubije navadno s sekiro ali pa s kamenom. V splošnem je napram ženski prizanesljiv. Samostan v Peći (patrijaršija) in v Dečanih sta nudila v turških časih potniku vsikdar varno prenočišče in dobro postrežbo. Narod si pripoveduje o teh dveh samostanih, ki ju ima v visokih číslih, veliko legendarnih zgodbic.

Mars ali Ribnica

Ribnica je daleč od sveta — svet zase. S tem pa še nočem trditi, da je že planet, z več ali manj lunami, ki se danes nahajajo v gotovem ozvezdju, toliko in toliko tisoč kilometrov od Marsa. — Vse to je stvar bodočnosti in astronomov. — Astronomija pa letos napreduje. Ameriške radiopostaje so že slišale, kako na Marsu trava raste.

Pa bogve, da se ne bo enkrat svet tako zasukal, da bo lepega dne mimo gospodov opazovalcev Marsa na Jungfrau priplavala (kakor muha na župi), Ribnica, zavita v svoj tradicijonalen mrak, in bodo gospodje na Jungfrau prepričani, da imajo pred soboj Mars, oznanjali svetu svoja nova razkritja, trdeč: «Planet leži pred nami sedaj kot na dlani. Megla, v katero je bil planet zavit, se razpršuje. Zloglasni kanali, ki so stoletja delali človeštvu preglavice, so razkrinkani.» Poročilo pravi: «Čim bolj smo napenjali oči, ki so postale enake kurjim jajcam, tem jasneje smo razločevali, da kanalov ni — da so to le črke, velike črke. Oči so nam pri tem od napora lezle iz glave, a čitali smo — čujte na Marsu smo čitali: — Franc Križman, trgovina z lesom.» — Hvala bogu, torej konec Marsovih kanalov, — le te sveže črke na nekem poslopju so se bliščale pred našimi izbuljenimi očmi, ki so silile vzhičenja proč od glave skozi daljnogled k črkam, katere je do danes ves učeni svet imel za kanale. —

Sedaj je jasno, — se glasi dalje poročilo iz Jungfraua, — da je Mars obljuden in kakor je dokazano, se bavijo ti Marsovci izključno z lončarijo, rešetarijo in lesno trgovino.

Politika je tem Marsovcem španska vas, ker se pa opaža, da le nekateri posečajo poslopje, ki bi odgovarjalo naši cerkvi, se sklepa, da iz tradicije ali njih ustnega izročila še pripada ta k tej, oni k drugi stranki. Političnega fanatizma ni opažati med njimi, ker valijo krcle (les) s hribov vsi skupno v dolino in jih pridno oddajajo bitjem s petelinjim perjem za klobukom.

Opaža se, da je tam popolnoma drugačen družabni red nego pri nas. Bitja so razdeljena le v dve strogo ločeni kasti: na vozeče se patricije in na peče-plebejce. — Prvi se vozijo s kolesi, na vozeh in tudi v avtu — toda čujte in strmite — izključno po trotoarju: pešec - plebejec mora po blatu sredi ceste. Če se predrzne plebejec iti po trotoarju, ga kolesarka patricijskega stanu vrže s kolesom s trotoarja. Če pa se pri tem pokvari kolo, mora plebejec v najugodnejšem slučaju poravnati vsaj škodo. Ko pa prihaja tihi mrak, se opaža neka tajinstveno konfuzna kot epidemija se razširjajoča promenada izključno patricijskih kratkokrilih hčera na kolesih, ki v cik-caku pripogačice prhutajo iz zida v zid, iz trotoarja na trotoar, v smrtni strah vsem, ki se upajo tedaj na ulico. Astronomi so mnenja, da se da te vrste promenada Marsovih Evinih hčera primerjati z drstenjem rib pri nas.

Oblast skrbno pazi, da so trotoarji za kolesarje vedno prosti in brez defektov.

Čuli smo tudi, — pravi poročilo — da je radiotelefon dajal znake avtomobila. In res smo z aparati na mostiču pred nekim gradom zapazili, kako se je pojavil tuleč avto.

Videli smo, da ni njegov glas na prebivalce nič manj učinkoval, kakor pri nas rjovenje leva v puščavi na govedo v stajah. V tem hipu so bile ulice prazne, vse se je poskrilo, avto je v diru zdrčal po ulici in strele blata so sikale v zidove, vrata in okna. Nato so se polagoma in oprezno pojavili preplašeni prebivalci, napenjajoč ušesa, ali ne tuli spet v bližini grajski avto. — Pozneje smo še enkrat opazili ta prizor, bilo je pa suho in prah, katerega je vzdignil oni avto, nam je zakril planet in še danes pratika ne kaže jasno.

Poročilo končuje z besedami: Vse kaže, da se na Marsu bližajo anarhiji, — pri nas v Evropi bi se za tak družabni red lepo zahvalili.

P. S.

Verjemite mi, da bodo gospodje na Jungfrau prišli sami na to, da to, kar so opazovali in tu opisali, ni bil Mars. — Dvomim pa, da bi kdaj verjeli, da so opisali kraj, ki leži sredi Evrope tam doli na lepem Dolenjskem.

Plebs.

Mali oglasi

Vsaka beseda 50 par

Za „Dopisovanje" in „Ženitve" vsaka beseda 1 Din

Stane vsaka beseda 50 par. Za „Dopisovanje" in „Ženitve" se računa vsaka beseda 1 Din. — Priobčujejo se le mali oglasi, ki se plačani v naprej. Plača se lahko tudi v znamkah. Na vprašanja odgovarja uprava le, če je vprašanju priložena znamka za odgovor ter manipulacijska pristojbina (2 Din).

Pouk

Strojno pletenje

Sprejmejo se deklice pod ugodnimi pogoji v pouk za strojno pletenje. — Ponudbe pod „Pouk 8/9895" na upr. „Jutra". 19429

Odlična dijaka

iz višjega razreda srednje šole, bi poučevala kakega dijaka iz vseh predmetov — Ponudbe pod „Vestna odličnjaka" na upravo „Jutra". 19587

Služba (dobe)

Trgovski pomočnik

spreten in živahen prodajalec, pošten in zanesljiv, se sprejme v trgovini z meš. blagom na deželi. Ponudbe s sliko je poslati na upravo „Jutra" pod značko „Dobra moč". — Istotam se sprejme

trgovski vajenec

s dobrimi šolskimi spričevali iz boljše hiše. Ponudbe na upravo „Jutra" pod „Trgovski vajenec 900". 19108

Več kroj. pomočnikov

sprejme „Elite", Ljubljana, Prešernova ulica 9. 19533

2 čevljarska pomočnika

sprejme takoj Josip Stelmann, Ljubljana, Cesta na Loko št. 22. 19217

Pridnega učenca

močnega, poštenih staršev in z dobrimi šolskimi spričevali, se sprejme v trgovino mešanega blaga na deželi. Naslov pove uprava „Jutra" 19444

Čevljarskega pomočnika

spretnega, za fino delo, ki zna samostojno delati, iščem za takoj. Biti mora dober krojilec; mesto stalno, plača po dogovoru. — Cenjene ponudbe na: M. Golik, Brod-Moravice (Hrvatsko). 19441

2 čevljarska pomočnika

za splošna dela, išče Jože Kaplan v Krškem. Plača po dogovoru. 19608

Hišnika iščem

za novo vilo. Žena bi opravljala dela na vrtu. — Samo manjša in poštena stranka se sprejme. Natančne ponudbe pod „Hišnik 9944" na upravo „Jutra". 19569

Pridna služkinja

se proti dobri plači takoj sprejme. Kavarna Prešeren, Ljubljana. 19573

Služkinja za podnevu

tudi mlado dekle, se išče za lahka sobna in kuhinjska dela. Stanovanje mora imeti pri starših ali drugih svojcih. Naslov pove uprava „Jutra". 19628

Mlinarskega pomočnika

priletnega in zanesljivega, sprejme takoj Resnik, Laško 19629

Pri pismenih vprašanjih, informacijah ali kakih drugih željah, na katere naj upravništvo pismeno odgovori, je brezpogojno priložiti manipulacijsko pristojbino 2 Din.

Na pismena vprašanja, pri katerih ni priložena navedena pristojbina, ne odgovarjamo.

Upravništvo „Jutra".

Služba (iščejo)

Avto-monter

samostojna moč z dolgoletno prakso, išče s 1. oktobrom primerno službo — gre tudi kot šofer. Ponudbe pod šifro „Zanesljiv 9941" na upravo „Jutra". 19547

Absolvent

meščanske šole, želi mesto pis. praktikanta. Naslov v upravi „Jutra" pod značko „Prakticiram". 19111

Trgovski uradnik

s prakso, vešč vseh pisarniških poslov, išče službo. Cenjene ponudbe na upravo „Jutra" pod značko „Stalna služba 9830". 19430

Pekovski pomočnik

išče mesta v Ljubljani — Ponudbe na upravo „Jutra" pod „Pek 9970". 19604

Šivilja

v Ljubljani tuja, dobra moč, ki je delala več let na Dunaju in v Zagrebu, se priporoča tem potom cenjenim damam na dom. — Cenjene dopise na upravo „Jutra" pod „Šivilja 9995" 19606

Službe išče

mlad, sposoben in priden uslužbenec; sprejme mesto skladiščnika, paznika pri rudniku ali kakem industrijskem podjetju. Nastopi lahko takoj. Vprašanja na upravo „Jutra" pod značko „E. T. Sava". 19602

Gospodična

izurjena v špecerijski stroki in vseh pisarniških delih, želi premeniti službo. Ponudbe pod „Poštena" na upravo „Jutra". 19612

Mesto natakarice

ali blagajničarke, želi 19-letno dekle. Naslov: Marija Puklavec, Slatine 17, Rečica ob Paki. 19584

Samostojen vrtnar

želi premeniti mesto v stalno službo. Nastop po dogovoru. Naslov pove uprava „Jutra". 19585

Kot skladiščnik

ali kaj podobnega, iščem stalno službo v Ljubljani. Na željo natančne podatke. Dopise pod „Samostojen in zanesljiv" na upr. „Jutra". 19598

Pletilke!

Več dobro izurjenih pletilk sprejme takoj „Ika", tovarna pletenin v Kranju. 19562

Šofer-avtomonter

s 15letno prakso, išče mesta — Dopise pod „Avtomonter" na podružnico „Jutra" v Mariboru. 19621

Prodam

Modistka Horvat

Ljubljana, Stari trg, prodaja bele klobuke od 150 do 200 Din, dvobarvni 170, enobarvni 140 Din, različne baržunaste in druge novosti po najnižjih cenah .— Žalni klobuki v zalogi. 1908

Perje

kokoše, gosje in gosji puh ter račje, oddaja vsako množino po zmernih cenah tvrdka E. Vajda, Čakovec. 1883

Kavarnarji, pozor!

Dva skoraj popolnoma nova biljarda, se prodasta. Pojasnila daje: Matija Perko, mizarska tvornica, Šiška-Ljubljana. — Telefon štev. 372. 19458

Oprava spalne sobe

več postelj, tapecirana garnitura, divan, stoli, mize, železna peči, tehtnica, vinski sodi, sesalka za vino in več drugih stvari, se radi selitve zelo poceni proda. — Ogleda se na Prulah št. 17. 19457

Novo pisalno mizo

(orehovo), proda Zadnikar, Sp. Šiška, Kmetijska ulica št. 295. 19603

Sodi

se bodo prodajali v soboto na Glavnem trgu v Mariboru. 19557

Uradniški zimski plašč

železničarski, popolnoma dobro ohranjen in površnik, se po nizki ceni proda. — Naslov pove uprava „Jutra" 19605

«Ica» kamero

„Sirene 135", 9 × 12, malo rabljeno ter nekaj kaset in drugih potrebščin, se proda za 1200 Din. Novak, Privoz št. 17. 19562

Biljar «Seifert»

Mantinel 95/190, brez sukna, 12 palic, 3 krogle, prav dobro ohranjen, se proda kompletno za 3000 Din — Kavarna „Slon" v Ljubljani 19532

Ženski šivalni stroj

1 citre, 1 omara za obleko, 1 par zimskih čevljev št. 37, 1 kredenca, 1 stelaža za čevlje in 1 cvetlično stojalo, se po nizki ceni proda na Stari poti št. 9/I. (za tramvajsko remizo).

Otroško posteljo

mrežno, železno, rujavo, s peresno in gornjo žimnico, se proda za 800 Din. Naslov pove upr. „Jutra". 19607

Kmet-pridelki

Ia namiznih jabolk

prodam 2 vagona. Ponudbe pod šifro „Štajersko sadje" na upravo „Jutra". 18019

Kupim

Spalni divan,

boo in lepše stole, kupim. Naslov pove uprava „Jutra" 19536

Kupim

proti takojšnjemu plačilu pri odjemu, bukove hlode v dolžini 0'95, 1'—, 1'05 in 1'15 m, debelina od 25 cm naprej; bukove hlode od 2'50 m dolžine naprej, debelina od 30 cm naprej; bukova in hrastova drva ter oglje; — smrekove deske III. vrste, vsako demenzijo in količino. Ponudbe z navedbo cene in množine na upravo „Jutra" pod šifro „Takojšnje plačilo 9848". 19238

Suhe gobe

kupujem vsako množino. — Ponudbe z vzorci je poslati na: Kaneklin Umberto, do 17. septembra Jesenice, hotel „Paar", od 17. sept. do 19. sept. Kranj „Stara pošta" in od 20. do 21. sept. Ljubljana, hotel „Tivoli". — Kesneje pa Milano I, Via dell' Orso 6, Italija. Prevzamem v zastopstvo zalogo prvovrstne firme. 19146

Večjo pisalno mizo

dobro ohranjeno, se kupi. Ponudbe na: Tovarna lesenih žebljev, Tacen pod Šmarno goro. 19438

Kupim suhe gobe

po najvišji ceni in vsako množino. — Ponudbe z navedbo cene z vzorcem na: Ivan Sever, Velenje. 19374

Kupim morale

70/70, 80/80 mm in pol morale 35/70 (34/68) 40/80 (38/78) 4 m dolge, jelovi ali smrekovi I. in II. vrste v vsaki množini. Cene v lirah franko Postojna z navedbo dobavnega časa. Ponudbe na upravo „Jutra" pod značko „Morali". 19279

Lipove plohe

lepe in suhe, od 7 cm debeline naprej, kupi Mihael Hribar, Ihan št. 44, pošta Domžale. 19632

Nepremičnine

Resnim kupcem

vil, stanovanjskih, trgovskih, gostilniških in obrtnih hiš in posestev, kmetskih posestev, graščin, mlinov, žag ali stavbnih parcel, nudi največjo izbero Realitetna pisarna II 1887

«Posest», d. z o. z.
v Ljubljani, Sv. Petra c. 24.

Lepo posestvo

pri Selcah se zelo ugodno proda. Obsega: enonadstropna zidana hiša z gostilno in trgovino. Obsežen vrt, dva gozda. Pojasnila daje Jurij Jenko, trgovec, Škofja Loka 26. 19188

Žaga

v gozdnem kraju in na stalni vodi, se da v najem. — Proda se tudi 100 hrastov. Naslov pove uprava „Jutra" 19465

Trgovska hiša

v Mariboru, tik glavnega kolodvora, s stanovanjem, proda Oset Andrej, gostilna Narodni dom v Mariboru. 19320

Enodružinska vila

nova, z velikim vrtom, se zaradi družinskih razmer zelo ugodno proda.— Stanovanje takoj na razpolago. Posredovalci izključeni — Ponudbe pod „Enodružinska vila" na upravo „Jutra". 19564

Naprodaj posestvo

v bližini Rimskih Toplic — iznos 18 oralov njiv, travnikov in gozdov Hiša, gospodarsko poslopje v dobrem stanju. — Natančne informacije se dobijo pri g. višjem nadz. Kokalju, Šmarjeta pri Rimskih Toplicah. 19553

Stavbišča

v Ljubljani, pripravna za vile, hiše in industrijo imam izročena v prodaju, radi družinskih razmer, po zelo nizki ceni. Reflektanti naj pišejo pod šifro „Zelo poceni 9946" na upr. „Jutra" 19576

Proda se zidana hiša

s 3 sobami, majhnim hlevom, svinjakom, vodnjakom in vrtom v okraju Otoče na Gorenjskem. — Cena 13.000 Din. — Peter Grilc, Klanc, Kranj. 19626

V mestu Radgoni

(Nemška Avstrija), se takoj proda lepa hiša s 7 sobami, kuhinjo, sedlarsko in ličinarsko delavnico (Lakirerei) Povsod električna razsvetljava, četrt ure od postaje, zraven tudi sadonosnik in 1 oral zemlje. — Cena zelo nizka. Naslov pove uprava „Jutra". 19588

Stavbna parcela

krasna lega blizu centra mesta, se zelo ugodno proda. Tozadevna vprašanja naj se naslove pod „Lepa prilika 9945" na upravo „Jutra". 19572

Lokali

Krojaška delavnica

zelo dobra, vpeljan posel, v lepem kraju na otoku hrvatskega Primorja blizu Reke, se proda radi izselitve v inozemstvo. Naslov v upravi „Jutra". 18918

Stanovanja

Ne zamudite ugodne prilike!

Lepo stanovanje, obstoječe iz 1 sobe, kuhinje, jedilne shrambe, drvarnice in hodnika, elektrika, vodovod — 100 korakov do tramvaja (zraven vojaške bolnice) — se zamenja s primernim v sredini mesta. — Ponudbe sprejema: Ločnikar, ljubljanski vojni okrug.

Dve do tri sobe

z balkonom, s souporabo kopalnice, v novi vili, se oddajo. Kje, pove upr. „Jutra". 19551

Prazno sobo

v bližini mesta ali v mestu, iščeta novoporočenca brez otrok. Naslov pove uprava „Jutra". 19549

Elegantna soba

se odda finemu mirnemu gospodu, kateri bi plačal najemnino za 6 mesecev naprej. Cenjene ponudbe z navedbo naslova pod značko „Oktober" na upr. „Jutra". 19518

Večja prazna soba

ozir. 2 manjše, se išče za takoj. Cenjene ponudbe na upravo „Jutra" pod značko „Prazni 9917". 19479

Velika zračna soba

s posebnim vhodom, se takoj odda 2 boljšima gospodoma z zajtrkom. Naslov v upravi „Jutra". 19426

2—3 neopremljene sobe

se iščejo, najraje v šentjakobskem okraju. Ponudbe na upravo „Jutra" pod značko „št. Jakob". 19395

Stanovanja (Dijaška)

Naslovi dijaških stanovanj

se dobijo pri gc. Likar, Poljanska cesta št. 87 (vila Bergman). 19303

Dijakinja

se sprejme na hrano in stanovanje v Mariboru, Sodna ulica št. 14/III. 19555

Kapital

Tihega družabnika

s kapitalom 250 do 500.000 Din, išče lesni trgovec k lesni trgovini. Ponudbe na upravo „Jutra" pod značko „Kapital 9919". 19490

Trgovina meš. blaga

v prometn. kraju nad Ljubljano, se odda v najem, oz. proda takoj z vso opravo in zalogo blaga. — Poleg je tudi stanovanje dveh sob in pritiklin. Potreben kapital 200.000 Din. — Ponudbe na upravo „Jutra" pod značko „Mala najemnina 9867". 19353

Za novoporočence

trgovskega poklica, se nudi ugodna prilika z nakupom dobro vpeljane, več let obstoječe trgovine z mešanim blagom na Gorenjskem. V prodajo se nudi trgovina s vso opravo in zalogo, kakor tudi stanovanje z vsem potrebnim pohištvom, obstoječe iz 2 sob in pritiklin. Potreben kapital 300.000 Din. — Opremljeno je vse v prošlem letu na novo! Ponudbe na upravo „Jutra" pod šifro „Ugodnost na Gorenjskem 9866". 19352

Dopisovanje

Gospodična A. P. 19

Dvignite pismo v podružnici „Jutra" v Celju. 19599

Dvoje srčkanih

zlatih ribic, iščeta 2 mlada črnolasa ribiča — v svrho skupnega lova. Dopise pod šifro „Mrežica" — „Trnik". 19600

Ženitve

25letni mladenič

dobro situiran, želi dopisovati z 20—24letno inteligentno gospodično, v svrho poznejše ženitve. Resne ponudbe s sliko, ki se takoj vrne, na upravo „Jutra" pod „Gorenjc" 19613

Trgovec

gostilničar in posestnik na prometnem kraju Slovenije, želi znanja z gospodično ali vdovo, ki bi posedovala do 100.000 Din v svrho razširjenja trgovine. Le resne ponudbe za takojšnjo ženitev je poslati na upravo „Jutra" pod „Samec 27". 19583

Glasba

Kratek črn klavir

z novo klaviaturo, se proda po zmerni ceni. Naslov pove uprava „Jutra". 19449

Črn klavir

(Stutzflügel) od svetovnoznane tovarne Erard - Paris en Enphonian, samoigralni muzikalični instrument z več ploščami ter en olepševalni divan, po zelo nizki ceni naprodaj. Naslov pove upr. „Jutra". 19601

Dve harmoniki

trivrstni, ena nova, a druga tudi v dobrem stanju (izdelek Lubas), proda po nizki ceni Rudolf Kos, gostilna Žabja vas — Novo mesto. 19609

Živali

Dve kravi

(dobri mlekarici) s teleti, se prodajo na Poljanski c. 55. 19591

Razno

Tovarnar sukna

sprejme v izdelovanje sukna vsako množino ovčje volne; zamenjam tudi sukno za volno. — Razprodajam tudi sukno na drobno po znižanih cenah. — Josip Triplat, Moste-Žirovnica. 19451

Pozor

Če posetite Maribor, oglasite se v Narodnem domu pri novem gostiničarju Osetu. 19315

Na dobro domačo hrano

se sprejme več gospodov ali gospodičen s 1. oktobrom. — Naslov pove uprava „Jutra" 19593

Krojači in krojačice!

Po meri izdeluje vsakovrstne kroje (mušire) za dame in gospode Knafelj Alojzij, strokovni učitelj za krojaštvo v Ljubljani, Križenviška ulica 2, I. nadstr. 19614

Zahvala.

Podpisani se predsedstvo in ravnateljstvu „Združenih papirnic Vevče, Goričane in Medvode" iskreno zahvaljujem za prelepo uspelo prireditev povodom mojega odlikovanja z zlato kolajno, za 50letno službovanje pri imenovani tvrdki — Ivan Kotnik, obratovodja Združenih papirnic. 19561

Kupujte učne knjige za osnovne, meščanske, srednje in strokovne šole

v KNJIGARNI TISKOVNE ZADRUGE v Ljubljani

Prešernova ulica št. 54, nasproti glavne pošte.

Veridicus

Pater Kajetan

Roman po ustnih, pisanih in tiskanih virih

37

Mali Janezek je že hrustič: nizek, a plečat, da bi se lahko z medvedom ruval. Bal se me je spočetka, a kmalu se mi je približal in postala sva prijatelja.

V Ljubljani pa mu ni prav nič všeč. Lepše je bilo v Bohinju. Dolgčas mu je po kravah, kozah in ovcah, po gorskih tratah, pečinah in hudournikih. In po solncu in svobodi. Tam je bilo vedno jasno, tu vlada večna zadušljiva megla; tam je gledal orjaške snežnike, tukaj dolgočasno barje; tam je smel vriskati in prepevati, begati ure in ure po krajini, tu se skoraj ne sme oglasiti, nikdar zakričati iz dna srca in ganiti se more komaj sto korakov, a že ga kličejo in karajo. Kamor stopi, povsod je prepovedano, zagrajeno, tuja lastnina.

O, ko bi imel vsaj eno kozico! Pasel bi jo, se pogovarjal ž njo, tekel ž njo v hrib, gori in doli, poiskal dolinico ter kričal in pel Kakor ptiček je, ki so ga ujeli v planini in zaprli v tesno gajbico.

«V šolo pojdeš», sem mu dejal. «Gospod postaneš.»

On pa je začel jokati: «Nočem v šolo! Nočem postati gospod!»

Mar sluti nesrečni deček, kako bedni smo — «gospodje»? Mar sluti, da smo na slabšem kakor pastirji? —

Očka pa je srečen in ponosen. Ljubljanski hišni posestnik! Koliko dela in skrbi ima s svojo hišico! Ves dan štorklja po stopnicah, zdaj v podstrešje, zdaj v klet, pa v drvarnico, zabija žeblje, pribija deščice, beli, barva, pleska, koplje, grabi, zasipa . . . nikoli si ne dá pokoja. Hišico hoče imeti kakor škatlico lično in čisto. Razvadil se je po župniščih, ki jih je vzdrževala v največji snažnosti Micika. Vznemirja se in psuje, ako se mu tla le nekoliko onečedijo, in že vihti metlo.

Z Janezom hodita vsako jutro v mesto k maši. Zdaj v eno, zdaj v drugo cerkev. Potem lazita po Ljubljani, občudujeta in se zgražata ter se nato ves dan razgovarjata o vsem, kar sta videla in slišala. Samo končno se vračata vedno k isti tožbi: Janezek bi dal vso mestno lepoto za eno samo kozico, očka pa si želi le Micike nazaj. Ž njo se je dalo pomeniti, nikoli ni ugovarjala, zmerom je bila dobrovoljna: Micika in koza.

Potolažil sem le Janezka: «Ako pojdeš rad v šolo in boš marljiv, ti kupim spomladi lepo belo kozico!» — Očki pa Micike ne morem vrniti.

«Saj je Urška prav dobra ženska. Nič ji ni reči,» je pravil očka. «Ampak Micika, oh —!»

V kratkem se vrne iz tujine brat Tone. Izučen mizar je. Takoj po dosluženi vojaščini v Celovcu je odšel na potovanje. Da se popolni in česa nauči pri velikih podjetjih. Inteligenten, soliden mladenič je. Doslej sem ga vesel. V Gradcu dela zdaj v tovarni za pohištvo. Na spomlad pride v Ljubljano. Tudi zanj hočem poskrbeti . . .

Brat Jože se je začel civilizirati. Dober, vztrajen, miren delavec je. Zasluži izvrstno. Zaupajo mu, ker je odkritosrčen in pošten. Zabičil sem mu, na jne zahaja v družbo navzdol, nego naj se združi z boljšimi, kakor je sam, in naj posluša in se uči.

Popoldne sem poiskal Grčarjeve. Krasno žive! Grčar ima lepo ljubeznivo ženko, jedva razcelo rožico. In prinesla mu je tudi čedno doto . . .

Tudi z Miciko sem govoril. Čistg pomestila jo je mlada Grčarica; prava gospodična je postala. Kako so se ji lesketale oči in glas ji je drhtel od radosti . . . Ko sem odhajal, pa je glasno zajokala in zbežala. Niti rok si nisva podala v slovo. Ubožica! Tudi meni se je vsilila solza . . .

Naročil sem Grčarju, naj poskrbi, da se brat Tone, ko se iz tujine vrne, čimprej osamosvoji. Za potrebno opremo lastne delarne naj mu iz mojega kapitala dá 2000 goldinarjev. Ker je plačal za pohištvo v očkovi hiši okoli 1000 goldinarjev, ostaja v banki še 13.000 goldinarjev. Obresti uživa očka záse in za vzdrževanje hišice.

Tako: vse je v redu. Zbogom svet! In Marija mi pomagaj dalje!

Za mano!

•

Naš samostan leži sredi polja. Velikansko starodavno zidovje. Na zunanjih straneh so zidovi po svoji debelini podobni trdnjavskim. Ohranjenih je celo nekaj okroglih stolpov, ki pa služijo danes najbolj prozaični svrhi. Poslopja so bila pač že često prezidana, marsikaj je bilo porušenega in nanovo dozidanega.

Samostan tvorita dva ogromna čveterokota, ki sta zvezana s skupnim srednjim krilom na ta način, kakor bi se tiščala kocka ob kocki.

Pred prvo kocko stoji velika cerkev z dvema mogočnima, visoko projektiranima, a nedograjenima, le za silo zaključenima stolpoma. Kratek, pokrit hodnik veže cerkev s prvim samostanskim kvadratom. Ob dvoriščnih štirih straneh se vrsti vitko stebrovje v pritličju in prvem nadstropju; za stebri so široki hodniki, ob hodnikih redovniške sobe in skupni prostori: tu so konvent, veliki refektorij in prelatura. Sredi prostranega dvorišča je vodomet, okoli njega čvetero gredic, na katerih goje samo cvetje. Pod prvim poslopjem se vijejo na vseh štirih straneh kleti.

Drugi čveterokot je večinoma zapuščen, prazen in precej razpadel. Uporablja se le že omenjeno skupno, zvezno krilo za redovniške sobe v prvem nadstropju, bivša kapela v pritličju kot mrvaščnica, nekdanja dvorana kot samostanska knjižnica in nekaj sob je pripravljenih za goste. Pod vsem poslopjem se vije grobnica. Dvorišče je popolnoma zaraslo z divjim grmovjem, drevjem in poleti z visoko travo.

P. Benediktu se moram zahvaliti, da mi je bila odkazana soba, ki ima okno na to dvorišče. Tu bo poleti vse živo ptic, bujno cvetje in zelenje bo razveseljevalo moje oči, in v daljavi se dviga s temnimi smrekami pokrita gora, izza katere vzhaja solnce. Tu me ne moti nihče in tudi jaz ne bom tu nadležen nikomur. Sobi ob moji sta namreč prazni, pod njo pa leži skupna obednica.

Kaj kupiš najugodneje?

Svilene flor nogavice . . . . . 39 Din
Volneni jumperji . . . . 68 Din
Zimske tricot rokavice 25 Din
Crêp de Chine 95 Din in 130 Din
Damsko perilo kos 39 Din, garnitura 84 Din in razno drugo blago po konkurenčnih cenah.

A. Šinkovec nasl. K. SOSS
Mestni trg 19. 1919/a II

Veliki živinski sejem
se bo vršil **dne 20. t. m.**
v Zabukovju (Št. Lenart) pri Planini
na katerega se vljudno vabijo vsi kupci in mesarji, ki želijo kupiti prvovrstno planinsko živino.
Za obilen obisk se priporoča 4863/a
občina Zabukovje.

Zadružna hranilnica
registrovana posojilna in gospodarska zadruga z o. z.
v Ljubljani
Sv. Petra cesta št. 19
sprejema vloge na **hranilne knjižice** in **tekoči račun** ter jih obrestuje najugodneje.
Večje in stalne vloge z odpovednim rokom obrestuje po dogovoru.
Daje posojila proti vknjižbi, poroštvu in zastavitvi. 1853a

Pristni vinski destilat **COGNAC MEDICINAL**
Parna veležganjarna ROBERT DIEHL, Celje (Slovenija).

Odda se svetlo skladišče
na prometni cesti, z uporabo polic, najemniku, ki bi plačal najemnino za eno leto naprej. — Cenjene ponudbe pod navedbo stroke in naslova pod šifro „Pomoč“ na Aloma Company, Ljubljana. 4864/a

Ažurira in entla volno v vseh barvah
Toni Jager-Černa
Ljubljana, Dvorni trg 1.
1902

Kupim
zdrav, olupljen smrekov in jelkov les od 2 do 7 m dolg, 13 do 26 cm debel. Ponudbe z navedbo množine in označbo dobavnega časa na **Albert Ofner**, lesni trgovec, **Karlovec.** 4844/a

Državne trošarine
Za priročno uporabo priredil M. Kostanjevec Cena 10 Din s poštnino 11 Din. Knjiga se naroča pri **Tiskovni zadrugi** Ljubljana

Odda se v Kranju
lepa, moderno urejena 4873/a
kavarna z restavracijo
na račun izučenim reflektantom, po možnosti oženjenim, ki morejo položiti primerno kavcijo. Primerno stanovanje poleg restavracije.
Pismene ponudbe z navedbo višine kavcije, referenc ter prepisov izpričeval na pisarno odvetnika **dr. Beno Sabothya v Kranju.**

Fižol, koruzo, suhe gobe, orehe, pozna jabolka
kupuje po najvišji dnevni ceni tvrdka
Škerbec & Gaspari,
Maribor, Aleksandrova cesta 19.
Istotam dobite prvovrstno špecerijsko in kolonijalno blago po najnižjih cenah. 4862a

Prometni zavod za premog
d. d.
v Ljubljani
prodaja 127
premog
iz
slovenskih premogovnikov
vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava na debelo
inozemski premog in koks
vsake vrste in vsakega izvora ter priporoča posebno prvovrstni češkoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in brikete
NASLOV: PROMETNI ZAVOD ZA PREMOG, D. D., V LJUBLJANI
Miklošičeva cesta štev. 15/II.

Zahvala.

Za mnogobrojne dokaze srčnega sožalja povodom smrti našega nepozabnega soproga, brata, oziroma strica, svaka in zeta, gospoda

Albina Zirer

višjega revidenta državne železnice v pokoju

se najsrčneje zahvaljujemo vsem prijateljem in znancem, ki so dragega nam pokojnika spremili v tako mnogobrojnem številu k večnemu počitku.

Posebno se zahvaljujemo prečastiti duhovščini, g. velikemu županu dr. Spornu, darovalcem vencev in cvetja ter gg. pevcem za v srce segajoče žalostinke.

V Ljubljani, dne 18. septembra 1924.

4876/a **Žalujoča rodbina Zirerjeva.**

Brez posebnega obvestila.

Tužnim srcem javljamo pretresujočo vest, da je naš nad vse ljubljeni in skrbni soprog, oče, stari oče, brat, stric in svak, gospod

Mihael Mramor

posestnik in trgovec

danes ob 4. uri pop. v 60. letu nenadoma preminul.

Pogreb nepozabnega vrši se v soboto, dne 20. septembra 1924 ob pol 5. uri popoldne.

Novo mesto, dne 18. septembra 1924.

Žalujoči rodbini Mramor-Kobe

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA
DUNAJSKA CESTA št. 4 (v lastni stavbi)
KAPITAL in REZERVE Din 18,300.000
Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

PODRUŽNICE:
Maribor
Novo mesto
Rakek
Slovenjgradec
Slovenska Bistrica

EKSPOZITURE:
Konjice
Meža-Dravograd

Brzojavi: Trgovska
Telefoni: 139, 146, 458